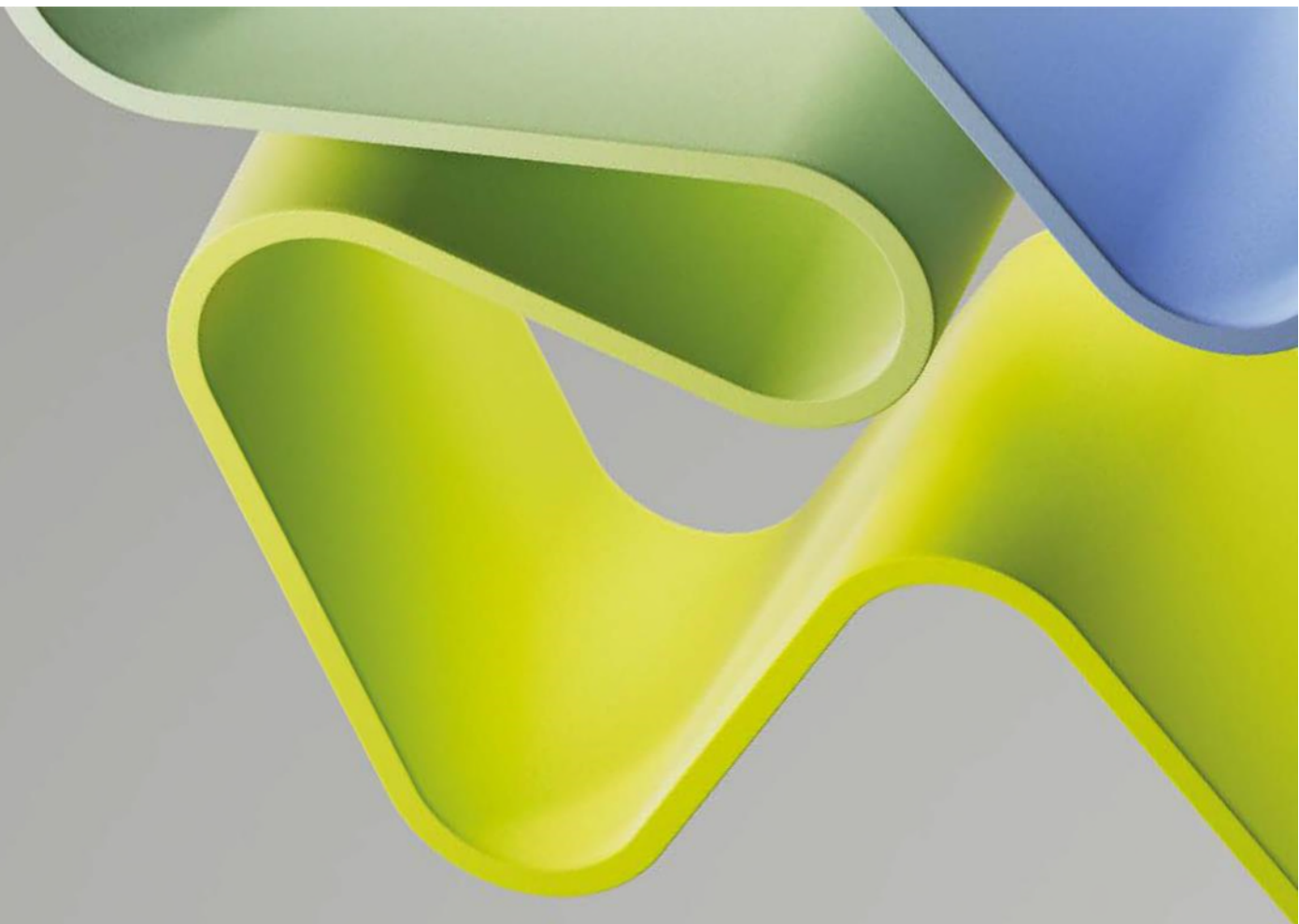

Idékraft verden trenger

Årsrapport 2022

Innholdsfortegnelse

Forord	6
Styrets beretning	9
Introduksjon til virksomheten og hovedtall	15
Organisasjon	15
Styresystemet	15
Intern organisasjon og administrasjon	16
<hr/>	
Årets aktiviteter og resultater	25
Mål 1 Økt vitenskapelig kvalitet	25
Samlet vurdering	25
Strategisk område: Verdensledende fagmiljøer	26
Strategisk område: Identifisering og stimulering av vitenskapelig kvalitet generelt	29
Mål 2 Økt verdiskaping i næringslivet	32
Samlet vurdering	32
Strategisk område: Økt konkurransevne i nytt og eksisterende næringsliv	33
Strategisk område: Styrket evne til omstilling i norsk økonomi	35
Strategisk område: Bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv	38
Mål 3 Møte store samfunnsutfordringer	41
Samlet vurdering	41
Strategisk område: Hav	41
Strategisk område: Fornyelse i offentlig sektor og bedre og mer effektive velferds-, helse- og omsorgstjenester	46
Strategisk område: Klima, miljø og miljøvennlig energi	50
Strategisk område: Samfunnssikkerhet og samhørighet i en globalisert verden	55
Mål 4 Velfungerende forskningssystem	59
Samlet vurdering	59
Strategisk område: Økt deltagelse i Horisont Europa	60
Strategisk område: Strukturerende endringer	61
Mål 5 God rådgivning	65
Samlet vurdering	65
Strategisk område: Relevante og velbegrunnede forskningspolitiske råd til departementene	65
Oppfølging av Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning	68
<hr/>	
Styring og kontroll i virksomheten	71
Vurdering av framtidutsikter	73
Årsregnskap	76

Forord

Forskningsrådets årsrapport er den formelle tilbakemeldingen til departementene om bruken av den samlede bevilgningen over statsbudsjettet i 2022. Rapporten følger en fastlagt struktur og gir informasjon som etterspørres i tildelingsbrevene. Departementsvise rapporter er samlet i et vedlegg til årsrapporten.

I 2022 var "hav" temaet for Forskningsdagene for å markere FNs havforskningstiår, som Forskningsrådet koordinerer nasjonalt. Havforskningstiåret er en viktig satsing for å skape og spre kunnskap om havet globalt, og slik legge til rette for bærekraftig bruk. Temaet reflekteres også i valg av bilder og forskningseksempler i denne årsrapporten.

I høst la regjeringen frem sitt forslag til Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning for 2023 – 2032. Planen er nå vedtatt i Stortinget, og gir retning for hvordan vi skal skape og ta i bruk kunnskapen vi trenger for å løse fremtidens samfunnsutfordringer. Vi i Forskningsrådet skal følge opp den nye langtidsplanen med kraft.

Den nye langtidsplanen tar for første gang i bruk samfunnsoppdrag som forskningspolitisk virkemiddel i Norge. Samfunnsoppdrag er ambisiøse, målbare og tidfestede mål som skal nås gjennom felles innsats fra forskningsaktører, myndigheter, offentlig sektor, næringsliv, organisasjoner og innbyggerne. Vi ser fram til å ta en aktiv rolle i den videre oppfølgingen av samfunnsoppdragene.

I Norge har vi mange svært gode grunnforskingsmiljøer som produserer forskning i verdensklasse. Det er behov for å utvikle flere målrettede virkemidler for forskning med potensial for store vitenskapelige gjennombrudd og innovasjoner. Forskningsrådet er godt i gang med å videreutvikle eksisterende virkemidler, og utvikle nye, for å fremme dristig forskning og forskeres karriereveier.

Internasjonalt samarbeid utvikler norsk forskning og innovasjon og skaper nye løsninger på tvers av landegrensene. De første resultatene fra Horisont Europa viser at norske forskningsmiljøer hevder seg svært godt. Det lover godt både for utviklingen av

Foto: Thomas Keilman

Mari Sundli Tveit
Administrerende direktør

verdensledende forskningsmiljøer, arbeidet med samfunnsutfordringene og norsk innovasjonskraft framover.

Instituttsektoren søker EU-midler i større grad enn andre sektorer, og får også størst gjennomslag for sine søknader. Prosjektene i instituttsektoren har generelt et stort innslag av samarbeid både innenfor og utenfor egen sektor. Det viser hvilken sentral rolle instituttene spiller i omstillingen i næringslivet og offentlig sektor, og hvor viktig det er å tilrettelegge for at de lykkes i den harde konkurransen om EU-midler.

I næringslivet ser vi at den grønne, digitale omstillingen er godt i gang. En stadig større del av næringslivet bruker våre virkemidler for grønn omstilling. Vi vil arbeide aktivt for videre akselerering av omstillingen, blant annet ved å videreutvikle virkemidlene og styrke koblingene mellom næringslivet og offentlig sektor.

Forskning for innovasjon i offentlig sektor øker. Samtidig er det potensial i alle deler av offentlig sektor for at flere virksomheter omstilles gjennom forskningsbasert innovasjon. Samskaping mellom sektorene, interessentene og brukerne er viktig for å realisere potensialet.

2022 har vært et krevende år for Forskningsrådet med tanke på den økonomiske situasjonen knyttet til avsetninger i FoU-budsjettet. Våren 2022 ble det satt inn et nytt styre for å bidra til å løse den økonomiske situasjonen. En rekke tildelinger ble fryst eller redusert, og situasjonen skapte usikkerhet i forskningsmiljøene. I nysalderingen av statsbudsjettet for 2022 ble det gitt en ekstrabevilgning på 1,64 milliarder kroner. Dette har enorm betydning for norske forskningsmiljøer, og sikrer at forskningsfinansieringen vil være høy og stabil også fremover.

For Forskningsrådets ansatte var 2022 preget av usikkerhet knyttet til omorganisering og omstilling til et lavere virksomhetsbudsjett og nedbemanning. Jeg vil gjerne rette en stor takk til alle mine medarbeidere for innsatsen i en utfordrende tid, og ser fram til samarbeidet om å løse de store samfunnsoppgavene som venter framover.

Styrets beretning

Foto: Sverre Chr. Jarild

Styrets beretning

Idékraft verden trenger

Forskningsrådet jobber for et samfunn der forskning blir skapt, brukt, utfordret, verdsatt og delt av alle, slik at den bidrar til omstilling og verdiskaping i et bærekraftig samfunn. Vi skal investere strategisk i de beste prosjektene, være en synlig og inkluderende samfunnsaktør og en kunnskapsbasert rådgiver. Ved å iverksette forsknings- og innovasjonspolitikken gir Forskningsrådet næring til nye ideer og gjør grensesprengende forskning og radikal innovasjon mulig. For å møte de store utfordringene samfunnet står overfor, er det avgjørende at forskning og innovasjon leverer kunnskap og løsninger som landet og verden trenger.

Nye grenser for forskningen

Russlands angrep på Ukraina i februar 2022 fikk konsekvenser også for forskningen. Så godt som alt samarbeid med Russland ble lagt på is. I Forskningsrådet ble blant annet en fellesutlysning med Russland stoppet, og 43 pågående prosjekter med russiske samarbeidspartnere fikk beskjed om å avslutte alt institusjonelt samarbeid. Forskningsrådet og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) har i 2022 laget et forslag til retningslinjer for ansvarlig, internasjonalt samarbeid i kunnskapssektoren. Retningslinjene skal være en ressurs for kunnskapssektoren for å redusere risiko knyttet til trusler som springer ut av nye, geopolitiske spenninger.

En krevende økonomisk situasjon i Forskningsrådet

Forskningsrådet er en nettobudsjettert virksomhet og har over mange år hatt høye avsetninger fordi ettårige budsjetter finansierer langsiktige prosjekter, og fordi det tar tid fra Stortinget vedtar

bevilgning til forskning til midlene tildeles de utvalgte prosjektene. Dette skyldes at det tar tid å lyse ut midlene, få inn søknader, evaluere søknader og å velge ut prosjekter. Det har ikke vært en omforent forståelse mellom Kunnskapsdepartementet (KD) og Forskningsrådet om hva som var årsaken til de høye avsetningene, og det har over tid vært gjennomført ulike tiltak for å redusere avsetningene. Tidlig i 2022 viste Forskningsrådets prognoser at avsetningene ville bli negative samlet sett i 2022 og med betydelige negative avsetninger på kapittel/post-nivå.

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) konstaterte i en rapport vinteren 2022 at Forskningsrådet ikke kan omfordele midler midlertidig slik at avsetningene på noen post blir negative ved utgangen av året. Riksrevisjonen konstaterte i revisjonsberetningen for 2021 at Forskningsrådets praksis med å bygge ned avsetninger ved å fremskynde prosjekter har medført at man for enkelte kapitler og poster har brukt mer enn årets tildeling og avsetninger fra tidligere år. Dette er i strid med bestemmelser om økonomistyring i staten.

KD meldte i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 12. mai at Forskningsrådet fikk et nytt, midlertidig styre. Forskningsrådet fikk også i oppdrag fra KD å gjennomføre en ekstern gjennomgang av den økonomiske situasjonen i Forskningsrådet.

Styret ba KPMG om å gjennomgå Forskningsrådets økonomi. KPMG fant ikke vesentlige feil eller mangler i tallgrunnlaget for de økonomiske prognosene, men anbefalte at Forskningsrådet i samarbeid med KD etablerer omforente økonomiske styringsmål som er tilpasset Forskningsrådets virksomhet og departementene sine behov, og at disse legges til grunn for styring og oppfølging av Forskningsrådet.

Styret klargjorde at de negative avsetningene skyldtes tidligere tildelinger tilnærmet 2 mrd. kr mer til forskningsprosjekter enn det Stortinget hadde vedtatt og at tidligere regjering i perioden 2017 til 2021 hadde gjennomført engangskutt på i alt 1,7 mrd. kr i forskningsformål samtidig som aktivitetsnivået skulle opprettholdes.

På bakgrunn av rapportene fra DFØ, Riksrevisjonen og KPMG iverksatte Styret flere tiltak for å forbedre økonomistyringen, redusere fremtidige negative avsetninger og sørge for at kvalitet og volum på forskningsinnsatsen ikke ble skadelidende. De viktigste tiltakene var inntil 20 prosent reduserte tildelinger i 2022 og at det ikke ble ny FRIPRO-tildeling med tilhørende utbetaling i 2023. Disse tiltakene ble gjort for å redusere fremtidige negative avsetninger og ga til sammen en innsparing på to milliarder kroner.

Styret anbefalte ikke at tidligere vedtatte engangskutt skulle iverksettes fordi dette ville ha store negative konsekvenser for forskningsvirksomhet i Norge. I nysalderingen av statsbudsjettet for 2022 ble det gitt en ekstrabevilgning på 1,64 milliarder kroner til Forskningsrådet for å vesentlig redusere negative avsetninger på Kunnskapsdepartementets poster under kap. 285, og for å unngå en kraftig reduksjon i planlagte utlysinger. Styret og administrasjonen har vært i tett dialog med departementene og forskningssektoren om håndteringen av situasjonen. Styret er fornøyd med at en vanskelig situasjon er løst på en måte som har minimert de negative konsekvensene for norsk forskning.

Økt vitenskapelig kvalitet gjennom Forskningsrådets investeringer

Både gjennom den målrettede satsingen på banebrytende forskning og gjennom de tematiske porteføljene, fremmer Forskningsrådet vitenskapelig kvalitet i internasjonal forskningsfront, dristig og nyskapende forskning og karriereutvikling for unge forskertalenter. Grunnleggende forskning av høy kvalitet er fundamentet i kunnskapssystemet, men må i enda større grad spille sammen med annen forsknings- og innovasjonsaktivitet. Norge har en rekke svært gode grunnforskningsmiljøer som produserer grensesprengende forskning i verdensklasse. Det er likevel en langsiktig målsetting å bygge flere verdensledende fagmiljøer i Norge. Grunnleggende forskning av høy kvalitet er ofte en forutsetning for de mer radikale gjennombruddene i forskningen. Det er behov for å utvikle flere målrettede virkemidler for banebrytende forskning med potensial for store vitenskapelige gjennombrudd og innovasjoner. Forskningsrådet arbeider derfor med å videreutvikle eksisterende

virkemidler, og utvikle nye, for å fremme banebrytende og dristig forskning, og forskeres karriereveier.

Forskningsrådet utløser forskning og innovasjon som øker den samlede verdiskapingen i norsk økonomi

Forskningsrådet har i løpet av 2022 bidratt til økt innsats for grønn digital omstilling av næringslivet, også gjennom økt gjennomslag i Horisont Europa. Regjeringens prosjekt Virkemiddelapparatet 2.0 har satt retning for koordinert innsats i virkemiddelkjeden, slik at aktørene sammen forenkler for kunder, øker samarbeidet og bedrer måloppnåelsen. Forskningsrådets samlede innsats i og for næringslivet har vært på et jevnt økende nivå de siste årene, selv om antall søknader har gått ned i 2022. Nedgangen kan være påvirket av økonomisk usikkerhet, men også av høy aktivitet og kompetanse- og rekrutteringsutfordringer. Trenden med en økende andel søknader som involverer digitalisering og stor bredde når det gjelder tema/bransje, bedriftsdemografi og geografi, fortsetter. Innsatsen for å mobilisere næringslivet til FoU og samspill med virkemiddelapparatet, forskningsinstituttene, næringsaktører og fylkeskommunene, fungerer bra. Norske bedrifter har et solid gjennomslag i Horisont Europa. EU-suksessen er i stor grad knyttet til samarbeidsprosjekter for samfunnsutfordringsutlysninger, og kunnskapsbaserte unge teknologibedrifter i samspill med solide fagmiljø ved universiteter og forskningsinstitutt. Offentlig sektor er generelt mer oppmerksom enn før på muligheten FoU gir for innovasjon og omstilling, og deltar i større grad i prosjekter sammen med næringslivet innenfor blant annet helse- og transportsektorene. Det ligger store og uforløste potensial i å løfte offentlig-privat samspill.

Forskningsrådet finansierer forskning som er nyttig for samfunnet, og for å møte de store samfunnsutfordringene

De fire strategiske områdene innenfor målet om å møte store samfunnsutfordringer har ulike særtrekk og bidrar til innovasjon på ulike vis. Alle strategiske områder har en portefølje preget av prosjekter med høy vitenskapelig kvalitet, både på nasjonale og internasjonale konkurransearenaer. En imponerende returandel fra enkelte områder i overgangen fra Horisont 2020 til Horisont Europa, bekrefter dette. På områdene Hav og Klima, miljø og miljøvennlig energi gjør Norge og norske forsknings- og innovasjonsaktører seg bemerket internasjonalt.

Et viktig verktøy i forsknings- og innovasjonspolitikken håndtering av store utfordringer, nasjonalt og internasjonalt, er samskaping. Det handler om økt grad av samarbeid og involvering av samfunnsaktører for å skape relevant kunnskap og gode løsninger gjennom forskning og innovasjon. Nye og styrkede samarbeid, med forskning som sentral komponent, bidrar til høy grad av relevans og innovasjon. Det gir retning og bidrar til å løse samfunnsutfordringer både innenfor klima, miljø, verdiskaping og samfunnsutvikling.

Forskningsrådet bidrar til å utvikle et velfungerende nasjonalt forskningssystem

Forskningsrådet legger til rette for at forskningsressurser og -resultater utnyttes best mulig, og bidrar til å utvikle det nasjonale forskningssystemet. Internasjonalt samarbeid, og spesielt norsk deltagelse i EUs rammeprogram, er både en indikator på og en forutsetning for at forskningssystemet fungerer godt. De første resultatene fra Horisont Europa tyder på en svært god norsk start og en fortsettelse av suksessen i Horisont 2020. Forskningsrådet har hatt god dialog med søkerne og bedret koordineringen i det nasjonale støtteapparatet for at den enkelte søker skal oppnå suksess. Forskningsrådets økonomiske støtteordninger er også avgjørende for høy deltagelse i Horisont Europa.

Forskningsrådets virkemidler bidrar til å bygge kvalitet og kapasitet på viktige områder som skal gjøre Norge bedre i stand til å møte store samfunnsutfordringer og til å øke verdiskapingen i næringslivet, blant annet gjennom å finansiere forskningskompetanse det er behov for. Forskningsrådet har i 2022 vært pådriver både internt og eksternt for å få bedre rekrutteringsanalyser og avdekke områder med rekrutteringsbehov.

Forskningsrådet har gitt relevante og velbegrunnede forskningspolitiske råd til overordnede myndigheter

Forskningsrådet har gitt myndighetene råd om forsknings- og innovasjonspolitikken både gjennom den formelle styringsdialogen, faste rådgivende dokumenter, svar på særskilte bestillinger fra departementene og en lang rekke kontaktflater for uformell rådgiving og fagdialog med enkeltdepartementer. Vi har gitt råd til myndighetene om hele forsknings- og innovasjonssystemet, utover Forskningsrådets investeringer, på flere områder: I første rekke internasjonalt samarbeid, kunnskapsoppsummeringer, kunnskapsgrunnlag og rådgiving i forbindelse med etableringen av samfunnsoppdrag. Forskningsrådet har deltatt aktivt i strategiarbeidet for å heve næringslivets forskning og utvikling til to prosent av BNP innen 2030, og i Virkemiddelapparatet 2.0.

Forskningsrådet er i omstilling

Forskningsrådet startet i 2021 et arbeid med å omorganisere virksomheten. Fra og med 1. september 2022 ble den nye organiseringen innført. Målet var å ha en organisasjon som styrker vår evne til å levere på målene for Forskningsrådet. Med denne modellen er toppledergruppen redusert fra syv til fem områdedirektører og antall avdelinger redusert.

Forskningsrådet er i ferd med å gjennomføre en større omstilling og nedbemanning på grunn av kutt i virksomhetsbevilgningen. I statsbudsjett for 2023 er det gitt et kutt i bevilgningen på 62,8 millioner kroner. Dette kommer i tillegg til en realnedgang i virksomhetsbudsjettet tilsvarende 170 millioner kroner i perioden 2017-2022. Forskningsrådet har brukt siste del av 2022 på nødvendige forberedelser til å redusere kostnadsnivået og nedbemanne. Nedbemanningen gir redusert kapasitet og kompetanse, og gjør at oppgaver må nedskaleres eller endres. Planer er lagt for at primær-oppdragene kan utføres og samfunnsoppdraget ivaretas. Det er behov for god dialog med departementene om hvordan oppgavene for det enkelte departement skal løses. Parallelt med nedbemanningen er det gjennomført en større omlegging av investerings-, rådgivnings- og dialogvirksomheten.

Styret konstaterer at det har vært en ekstraordinært krevende periode for Forskningsrådets ansatte og ledelse. Det har blitt gjennomført en stor omorganisering, forberedt en nedbemanning på mer enn 20 prosent av totale årsverk, omlegging til nye og mer effektive arbeidsformer og bytte av styre midt i perioden. De ansatte og ledelsen har vist en imponerende innsats og vi setter stor pris på det gode samarbeidet mellom ledelsen, tillitsvalgte og vernetjenesten som har sikret legitimitet og forankring og gjort det mulig å gjennomføre de omfattende endringene.

Styret vurderer samlet måloppnåelse som meget god

Styret er godt fornøyd med den samlede måloppnåelsen for 2022, som må vurderes i sammenheng med ressursene og rammene Forskningsrådet har, og i lys av uroen rundt Forskningsrådet. Den økonomiske situasjonen i Forskningsrådet har vært håndtert på en god måte, som har begrenset negative effekter for forskningen. Forskningsrådet har omorganisert og startet opp en større omstilling. Samtidig med dette har Forskningsrådet levert på samfunnsoppdraget, fulgt opp Langtidsplanen og levert på målene for organisasjonen.

Oppsummert knytter de viktigste resultatene seg til Forskningsrådets innsats for å fremme vitenskapelig kvalitet i internasjonal forskningsfront, dristig og nyskapende forskning og karriereutvikling for unge forskertalenter, økt innsats for grønn digital omstilling av næringslivet og offentlig sektor. Videre utløser Forskningsrådet nytt og forsterket samarbeid med forskning som sentral komponent, som gir retning og bidrar til å løse samfunnsutfordringer både innenfor klima, miljø, verdiskaping og samfunnsutvikling. Internasjonalt samarbeid, og spesielt norsk deltagelse i EUs rammeprogram, er både en indikator på og en forutsetning for at forskningssystemet fungerer godt. De første resultatene fra Horisont Europa tyder på en svært god norsk start og en fortsettelse av suksessen i Horisont 2020. Forskningsrådet har gjennom året vært i tett dialog med departementene og gitt relevante og velbegrunnede forskningspolitiske råd for utforming og iverksetting av forskningspolitikken.

Styret har tett dialog med administrasjonen om den pågående omstillingen og arbeidet for å videreutvikle Forskningsrådets virksomhet. Styret er godt fornøyd med arbeidet til administrasjonen i 2022 og takker for innsatsen som Forskningsrådets ansatte har lagt ned gjennom et krevende år for organisasjonen.

10. mars 2023, Norges forskningsråd

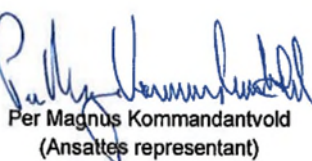

Kristin Halvorsen
(leder)

Birger Vikøren
(nestleder)

Gunnar Hovland

Linda Nøstbakken

Britt Elin Steinveg

Per Magnus Kommandantvold
(Ansattes representant)

Per Arne Karlsen
(Ansattes representant)

Mari Sundli Tveit
Administrerende direktør

Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Introduksjon til virksomheten og hovedtall

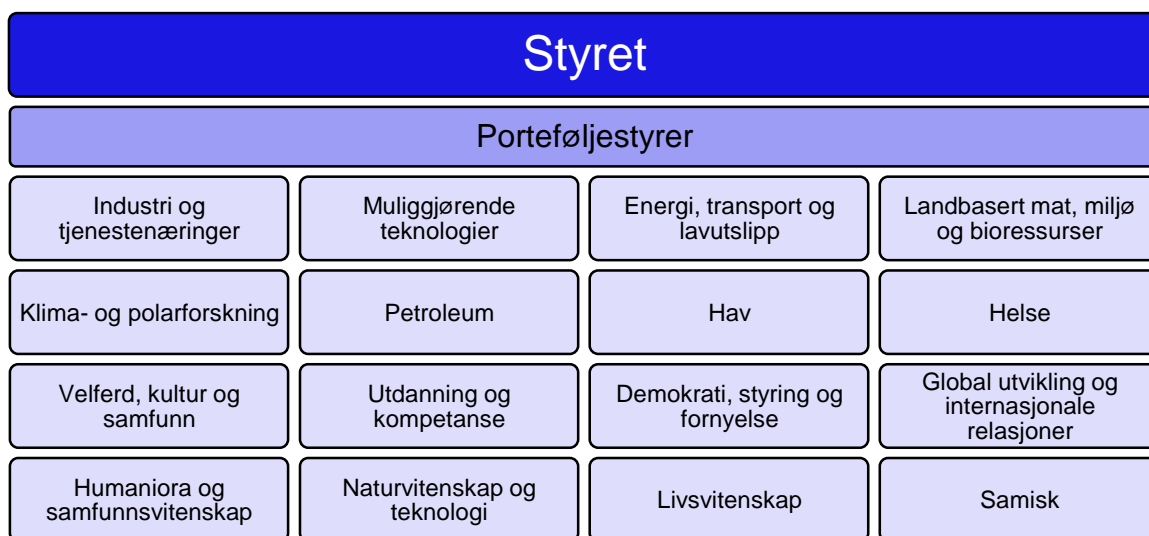
Norges forskningsråd er et nasjonalt, utøvende forskningsstrategisk organ. Forskningsrådet har ansvar for å øke kunnskapsgrunnlaget for forsknings- og innovasjonspolitikken og bidra til å dekke samfunnets behov for forskning ved å fremme grunnleggende og anvendt forskning og innovasjon. Forskningsrådet bidrar aktivt med forskningspolitisk rådgivning, etablerer samarbeid og nettverk mellom norske forskningsmiljøer og internasjonale miljøer, i tillegg til å løse særskilte oppdrag på vegne av departementene.

Organisasjon

Ved utgangen av 2022 har organisasjonen 463 ansatte. Forskningsrådet har ansatte i elleve regioner i Norge, ved Svalbardkontoret, i Brussel og, utenfor Europa, ved utenriksdepartementets og Innovasjon Norges kontorer. Hovedkontoret ligger ved Lysaker i Oslo.

Forskningsrådet ledes av administrerende direktør Mari Sundli Tveit.

Styresystemet

Ved inngangen til 2022 hadde Forskningsrådet et styre med 13 medlemmer. I mai ble dette styret, med unntak av de to ansattrepresentantene, erstattet av et nytt, midlertidig styre på fem medlemmer, som har sittet ut året.

16 porteføljestyreer har ansvar for å legge planer og gjennomføre utlysninger innenfor sitt porteføljeområde. Styret har selv porteføljeansvar for satsingen på forskningsinfrastruktur, senterordningene SFF og SFI, og grunnbevilgninger. Porteføljestyrene har vanligvis ti til tolv medlemmer. Samlet har styresystemet 176 medlemmer. Enkelte porteføljestyreer har i tillegg observatører fra departementene, og porteføljestyret for Samisk har fast observatør fra Sametinget.

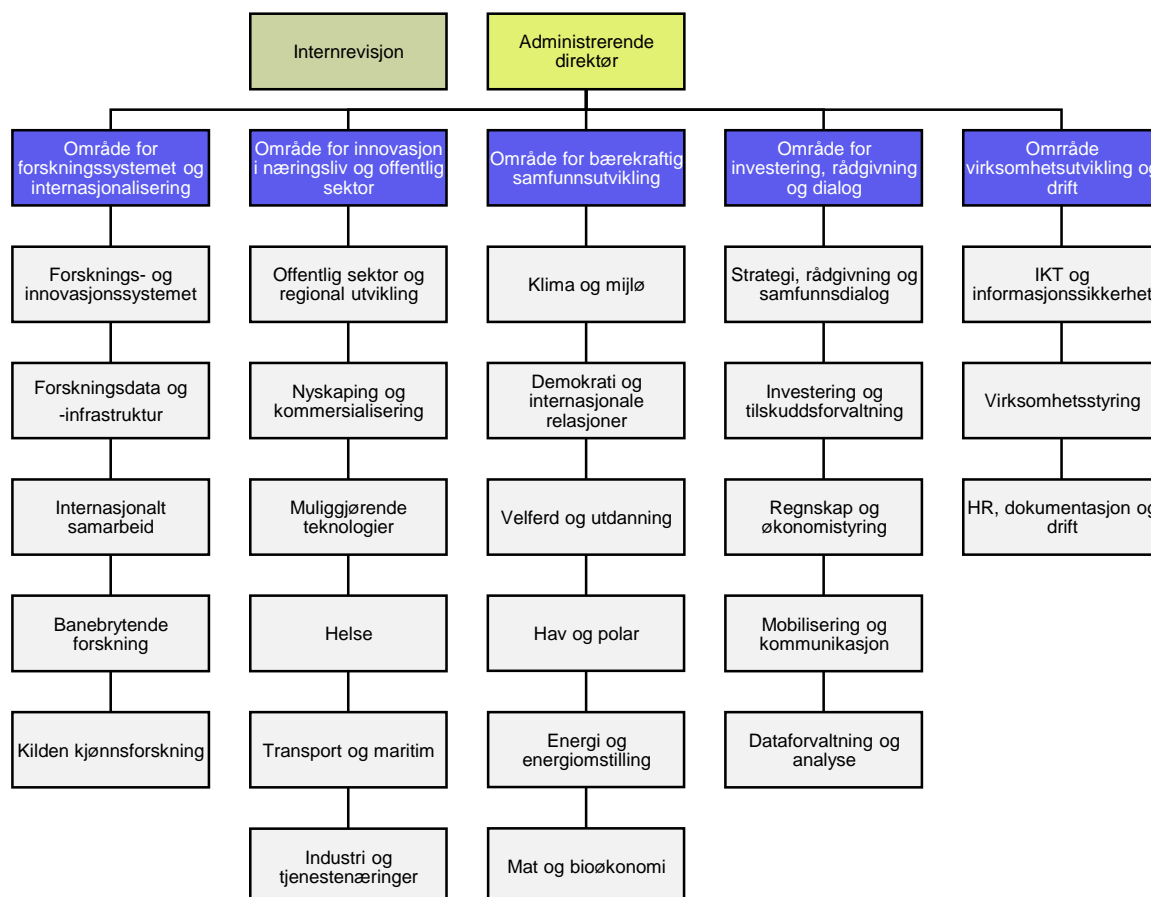
Porteføljestyringen bidrar til å realisere Forskningsrådets satsinger og ivareta departementenes tildelinger til forskning og innovasjon på en helhetlig måte. Den skal sikre at de riktige prosjektene

støttes, at bevilgningen til Forskningsrådet forvaltes mest mulig effektivt og at det investeres i de prosjektene som samlet sett vil gi best måloppnåelse.

En evaluering av porteføljestyringen konkluderer med at porteføljestyringen ser ut til å ha lagt godt til rette for strategisk tenking, men at den ikke ennå ikke er kommet så langt at porteføljestyrene fullt ut driver med strategisk styring. Også en brukerundersøkelse til medlemmene i porteføljestyrene viser relativt stor grad av tilfredshet med ulike aspekter ved porteføljestyrenes virkemåte, men at blant annet samhandlingen mellom porteføljestyrene, rådgiverrollen og ansvarsfordeling mellom Styret og porteføljestyrene kan forbedres. I forbindelse med oppnevning av nye porteføljestyrer i 2023 vil Forskningsrådet gå gjennom mandatet, styrestrukturen og samhandlingen med tanke på forbedringer.

Intern organisasjon og administrasjon

Forskningsrådet startet i 2021 et arbeid med å omorganisere virksomheten. Målet var å ha en organisasjon som styrker vår evne til å levere på målene i Langtidsplanen for Forskning (LTP) og i mål og resultatstyringssystemet (MRS). Arbeidet har foregått i flere faser, med aktiv involvering av alle ansatte. Fra og med 1. september 2022 ble organisasjonen organisert etter ny modell. Med denne modellen er toppledergruppen redusert fra syv til fem områdedirektører. Også antall avdelinger er redusert.

Organisasjonskart for Norges forskningsråd fra 1. september 2022

Virksomhetsutvikling

Forskningsrådet arbeider kontinuerlig med å utvikle organisering, bemanning og praksis for å levere godt på samfunnsoppdraget. I siste halvdel av 2022 har vi jobbet med å identifisere effektiviseringsmuligheter for å møte et varslet nedtak av virksomhetsbudsjettet. Nedtaket innebærer

en reduksjon på 80-100 årsverk i tillegg til reduksjon i driftsutgifter. 84 ansatte takket ja til frivillige sluttpakker i januar 2023. Med dette unngikk Forskningsrådet styrt nedbemanning.

Tiltakene beskrevet nedenfor er sentrale i arbeidet med å effektivisere virksomheten:

Omlagging av investering-, rådgivnings- og dialogvirksomheten

Forskningsrådet legger investeringsvirksomheten kraftig om. Vi har gått grundig gjennom alle virkemidlene våre å sikre at de er målrettede nok. Vi arbeider videre med å

- forenkle og effektivisere arbeidet med utlysninger, søknadsbehandling og prosjektoppfølgning slik at det kan gjennomføres med langt mindre ressurser
- legge om til en mer risikobasert oppfølging av aktive prosjekter og stikkprøvekontroller i stedet for å følge opp alle prosjekter, som i dag
- innføre tiltak for å nå målet om 25 prosent innvilgelse og økt legitimitet i fagfellevurdering

Forskningsrådet endrer og forenkler også rådgivningsvirksomheten. Vi skal fortsatt levere gode analyser og kunnskapsgrunnlag, men begrense antallet og i større grad spisse dem. Det samme gjelder egeninitierte evalueringer, som i 2023 blir satt til et minimum.

Vi legger også det meste av dialogvirksomheten over på digitale plattformer og forenkler forvaltningen av nettsider.

Digitalisering

Utvikling av Forskningsrådets nye digitale kjernesystem er i sitt andre år. Målet er å utnytte mulighetene som ligger i ny teknologi og datafangst for å skape en mest mulig innsiktsdrevet og effektiv virksomhet. Vi har utforsket bruk av kunstig intelligens i kjerneprosessene med svært gode resultater så langt, og innledet samarbeidet med andre aktører, som Innovasjon Norge og Skatteetaten, for å utvikle best mulige og sammenhengende tjenester for brukerne. Det nye kjernesystemet skal utnytte statlige felleskomponenter, som MinID og Folkeregisteret. En frittstående, skybasert arkivkjerne vil automatisere arkivering og sikre bedre kvalitet i dokumentasjonsforvaltningen. Forskningsrådet mottar medfinansiering fra Digitaliseringsdirektoratet til den digitale omstillingen. Første del av kjernesystemet skal produksjonsettes i 2023 og ferdigstilles i 2026.

Forskningsrådet samarbeider med Innovasjon Norge i oppdraget «En vei inn» som er gitt av Nærings- og fiskeridepartementet til Innovasjon Norge. Arbeidet inkluderer deling av data for å skape bedre og mer helhetlige tjenester for brukere som kommer inn via den digitale inngangen «Rask avklaring». Brukernes behov står i sentrum for utviklingen.

Resultater, virkninger og effekter

Forskningsrådet jobber med å sikre bedre dokumentasjon av resultater, virkninger og effekter ved å identifisere databehov og utvikle datadrevne metoder og kompetanse for å videreutvikle porteføljestyling og rådgivningstjenestene. For å sikre god kontroll over egen utvikling og redusere innkjøp av konsulent tjenester, er vi i gang med å utvikle nødvendig kompetanse i organisasjonen. I 2022 har vi lagt til rette for eksport av rådata til eksterne institusjoner og importert data fra EUs rammeprogram for å måle effekt av kombinert bruk av nasjonale- og internasjonale virkemidler.

Framtidens arbeidsplass

Forskningsrådet har gjennom en bred, intern prosess utviklet et kunnskapsgrunnlag for fremtidig organisasjonsutvikling med utgangspunkt i endringene som skyldes pandemien, teknologisk utvikling og demografi. Vi har lagt til rette for en hybrid arbeidshverdag og innført fritt kontorvalg med 80 prosent kontordekning og mulighet for mer bruk av hjemmekontor. Deler av lokalene leies ut.

Forenkling av Forskningsrådets visuelle profil

Forskningsrådet har innført en enhetlig og samlet visuell profil for å redusere ekstern konsulentbruk, effektivisere forvaltningen av nettsidene og redusere intern ressursbruk. En stor del av kostnadene til ny profil ble allerede spart inn i løpet av 2022. Forskningsrådet har gått fra 38 ulike merkevarer til én felles profil og logo som vil bidra til en mer samlet og tydeligere merkevare for alle målgrupper.

Foto: Jonas Bendiksen

Personell og helse, miljø og sikkerhet

Ved utgangen av 2022 hadde Forskningsrådet 463 ansatte fordelt på 456 årsverk. Utførte årsverk er på 434. Dette er en økning på elleve utførte årsverk sammenlignet med 2021, hvor økt innsats på digitale dialogaktiviteter, og rådgivningsaktiviteter opp mot Horisont Europa har bidratt mest. Forskningsrådet er tilknyttet opplæringskontoret OK stat og har seks lærlinger. Fire er innenfor service- og administrasjonsfag, én innenfor IKT-servicefag og én innenfor innholdsproduksjon. Lærlingene er høyt verdsatt i organisasjonen og bidrar til nye perspektiver i virksomheten. Forskningsrådet har ambisjoner om å utvide antall lærlinger ytterligere fremover.

Midlertidig ansettelse

Når det gjelder midlertidig ansettelse og deltid er vi godt under målet om ikke å overstige ti prosent (se tabell under). Over 20 prosent av de midlertidig ansatte har i løpet av 2022 gått over til en fast ansettelse, noe vi vurderer som en god styrkning av organisasjonen. I utgangspunktet har vi kun heltidsstillinger. Vi har ingen ansatte i stillinger som er ufrivillig deltid. Redusert stillingsprosent praktiseres kun i form av tilrettelegging ved behov for den enkelte ansatte.

Midlertidig ansatte		Foreldrepermisjon		Faktisk deltid		Ufrivillig deltid	
Oppgitt i prosentandel av årsverk i 2022 (inkl. vikarer)		Oppgitt i gjennomsnitt antall uker		Oppgitt i prosentandel av gjennomsnittlig antall ansatte i 2022		Oppgitt i prosentandel av gjennomsnittlig antall ansatte i 2022	
Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
3,4 %	1,8 %	15,2	8,9	4,2 %	1,2 %	0,0 %	0,0 %

Kjønnsbalanse og stillingsnivå

Lønnsforskjellen mellom kvinner og menn er på elleve prosent på totalnivå, beregnet ut fra gjennomsnittlig årslønn. I 2021 var lønnsforskjellen på tolv prosent. Det er høyest kvinneandel i de lavere stillingskategoriene rådgiver, seniorkonsulent og konsulent. Dette gjør at lønnsforskjellen på totalnivå fremstår som større enn den er innenfor hvert stillingsnivå. Forskningsrådet har rutiner som skal forhindre urettmessig lønnsforskjell mellom stillingsgrupper, og trenden går i riktig retning.

Forskningsrådet har i 2022 jobbet med kunnskapsoppbygging og bevisstgjøring om mangfold og inkludering i organisasjonen. Andelen medarbeidere med innvandrerbakgrunn har i 2022 økt med ett prosentpoeng og er ved utgangen av året på elleve prosent. Vi har rutiner for å oppfylle intensjonen i inkluderingsdugnaden innarbeidet i våre retningslinjer for rekruttering. To prosent av de eksterne nyansatte faller inn under femprosent målet på inkluderingsdugnaden (nedsatt funksjonsevne eller hull i cv).

Kjønnsbalanse pr stillingsnivå, antall og prosentandel årslønn:

Kjønnsbalanse pr 31.12.22	Antall kvinner	Antall menn	Prosentandel kvinners årslønn av menns årslønn	Endring fra 2021
Total	295	168	89,2 %	+1,2%
Ledere	16	21	103,0 %	+2,5%
Spesialrådgiver	89	69	97,3 %	+0,8%
Seniorrådgiver	125	63	93,7 %	-0,4 %
Rådgiver, Seniorkonsulent, Konsulent	65	15	102,8 %	-0,1 %

Fordeling av ansatte etter stillingsnivåene i Forskningsrådet pr 31.12.22:

Stillingsnivå	2022	endring fra 2021
Ledere	8,0 %	-1,3 %
Spesialrådgiver	34,1 %	+2,0 %
Seniorrådgiver	40,6 %	-
Rådgiver	11,4 %	-1,2 %
Seniorkonsulent	5,6 %	+0,9 %
Konsulent	0,2 %	-0,5 %

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Forskningsrådet legger vekt på det forebyggende HMS-arbeidet i form av vernerunder, oppfølging av sykemeldte og samarbeid med bedriftshelsetjenesten. Vi gjennomfører vernerunde annethvert år. Hovedinntrykket etter vernerunden i september 2022 er at HMS-arbeidet i Forskningsrådet holder et høyt nivå og at de ansatte har trygge og gode arbeidsforhold.

Forskningsrådets har mål om at sykefraværet ikke skal overstige 3,8 prosent i et enkelt år. Det totale sykefraværet for 2022 var på 4,6 prosent, mot 3,9 prosent i 2021. Økningen skyldes i hovedsak en økning i korttidsfraværet. Langtidssykefraværet er på 1,5 prosent og omtrent på samme nivå som tidligere år. Det er aldersgruppen 30-39 år som har høyest sykefravær (5,6 prosent). Kvinner sykefravær (5,3 prosent) ligger fortsatt betydelig høyere enn menns sykefravær (3,2 prosent). Forskningsrådet har i en periode arbeidet med endringer og omstilling, og det er kjent at dette kan påvirke sykefraværet. Den økte psykososiale belastningen for de ansatte gjennom disse prosessene er fulgt opp i samarbeid med bedriftshelsetjenesten. Videre tiltak vil vurderes fortløpende i 2023.

I 2022 ble det avholdt seks møter i Arbeidsmiljøutvalget med særlig oppmerksomhet på framtidens arbeidsplass, arbeidsbelastning, sykefravær, omorganisering, intern flytting, fritt kontorvalg og omstillingsprosessen med nedbemanning. I tillegg har vi gjennomført planlagte aktiviteter innenfor HMS-arbeidet i henhold til handlingsplanen for HMS i 2022.

Virksomhetskostnader

Virksomhetsregnskapet for 2022 er på 803 millioner kroner, en reduksjon på seks millioner kroner sammenlignet med 2021. Resultatet på seks millioner kroner skyldes i hovedsak endringer i administrativ avsetning og endring i pensjonspremie.

Virksomhetsregnskapet 2022. Mill. kroner

	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Regnskap 2022
Finansiering	825	839	809
Virksomhetskostnader	809	839	803
Resultat virksomhetsregnskap	16		6

Inntektene til virksomhetsbudsjettet er samlet på én post under Kunnskapsdepartementet (KD). Forskningsrådet har også noen inntekter til øremerkede formål fra andre aktører utenom departementene. Tildelingen fra KD var i 2022 på 787,1 millioner kroner, inkludert en økning i revidert nasjonalbudsjett på 4,9 millioner kroner. Andre inntekter og kostnadsrefusjoner var på totalt 23 millioner kroner. Ved inngangen til 2022 var det i tillegg overført 32 millioner kroner i administrativ avsetning, slik at totalt disponibelt budsjett var på 842 millioner kroner. Den administrative avsetningen ved utgangen av 2022 på 37 millioner kroner blir overført inn i 2023. Disse midlene er øremerket omstillingen av Forskningsrådet og nedbemanning gjennom sluttpakker.

I revidert nasjonalbudsjett ble bevilgingen til virksomhetskostnader justert på grunn av økte kostnader for sekretariatsfunksjonen Prosess 21, etablering av digital inngang til virkemiddelapparatet (Én vei inn), og administrativ oppfølging av grønn omstilling og økt konkurransekraft av norsk skipsfart. Virksomhetsbudsjettet ble også redusert med 1 millioner kroner pga. forventet varig endrede jobbreisevaner.

Anskaffelser

Forskningsrådet har i 2022 investert 51 millioner kroner i utviklingsprosjekter for å legge til rette for brukerrettede løsninger og modernisering av teknisk infrastruktur. Kjøp av varer og tjenester utgjorde om lag 32 prosent av virksomhetsbudsjettet, inkludert husleie, driftstjenester og vedlikehold. Totalt brukte vi cirka 14 millioner kroner på til konsulent og byråbruk i 2022. Dette er en reduksjon på cirka 36 prosentpoeng fra 2021. I summen inngår også kostnader til drift av sekretariater, oppdrag fra departementer, organisasjonsutvikling og rekruttering.

Kutt i kostnader til konsulent og byråbruk for kommunikasjon var på 2,1 millioner for 2022. Vi har over tid jobbet for å effektivisere konsulentbruken innen kommunikasjonstjenester. I tillegg har vi de siste årene samlet kommunikasjonsressursene våre, noe som også har ført til mer effektive bestillinger og mer koordinert aktivitet.

Forskningsrådets lokaler i Drammensveien 288. Foto: Sverre Chr. Jarild

Forskningsrådets innkjøpstrategi bidrar til å effektivisere våre anskaffelser for å oppnå lavere transaksjonskostnader, bedre priser og bedre behovsdekning. For å begrense miljøutfordringer og forhindre arbeidslivskriminalitet i anskaffelser, stiller vi, der det er relevant, konkrete klima- og miljøkrav, krav om begrensninger i antall ledd i leverandørkjeden og krav om at leverandøren er tilknyttet lærlingeordning. I våre maler skal leverandøren bekrefte å ha gjort seg kjent med tilvirkningsprosessen for varene og produktene kontrakten omfatter, og garantere at de er produsert med arbeidskraft i overensstemmelse med FNs barnekonvensjon artikkel 32 og ILO konvensjon nr. 138.

Forskningsrådet har sentralisert innkjøpsfunksjonen med sertifiserte innkjøpere og digitalisert anskaffelsesprosessen. Vi søker innkjøpssamarbeid der det er mulig og bruker Statens innkjøpsenters fellesavtaler og SIKT fellesavtaler på IKT-området. Vi bruker i all hovedsak statens standardavtaler (SSA).

Utviklingen i FoU-budsjettet

Forskningsrådet har i 2022 fått tildelt 12,6 milliarder kroner, inkludert 1,6 milliarder kroner i nysalderingen av statsbudsjettet, til FoU-formål, mot 10,2 milliarder kroner i 2021. Totalt utgjorde tildelinger fra departementer 12,3 milliarder kroner. Midlene bevilget i nysalderingen skal brukes til

vesentlig å redusere negative avsetninger på Kunnskapsdepartementets kapittel og poster under kap. 285, og for å unngå en kraftig reduksjon i planlagte utlysinger. Forskningsrådet har i 2022 ikke allokert alle midlene på underliggende formål og har en videre dialog med Kunnskapsdepartementet om bruken av midlene.

I revidert nasjonalbudsjett ble det tildelt 98,9 millioner kroner som følge av styrking av sektoroverskridende og strategiske satsinger, inkludert midler til forskning i kjernefysikk og kjernekjemi for å styrke Norges kunnskapsberedskap på det nukleære området. Returordningen RES-EU er også styrket med 50 millioner kr.

Forskningsrådets FoU-inntekter per departement. 2021-2022. Mill. kroner

Departement	Revidert budsjett 2021	Revidert budsjett 2022	Endring 2021-2022	Overført Ut 2021	Overført Ut 2022	Endring 2021-2022
Kunnskapsdepartementet	4 867	6 627	1 760	-286	138	1670
Nærings- og fiskeridepartementet	2 088	2 203	115	666	365	-301
Olje- og energidepartementets	910	1 015	105	348	344	-4
Klima- og miljødepartementet	608	614	7	237	134	-102
Landbruks- og matdepartementet	499	472	-27	121	98	-23
Kommunal- og distriktsdepartementet	288	222	-65	164	58	-106
Helse- og omsorgsdepartementet	148	371	222	181	109	-72
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	128	186	58	208	133	-74
Utenriksdepartementet	105	289	184	429	379	-50
Samferdselsdepartementet	102	105	2	48	18	-29
Justisdepartementet	55	60	5	65	46	-19
Finansdepartementet	38	32	-6	46	20	12
Barne- og familiedepartementet	32	32		36	18	-19
Kultur- og likestillingsdepartementet	26	30	4	33	29	-5
Forsvarsdepartementet	17	20	3	9	20	11
Sum departementene	9 911	12 277	2 367	2 303	3192	
Diverse inntekter	296	287	-9	162	132	-30
Totalsum	10 207	12 564	2 357	2464	3324	

Andelen av FoU-bevilgningene som ikke er benyttet ved regnskapsavslutningen, er å anse som en forpliktelse. Differansen mellom tilførte midler og utdelte midler utgjør endringen i Forskningsrådets forskningsforpliktelser (overføringer), jf. kortsiktig gjeld i balansen. Overføringene ut 2022 er på 3,3 mrd. kroner, som er en god del høyere enn estimert, og representerer en økning på 0,86 mrd. kroner sammenlignet med 2021. Overføringene har økt som følge av tildelinger gitt sent på året, ikke får ferdigstilt kontrakt med søker før i 2023, i tillegg til en økning i utsettelse av prosjektfremdrift sammenlignet med tidligere år.

FoU-inntekter 2021-2022 fordelt på Forskningsrådets styrende organer. Mill. kroner.

Porteføljestyre, Styret	Rev.budsjett 2021	Rev. Budsjett 2022	Endring 2021- 2022
Humaniora og samfunnsvitenskap	317	306	-11
Naturvitenskap og teknologi	416	423	7
Livsvitenskap	453	458	5
Muliggjørende teknologier	721	684	-37
Industri og tjenestenæringer	1 225	1 073	-152
Landbasert mat, miljø og bioressurser	364	352	-12
Petroleum	350	321	-29
Hav	540	558	18
Energi, transport og lavutslipp	901	971	70
Klima- og polarforskning	325	317	-8
Global utvikling og internasjonale relasjoner	169	292	123
Helse	446	496	50
Demokrati, styring og fornyelse	149	178	29
Utdanning og kompetanse	274	290	16
Velferd, kultur og samfunn	275	223	-52
Samisk forskning	12	14	2
Styret - grunnbevilgninger og institusjonell støtte	1 772	1 846	74
Styret - fellestjenester	-712	1 403	2 115
Styret - forskningsinfrastruktur	783	1 033	250
Styret - nasjonal kommunikasjon	19	19	0
Styret - nasjonale evalueringer og analyse	41	26	-15
Styret - nasjonale fellesfunksjoner	20	20	0
Styret - rekruttering	224	185	-39
Styret - rettede internasjonaliseringstiltak	321	257	-64
Styret - senterordninger	587	609	22
Bevilgningsutvalg	16	16	0
Adm.Dir.	199	196	-3
Sum	10 207	12 564	2 357

Tildelingene fra departementene forvaltes av Forskningsrådets ulike styrende organ som porteføljestyre, Styret, bevilgningsutvalg og administrerende direktør. Tabellen viser endring i FoU-inntekter for de ulike porteføljene.

Totalt er fremtidige forpliktelser knyttet til forskningsaktiviteter og prosjekter på 45 milliarder kroner fra 2023-2030 ved tidspunktet for avsluttet regnskap (se note 20 i Årsregnskapet). I regnskapsrapporten for 2021 var fremtidige forpliktelser på 33,6 milliarder kroner. Inkludert i fremtidige forpliktelser er søknader fra 2022 som ikke har fått ferdigstilt kontrakt før utgangen av året, men er gitt tildeling og vil motta kontrakt i 2023.

Årets aktiviteter og resultater

Årets aktiviteter og resultater

Dette kapittelet inneholder en resultatrapport strukturert etter de fem hovedmålene i styringssystemet for Forskningsrådet. Under hvert målområde er fastsatt strategiske områder som får særlig oppmerksomhet i styring og rapportering. Til hvert strategisk område er det utviklet et sett styringsinformasjon, vedtatt av Kunnskapsdepartementet i dialog med de andre departementene og Forskningsrådet, som det skal gjøres greie for i rapporteringen. Styringsinformasjonen har form av kortere utredninger langs bestemte dimensjoner og indikatorer. Rapporteringen kan derfor virke noe smalere enn det en annen tilnærming ville gitt. Gode indikatorer og analyser for å dokumentere resultater av Forskningsrådets virksomhet er krevende fordi man ikke alltid kan avlese resultatene direkte. Det er også slik at Forskningsrådet er del av et system der mange aktører bidrar til et større hele. Det er derfor ofte vanskelig å identifisere hva som er Forskningsrådets rolle i endringer og hva som skyldes andre faktorer og aktører.

Mål 1 Økt vitenskapelig kvalitet

Målformulering: For alle forskningens begrunnelser, både instrumentelle og kulturelle, er den vitenskapelige kvaliteten en grunnleggende forutsetning. Vitenskapelig kvalitet forutsetter både talentfulle individer og infrastruktur og andre forskningsressurser av høy kvalitet. Forskningsrådet skal tildele etter konkurranse, og skal identifisere og støtte forskning av høy vitenskapelig kvalitet. Forskningsrådet skal også bidra til å forbedre den vitenskapelige kvaliteten i det enkelte forskningsmiljø eller på det enkelte forskningsområde.

Samlet vurdering

Både gjennom den målrettede satsingen på banebrytende forskning, og gjennom de tematiske porteføljene, fremmer Forskningsrådet vitenskapelig kvalitet i internasjonal forskningsfront, dristig og nyskapende forskning og karriereutvikling for unge forskertalenter.

Grunnleggende forskning av høy kvalitet er selve fundamentet i kunnskapssystemet, men må i enda større grad spille sammen med annen forsknings- og innovasjonsaktivitet. Den grunnleggende forskningen flytter kunnskapsfronten og bidrar til internasjonal utvikling av forskningsområdene som annen forskning kan bygge videre på. Norge har en rekke gode forskningsmiljøer som driver grunnleggende forskning av høy kvalitet og produserer grensesprengende forskning i internasjonal forskningsfront. Det er likevel en langsiktig målsetting å bygge flere verdensledende fagmiljøer i Norge. At vi fremover også skal ha en slik kunnskapsbase å ta av, forutsetter at en vesentlig andel av investeringene i forskning går til grunnleggende forskning.

Grunnleggende forskning av høy kvalitet er ofte en forutsetning for de mer radikale gjennombruddene i forskningen. Det er behov for å utvikle flere målrettede virkemidler for banebrytende forskning med potensial for store vitenskapelige gjennombrudd og innovasjoner. Forskningsrådet arbeider derfor med å videreutvikle eksisterende virkemidler, og utvikle nye, for å fremme banebrytende og dristig forskning og forskeres karriereveier. Som et av de første resultatene av dette arbeidet ble vurderingskriteriet for vitenskapelig kvalitet for forskerprosjekter i 2022 delt i to, med en egen vurdering av prosjektets potensial for å flytte forskningsfronten. Slik blir det mulig for ekspertene presist å vurdere både prosjektets soliditet og potensiale for å flytte forskningsfronten.

Strategisk område: Verdensledende fagmiljøer

Målformulering: *En forholdsvis stor del av den mest betydningsfulle forskningen kan tilskrives et fåtall av forskerne, som virker i fronten av sine felt. Det er et mål at flere fagmiljøer i Norge driver forskning av internasjonalt fremragende kvalitet. Forskningsrådet skal mobilisere talentene, bidra til kvalitetsutvikling og legge til rette for at potensialet i de fremste miljøene virkeliggjøres.*

Ny kunnskap er et hovedformål for all forskning, og formidling av denne kunnskapen gjennom vitenskapelig publisering er et av målene på forskningsmiljøenes produktivitet og gjennomslag. Mens antall publikasjoner er et uttrykk for omfanget av den vitenskapelige produksjonen, sier siteringer noe om forskningens innflytelse på annen forskning.

Norske forskere publiserer stadig flere vitenskapelige artikler. Artikkelproduksjon har økt med tolv prosent i perioden 2017-2021, og norske forskere publiserte 14 400 artikkelbidrag i 2021 (Indikatorrapporten 2022). Målt i forhold til innbyggertallet har Norge 2,67 artikler per 1 000 innbyggere. Ut fra en slik målestokk er Norge blant landene i verden som har aller høyest publiseringstall og dermed forskningsintensitet.

Publiseringer og siteringer i Forskningsrådets prosjekter

Registreringer i Cristin viser en økning på 35 prosent i vitenskapelige publikasjoner fra Forskningsrådsfinansierte prosjekter i perioden 2017-2021. Dette gjenspeiler en økning i Forskningsrådets tildelinger på 31 prosent i perioden. Web of Science databasen (WoS) viser også en økning i antall vitenskapelige artikler fra 2017-2021. Forskning finansiert av Forskningsrådet står for en beskjeden andel av vitenskapelig publisering innenfor helse og medisin nasjonalt (13 prosent i 2022), mens den har en større og økende andel av vitenskapelig publisering innenfor matematikk og naturfag, teknologi (23 prosent) og samfunnsvitenskap (15 prosent) i 2022.

Vitenskapelige artikler med norske forfattere og medforfattere holder et jevnt høyt siteringsnivå, som over tid ligger om lag 20 prosent over verdensgjennomsnittet (Indikatorrapporten). Forskningsrådsfinansiert forskning oppnår i perioden 2020-2022 høyere siteringsindeks enn landsgjennomsnittet innenfor samfunnsvitenskap, men er på samme nivå innenfor landbruk og fiskeri og lavere innenfor medisin og helse og naturvitenskap og teknologi. Det er en nedgang i siteringsindeksen for Forskningsrådsfinansiert forskning innenfor alle fag de siste to årene, unntatt for medisin og helse og landbruk og fiskeri, som har noe oppgang.

Fra 2014 til 2022 har andelen forskerprosjekter av Forskningsrådets totale tildelinger fordelt på søknadstyper gått ned fra 33 til 26 prosent. Fra 2017 til 2022 har andelen publisering fra forskerprosjekter gått ned med 2 prosentpoeng, mens det er noe økning i publisering innenfor innovasjonsprosjekter, handlingsrettede programmer og unge forskertalenter. Disse endringene i Forskningsrådets virkemiddelstruktur kan ha gitt noe lavere andel publikasjoner med høy vitenskapelig gjennomslag.

Publikasjoner med åpen tilgang

Resultater fra forskning finansiert av Forskningsrådet publiseres, i tråd med kravet fra 2020, åpent i noe større grad enn annen forskning. Ifølge WoS har andelen åpent tilgjengelige artikler knyttet til

forskning finansiert av Forskningsrådet økt fra under 70 til over 80 prosent fra 2017-2022, mens landsgjennomsnittet har økt fra under 60 til 74 prosent. Ifølge WoS er det i 2022 mest åpent publisert Forskningsrådsfinansiert forskning innenfor medisin og helsefag etterfulgt av landbruk og fiskeri og matematikk og naturvitenskap. Åpen publisering av forskning oppnår høyere siteringsindeks enn publisering som ikke er åpent tilgjengelig.

Søknader til og tildelinger fra det europeiske forskningsrådet (ERC)

Resultatene fra ERC-utlysningene i 2021, som var det første året av Horisont Europa, viser at 30 forskere ved norske institusjoner har fått finansiering. Dette er fem flere enn forrige topp i 2018, og er fordelt på tolv Starting, elleve Consolidator og syv Advanced grant. Nitten av tildelingene er innen humaniora og samfunnsvitenskap, seks innen naturvitenskap og teknologi og fem innen livsvitenskap. Dette viser at tendensen med tydelige forskjeller i tildelinger mellom fagområdene fra de siste årene, har holdt seg. Det ble sendt inn 194 søknader fra norske institusjoner til ERC i 2021. Til sammenligning ble det sendt inn 202 norske søknader i 2020 og 200 i 2022, så antallet søkere er relativt stabilt.

ERC behandler søknadene i to trinn, og bare 30-35 prosent av søknadene går videre til trinn to. I Starting og Advanced grant var andelen norske søkere som gikk til trinn to litt lavere enn snittet i 2021, mens andelen var lik for Consolidator grant. I trinn to var andelen norske søkere som fikk finansiering omtrent lik snittet for Starting og Advanced grant, mens en større andel enn snittet av Consolidator-søkerne fikk finansiering.

Resultatene for Starting grant i 2022 viser at seks norske søkere får finansiering og én står på reserveliste. Dette er halvparten så mange som i 2021, men det var også 30 prosent færre norske søknader til Starting grant i 2022. Antallet Consolidator grant-søknader økte derimot med over 30 prosent fra 2021 til 2022, og for første gang er det flere norske Consolidator enn Starting grant-søknader. De ferske resultatene viser at ni norske søkere får finansiering og to står på venteliste. Resultatene for Advanced grant utlysningene i 2022 kommer våren 2023.

Evaluering av felles søknadsbehandling

I 2019 la Forskningsrådet om til én felles årlig utlysning og felles søknadsbehandling for søknader om forskerprosjekter på tvers av alle de tematiske budsjettformålene og FRIPRO. I 2022 ble innføringen av felles søknadsbehandling evaluert. Resultatet av evalueringen og behovet for endringer for å redusere søknadsmassen og øke innvilgelsesprosenten raskt, særlig for FRIPRO, har medført at Forskningsrådet ikke går videre med felles søknadsbehandling i sin opprinnelige form.

Evalueringen konkluderer med at standardiseringen som felles søknadsbehandling medførte, har bidratt til effektivitet, forutsigbarhet for miljøene og mer enhetlig behandling av søknader på tvers av budsjettformål. Blant innvilgede FRIPRO-søknader er det ingen endring i vitenskapelig kvalitet. I tematiske satsinger har endringer i kriterier, søknadstyper osv. vært så vidt store at rapporten ikke kan konkludere om endringer i vitenskapelig kvalitet. Kvalitative undersøkelser viser at både ansatte, søkere og fageksperter oppfatter den vitenskapelige kvaliteten som uendret.

I evalueringsrapporten anbefales Forskningsrådet å beholde og videreføre standardiseringsarbeidet fordi det bidrar til kvalitetssikring (likebehandling) og effektiviserer interne prosesser. I tråd med rapporten vil vi derfor ta med erfaringene med standardisering av søknadsbehandlingen videre i utviklingen av søknadsbehandlingen i Forskningsrådet.

Sentre for fremragende forskning (SFF)

SFF-ordningen ble opprettet for å heve kvaliteten på norsk forskning og skape miljøer i internasjonal toppklasse. Ved utgangen av 2022 hadde SFF-ordningen investert cirka 4,9 milliarder kroner i totalt 44 sentre siden oppstarten i 2002. I 2022 har vi ferdigstilt søknadsbehandlingen av den femte generasjonen SFF-er (SFF-V). Til trinn 1 av SFF-V-utlysningen fikk Forskningsrådet inn 161 søknader (mot 150 søknader i forrige runde). Av disse fikk 9 søknader finansiering. De nye SFF-ene vil starte opp sommeren 2023 med total finansieringsramme på 1,4 milliarder kroner over ti år.

Karbon under isen

I polarforskningen er det uklart i hvilket omfang endringer i innlandsisen påvirker Jordens karbonkretsloop. Endringer i karbonkretsloopet kan skape store endringer i klimaet og de polare økosystemene, og dermed påvirke samfunn verden over. Et nytt senter for fremragende forskning (SFF) ved Universitetet i Tromsø, der også Norce og Norsk polarinstitutt deltar som samarbeidspartnere, vil blant annet undersøke hvor mye karbon som er lagret under dagens innlandsis og hvor lett den kan frigjøres av varmere klima. Senteret vil trekke på verdensledende ekspertise og har et stort nettverk samarbeidspartnere som vil bidra til å belyse dette både i Arktis og Antarktis.

Vurdering av måloppnåelse: Verdensledende fagmiljøer

Resultater	Utfordring og muligheter
<ul style="list-style-type: none"> • Det er betydelig økning i vitenskapelige publikasjoner fra Forskningsrådsfinansierte prosjekter i perioden 2017-2021 • Standardiseringen som perioden med felles søknadsbehandling medførte, har bidratt til effektivitet, forutsigbarhet for miljøene og mer enhetlig behandling av søknader på tvers av budsjettformål. Erfaringene med standardisering vil vi ta med i den videre utviklingen av søknadsbehandlingen i Forskningsrådet. • Styrking av langsiktig, grensesprengende forskning av høy kvalitet gjennom ni nye sentre for fremragende forskning (SFF)	<ul style="list-style-type: none"> • En nedgang i vitenskapelig gjennomslag fra Forskningsrådsfinansierte prosjekter sammenlignet med landsgjennomsnittet kan ha sammenheng med lavere andel forskerprosjekter • Arbeidet med åpen publisering må videreføres for å nå det nasjonale målet om full åpen publisering i 2024 • Det er potensiale for flere norske ERC-søknader og -tildelinger, spesielt innen naturvitenskap og teknologi og livsvitenskap

Strategisk område: Identifisering og stimulering av vitenskapelig kvalitet generelt

Målformulering: For å utnytte forskningens potensial er det ikke tilstrekkelig med bare de få miljøene som er ledende på sine felt, det er også behov for vitenskapelig kvalitet i bredden av en mangfoldig forskningssektor og på en rekke områder. Forskningsrådet skal sikre god vitenskapelig kvalitet i alle sine tildelinger. Forskningsrådet skal også bidra til fornyelse ved å identifisere potensial for kvalitet og stimulere kvalitetsutvikling i forskningen.

Forskningsrådet har de siste årene gjennomført omfattende endringer for å styrke den vitenskapelige kvaliteten i den totale prosjektporteføljen. Et viktig mål med innføring av porteføljestyring, felles utlysninger, felles vurderingskriterier og felles behandlingsmåte for søknader, er at flest mulig søknader med høy vitenskapelig kvalitet skal få finansiering.

Forskningsrådets viktigste mekanisme for å stimulere til vitenskapelig kvalitet i bredden, er konkurranser der det tildeles forskningsmidler til de prosjektene som har høyest kvalitet. Kriteriesettet fagekspertene bruker når de vurderer søknadene omfatter forskningskvalitet, virkninger og effekter og gjennomføringsevne. Noen virkemidler vektlegger særlig vitenskapelig kvalitet. Samtidig skal Forskningsrådet også ivareta andre hensyn, som å styrke prioriterte forsknings- eller fagområder, bygge opp nye forskningsområder med lite eller ingen forskning, bidra til kvalitetsheving gjennom samarbeid og nettverksdannelser, og gjøre det interessant for sterke forskere og forskningsmiljøer å engasjere seg på nye områder.

Forskningsrådet monitorer søknadsdata og resultater fra fagfellevurderingene. Søknadsanalysen for 2022 omhandler særlig fordeling av søknadsvolum og -kvalitet, og geografisk fordeling av søknader og tildelinger.

Søknadsvolum og -kvalitet

Søknadsmengden til forskerstyrte prosjekter – det vil si Forskerprosjekt og Kompetanse- og samarbeidsprosjekt samlet – har endret seg relativt lite de siste tre årene, til tross for at antall utlysninger har økt fra åtte til fjorten. I 2022 gikk søknadsmengden ned med tolv prosent i forhold til 2021, etter å ha økt med seks prosent fra 2020. De fleste søknadene kommer inn til fellesutlysningene. Det har vært en større nedgang i søknader til varianten Forskerprosjekt for fornyelse og i noen grad til Forskerprosjekt for unge forskertalenter, enn for andre varianter.

Fordelingen av søknadsvolumet mellom forskningsutførende sektorer er relativt stabil fra år til år. Prosentfordelingen mellom UH-sektoren, instituttene og helseforetakene er henholdsvis cirka 65, 30 og 5 prosent. Godt og vel ni av ti søknader fra UH-sektoren kommer fra universitetene. Blant instituttene har det vært nedgang i deltakelsen fra de samfunnsvitenskapelige instituttene fra 2020, mens de teknisk-industrielle og primærnæringsinstituttene deltar i økende grad.

Universitetene står for 60 prosent av søknadene

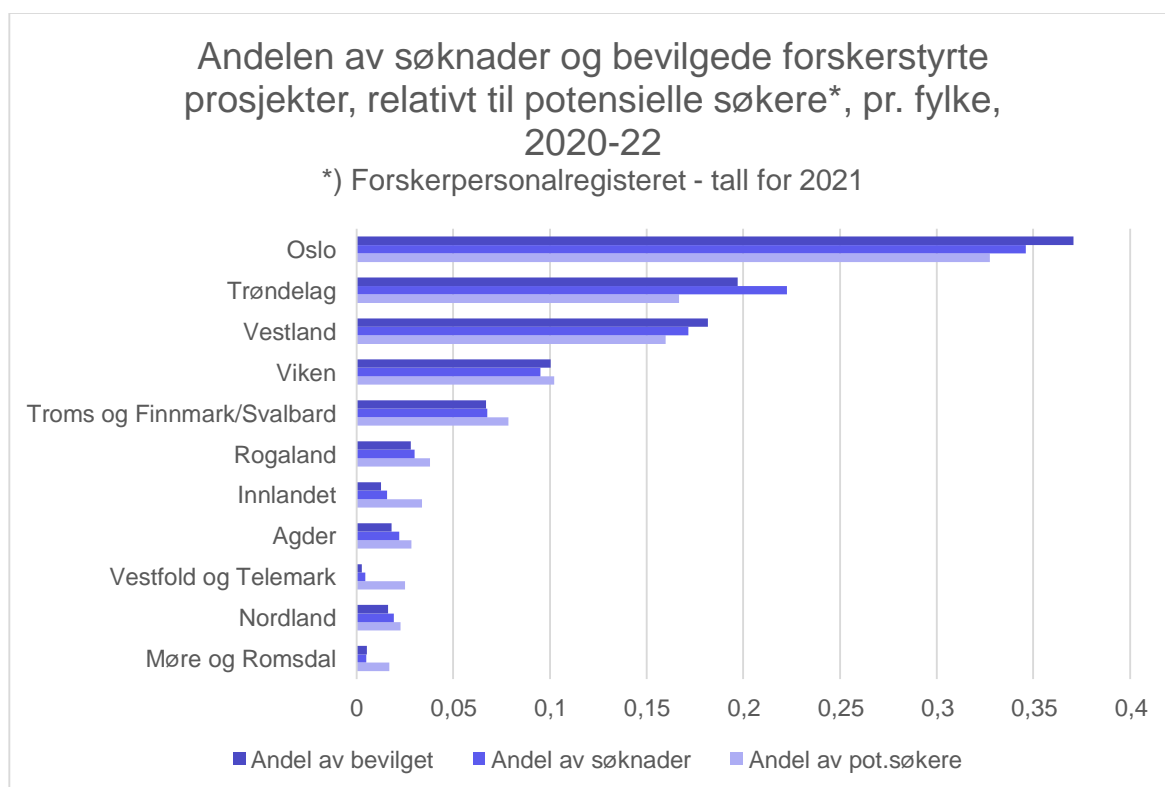
Antall søknader sett i forhold til antall kvalifiserte søkere (FoU-ansatte med doktorgrad eller i førstestilling med eller uten doktorgrad) gir oss et mål på graden av deltakelse i konkurransene.

Forskningsrådet har mottatt 8579 søknader om forskerstyrt prosjekt de siste tre årene. Universitetene står samlet for nesten 60 prosent av søknadene, men selv det universitetet som søker mest, deltok bare med i gjennomsnitt 0,2 søknader i året per kvalifisert søker. Over halvparten av instituttene søker relativt sett mer enn universitetene. Både høyskolene og helseforetakene søker i mindre grad enn universitetene.

Det er det store søknadsvolumet fra universitetene som fører til størst ressursbruk, både ved institusjonene og i Forskningsrådet. Det er stor forskjell mellom institusjonene når det gjelder andelen gode karakterer. Med mål om innvilgelse på 25 prosent, bør oppmerksomheten rettes mot søkere med umodne prosjekter uten reell sjanse til å nå opp i den harde konkurransen. Løpende søknadsfrist kan være et tiltak som bidrar til at søkere lar prosjektene modne før de sender søknaden inn.

Geografisk fordeling

En tredjedel av de potensielle søkerne om forskerstyrt prosjekt i Forskningsrådet har arbeidssted i Oslo, og ytterligere en tredjedel i Vestland og Trøndelag. Tre av fire søknader om forskerstyrt prosjekt de siste tre årene har kommet fra forskere i disse tre fylkene, der de store universitetene og instituttene ligger. Tar vi med Viken og Troms/Finnmark, står de fem fylkene for 90 prosent av søknadene. De tre fylkene med flest potensielle søkere har også høyest søkeintensitet, det vil si at andelen av søknader og tildelte prosjekter er en del høyere enn andelen av potensielle søkere. Trøndelag har hatt særlig høy søkeintensitet de siste tre årene. Søkeintensiteten er lavest fra Møre og Romsdal, Vestfold og Telemark og Innlandet.

Fordeling av tildelte prosjekter samsvarer godt med fordeling av søknader, også for fylker der søkeintensiteten er lav. Blant fylkene med høyest søkeintensitet er det stor variasjon i andelen tildelinger. Mens Oslo og Vestland har høyere andel av tildelingene, har Trøndelag en lavere andel.

Vurdering av måloppnåelse: Identifisering og stimulering av vitenskapelig kvalitet generelt

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none"> • Det er stabil fordeling av søknadsvolumet mellom universiteter og institutter. • Gjennomsnittskarakter på søknader om forskerstyrt prosjekt viser jevnt høy kvalitet og endrer seg lite innenfor treårsperioden 2020-22 • Det er godt samsvar mellom den geografiske spredningen av søkere og tildelte prosjekter de siste tre årene	<ul style="list-style-type: none"> • Det er store forskjeller i søkeintensitet mellom enkeltinstitusjoner og FoU-kategorier. Det er fortsatt behov for å mobilisere miljøer på noen områder og i noen kategorier, og ikke bare begrense søknadsmengden. • Det store søknadsvolumet binder opp store ressurser i søknadsbehandling. Umodne prosjekter uten mulighet til å nå opp i konkurransen, bør begrenses. • Økt deltakelse og gjennomslag for søkere fra relativt forskningssvake fylker/regioner, krever langsiktige målrettede strukturelle tiltak for å bygge FoU-kapasitet og kompetanse

Mål 2 Økt verdiskaping i næringslivet

Målformulering: Forskningsrådet skal utløse FoU som, på kort og/eller lang sikt, skal øke den samlede verdiskapingen i norsk økonomi. Forsknings- og utviklingsarbeid gir økt verdiskaping gjennom nye eller forbedrede produkter, tjenester og prosesser, eller ved at kunnskap blir utnyttet og videreutviklet i andre sammenhenger.

Samlet vurdering

Forskningsrådet har i løpet av 2022 bidratt til økt innsats for grønn digital omstilling av næringslivet, også gjennom økt gjennomslag i Horisont Europa. Regjeringens prosjekt Virkemiddelapparatet 2.0 har satt retning for koordinert innsats i virkemiddelkjeden slik at aktørene sammen forenkler for kunder, øker samarbeidet og bedrer måloppnåelsen mht. grønn omstilling, sysselsetting og eksport.

Forskningsrådets samlede innsats i og for næringslivet har vært på et jevnt økende nivå de siste årene, selv om antall søknader om innovasjonsprosjekter i næringslivet og SkatteFUNN har gått ned i 2022 sammenlignet med 2021. Nedgangen er generell og kun IKT peker seg ut med sterk vekst. Nedgangen kan være påvirket av faktorer som økonomisk usikkerhet, energipriser, men også av høy aktivitet og kompetanse- og rekrutteringsutfordringer for næringslivet. Trenden med en økende andel søknader som involverer digitalisering og stor bredde når det gjelder tema/bransje, bedriftsdemografi og geografi, fortsetter. Det er flest søkere som har prosjekter innenfor områdene energi, IKT, helse og havbruk.

Innsatsen for å mobilisere næringslivet til FoU og samspill med virkemiddelapparatet, forskningsinstituttene, næringsaktører og fylkeskommunene, fungerer bra og er viktig for at bedriftene skal oppnå støtte gjennom nasjonale ordninger og fra EU. Kvalitet og bredden på søknadene som kommer inn tyder på at innsatsen gir resultater. Norske bedrifter har et solid gjennomslag i Horisont Europa. EU-suksessen er i stor grad knyttet til samarbeidsprosjekter for samfunnsutfordringsutlysninger, og kunnskapsbaserte unge teknologibedrifter i samspill med solide fagmiljø ved universiteter og forskningsinstitutt.

Grønn plattform er et forenklet tilbud fra virkemiddelapparatet som kobler FoU, utfordringer og marked. I 2022 ble det tildelt elleve nye Grønn plattform-prosjekter på områder som sirkularitet i havbruk, tareprodukter, bygg og anlegg, materialer, hydrogen og havvind med mer. Disse tar tak i konkrete utfordringer, akselererer den grønne omstillingen gjennom nye verdikjeder.

Offentlig sektor er generelt mer oppmerksom på muligheten FoU gir for innovasjon og omstilling, og deltar i større grad i prosjekter sammen med næringslivet innenfor blant annet helse- og transportsektorene. Det ligger store og uforløste potensial i å løfte offentlig-privat samspill. Innovasjonsprosjekter i offentlig sektor og offentlig-ph.d. bidrar til å løse utfordringer og behov gjennom forskningsbasert innovasjon i tjenester, infrastruktur og forvaltning. Innovasjon i offentlige rammebetingelser, tilrettelegging og tjenester er svært viktig for næringslivet og vil bidra i den grønne, digitale omstillingen.

Antall søknader om kommersialiseringsprosjekter fra universiteter, høyskoler og institutter økte i 2022, etter nedgang i pandemiårene. TTO-er og institusjonene bidrar til at søknadene holder generell høy kvalitet og at en rekke prosjekter resulterer i nye lisenser eller oppstartselskaper som også har suksess i EU og i venturemarkedet.

Foto: Shutterstock

Strategisk område: Økt konkurranseevne i nytt og eksisterende næringsliv

Målformulering: *Forskningsrådet skal utløse forskningsbasert innovasjon som gir økt konkurranseevne i næringslivet. Forskningsrådet skal utløse økt FoU-innsats i bedriftene og økt kvalitet i prosjektene. Målet er uavhengig av bedriftenes størrelse og alder, næring og geografi.*

Det ble tildelt 880 millioner kroner til nye innovasjonsprosjekter i 2022, nær 500 millioner kroner lavere enn planlagt som følge av budsjettjusteringer gjennom året. Tildelingen er cirka 500 millioner kroner lavere enn i 2021 og også lavere enn i årene før pandemien. Antall søknader gjenspeiler normalt utlysningsnivået, og det er noe nedgang i både antall søknader og omsøkt beløp i 2022 sammenlignet med 2020 og 2021. Forskningsrådet mottok 374 søknader om innovasjonsprosjekt i 2022, en nedgang på 13 prosent sammenlignet med 2020, og på nivå med antall søknader før pandemien. Det ble omsøkt 3,5 milliarder kroner 2022 og 98 prosjekter fikk støtte. I snitt var innvilgelsesgraden 26 prosent, men kun 11 prosent på den åpne arenaen sent i 2022.

Andelen søkerbedrifter med færre enn ti ansatte har økt fra 30 prosent i 2015 til vel 50 prosent i 2022. Blant de minste bedriftene var nær alle nye søkere. Innvilgelsesgrad var 22 prosent for de minste og 38 prosent for de største bedriftene. De unge bedriftene hadde 26 prosent innvilgelse. Søknads- og innvilgelsesprofilen peker på god fornyelse i det FoU-aktive næringslivet. Det er et lavt antall av store FoU-aktive bedrifter i Norge, men disse søker ofte om flere prosjekter. Kvaliteten på søknadene er særlig høy og mange søknader med karakter 6 (skala 1-7) fikk ikke støtte. Fagpanelene og porteføljestyrene mener at prosjektene har potensial for betydelige gevinster, både for bedriftene, deres partnere og for samfunnet. Områdene energi, helse fiskeri og havbruk og IKT var de største områdene også i 2022. Bedrifter i Oslo, Viken og Trøndelag var mest aktive søkere. Færrest søknader kom fra Agder, Nordland og Troms og Finnmark, til tross for flere større nye industriinitiativer i disse områdene. Nordland, Troms og Finnmark og Vestfold og Telemark hadde høyest innvilgelsesgrad.

Til tross for budsjettinnstramming gjennom året kunne Forskningsrådet holde ordinær fremdrift i kontraktsinngåelser og utbetalinger til næringslivet. Bedriftene fikk derfor i mindre grad enn andre kundegrupper forsinket prosjektoppstart og kunne igangsette og holde oppe FoU-aktivitet og tempo både hos seg selv og hos FoU-partnere. Innovasjonsprosjektene er samarbeidsprosjekter der de 98 nye prosjektene omfatter i alt 351 aktører fra ulike sektorer. Instituttene er FoU-leverandør i ¾ av prosjektene, UH og helseforetak i henholdsvis 34 og 5 prosent, omtrent som tidligere år. Eksempelvis er de tekniskindustrielle og primærnæringsinstituttene de viktigste FoU-leverandørene innenfor energi og biøkonomi, mens universiteter og helseforetak er størst innen helse.

FoU-intensitet i næringslivet og verdiskaping i bedriftene

I tidligere analyser har SSB sett på utviklingen i FoU-innsats hos bedrifter med innovasjonsprosjekter. Forhold som FoU-investeringer, omsetning og produktivitet ble studert i bedrifter med likt vurderte søknader, uavhengig om de fikk støtte eller ikke. Studien omfattet vel 700 bedrifter med støtte og 445 uten støtte/kontrollgruppen. Bedrifter med støtte hadde høyere vekst i FoU-intensitet og antall ansatte enn kontrollgruppen. I en undersøkelse fra SØA og Møreforskning fra 2022 sier om lag 50 prosent av bedriftene at støtten har vært fullt utløsende for prosjektene. 45 prosent ville gjennomført prosjektet også uten offentlig støtte, men i en begrenset skala eller senere. Den utløsende effekten er størst i små bedrifter. Ifølge undersøkelsen er støtten et kvalitetsstempel og gir prioritet og utløser mer FoU internt i bedriften, og bidrar også til mer ekstern finansiering.

SSB fant ikke signifikante forskjeller i omsetning og produktivitet mellom bedrifter med og uten støtte, men større vekst i omsetning hos de yngste bedriftene med støtte. SSB mener dette er forventet da undersøkelsen er gjort kort etter tildeling, og at det tar noe tid før økt FoU-innsats gir økonomiske resultater. I en kartlegging fra 2022 viser SØA og Møreforskning at et klart flertall får økonomiske effekter: Etter ett år oppgir 30 prosent av bedriftene økte inntekter og 16 prosent oppgir reduserte kostnader. Etter fire år melder henholdsvis. 32 og 15 prosent om økte inntekter og reduserte

kostnader. Det er 46 prosent som hevder at innovasjonsprosjektet har gitt nye eller forberede varer og tjenester, og ytterligere 32 prosent at slike vil lanseres i nær framtid. En høy andel melder at prosjektet gir både produkt- og virksomhetsinnovasjon samt at resultater og effekter har verdi for andre enn prosjektpartnerne.

Aktivitetsnivå og antall SkatteFUNN-søknader

I 2022 mottok Forskningsrådet 2607 søknader til SkatteFUNN. 74 prosent av disse ble godkjent. En rekke av de avslåtte søknadene bruker klagemuligheten, og flere får godkjenning etter å ha forbedret sin søknad. Det er en nedgang i antall mottatte søknader på 11 og 37 prosent sammenlignet med 2021 og 2020. Det totale budsjetterte skattefradraget for alle prosjekter i 2022 var 4,6 milliarder. Det samlede totale FoU-budsjettet for prosjektene var 27 milliarder kroner. De siste fem årene er antall søknader redusert med 43 prosent og skattefradraget redusert med 19 prosent. Av det budsjetterte skattefradraget går 75 prosent til små og mellomstore bedrifter (SMB-er). Bedriftsdemografien har vært stabil over år. De største prosjektporteføljene er innenfor IKT, fiskeri og havbruk, helsenæringen og annen tjenesteyting. Det er et økende innslag av IKT og digitalisering i alle områder.

Næringslivet i Oslo, Viken, Rogaland og Trøndelag var også i 2022 størst i SkatteFUNN. Nedgangen kom i alle fylker og næringer med unntak for IKT-næringen, som har en 23 prosent økning. 43 prosent av bedriftene sier at de har planlagt samarbeid med en FoU-institusjon eller et FoU-miljø. 43 prosent av bedriftene at det er planlagt samarbeid med FoU-institusjon eller et FoU-miljø, og dette er på nivå med 2021.

Regional dimensjon og Svalbard

Alle fylkene i Norge hadde en økning i kostnader til egenutført FoU i 2021, utenom Vestland og Vestfold og Telemark. Den største prosentvise veksten i egenutført FoU var i Nordland, der det var en økning på 36 prosent sammenlignet med året før.

FoU-intensiteten i næringslivet, det vil si kostnadene bedriftene har til egenutført FoU per sysselsatt, varierer mye mellom fylkene. SSBs tall for 2021 viser at FoU-intensiteten i Trøndelag er ti ganger høyere enn i Nordland, og at FoU-intensiteten også er høy i Oslo, Viken og Vestland. Det er

Biprodukt fra sild kan gi helsegevinster

Sild er en rik naturressurs. Fiskefileten brukes til mat, men biråstoffet blir avfall. Hvert år kastes 35-45 000 tonn silderogn i havet. Bedriften Arctic Bioscience har funnet et nyttig og bærekraftig formål for rognen.

Silderogn-eventyret startet med en marinbiolog som jobbet med silderogn under mastergraden sin, og som på bakgrunn av funnene sine utviklet et kosttilskudd med omega-3. Omega-3-fettsyrer har tidligere vært studert i behandling av psoriasis.

I samarbeid med Haukeland sykehus gjennomførte bedriften en pilotstudie som viste god effekt av silderognolje hos pasienter med mild til moderat psoriasis. Med sikte på å videreutvikle det antatte virkestoffet som legemiddel gjennom et formelt, klinisk utviklingsløp, har Arctic Bioscience inngått samarbeid med Møreforskning og Nofima og fått støtte til et innovasjonsprosjekt fra Forskningsrådet.

samvariasjon mellom tildeling per sysselsatt i fylkene fra ordningene i EU, SkatteFUNN og Forskningsrådet. Tildelinger fra Forskningsrådet til bedrifter er relativt likt fordelt per fylke, korrigert for forskerårsverk i næringslivet med lang høyere utdanning. Selv om tildelingene speiler regionenes FoU-intensitet, er det potensial til å øke FoU i næringslivet gjennom mer samarbeid med UH- og instituttsektor og gjennom økt mobiliseringsinnsats.

Det ble i 2022 igangsatt en særskilt næringsrettet satsing på Svalbard for omstilling av næringslivet. Prosjektansvarlig er Longyearbyen lokalstyre, som jobber tett sammen med Universitetscenteret på Svalbard (UNIS) og det lokale næringslivet.

Vurdering av måloppnåelse: Økt konkurranseevne i nytt og eksisterende næringsliv

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none"> • Mange mindre og yngre bedrifter søker og oppnår støtte, og mange av disse er nye søkere av Forskningsrådets midler. • Færre søker SkatteFUNN, unntatt på IKT-området. • Tildelinger til innovasjonsprosjekter, SkatteFUNN og EU er proporsjonal med FoU-intensiteten i næringslivet i fylkene. • Mange søker Grønn plattform og porteføljen ble utvidet med flere sektorer og nye verdikjeder, blant annet innenfor bygg og anlegg og mineraler.	<ul style="list-style-type: none"> • Virkemiddelapparatet 2.0-prosjektet har gitt innsikt og peker retning for forenkling, samspill og grønn omstilling. • Den tiltagende lave tildelingsandelen for innovasjonsprosjekter er en utfordring for omstillingen og samspillet med UH- og instituttsektor. • Det er stort potensial for å øke FoU-innsatsen i næringslivet, også på nye og fremvoksende områder, gjennom samarbeid med UH- og instituttsektor og økt mobilisering. • Forskningsrådet bør vurdere behovet for flere utfordringsrettede virkemidler og utlysninger som Grønn plattform og Pilot-satsingene.

Strategisk område: Styrket evne til omstilling i norsk økonomi

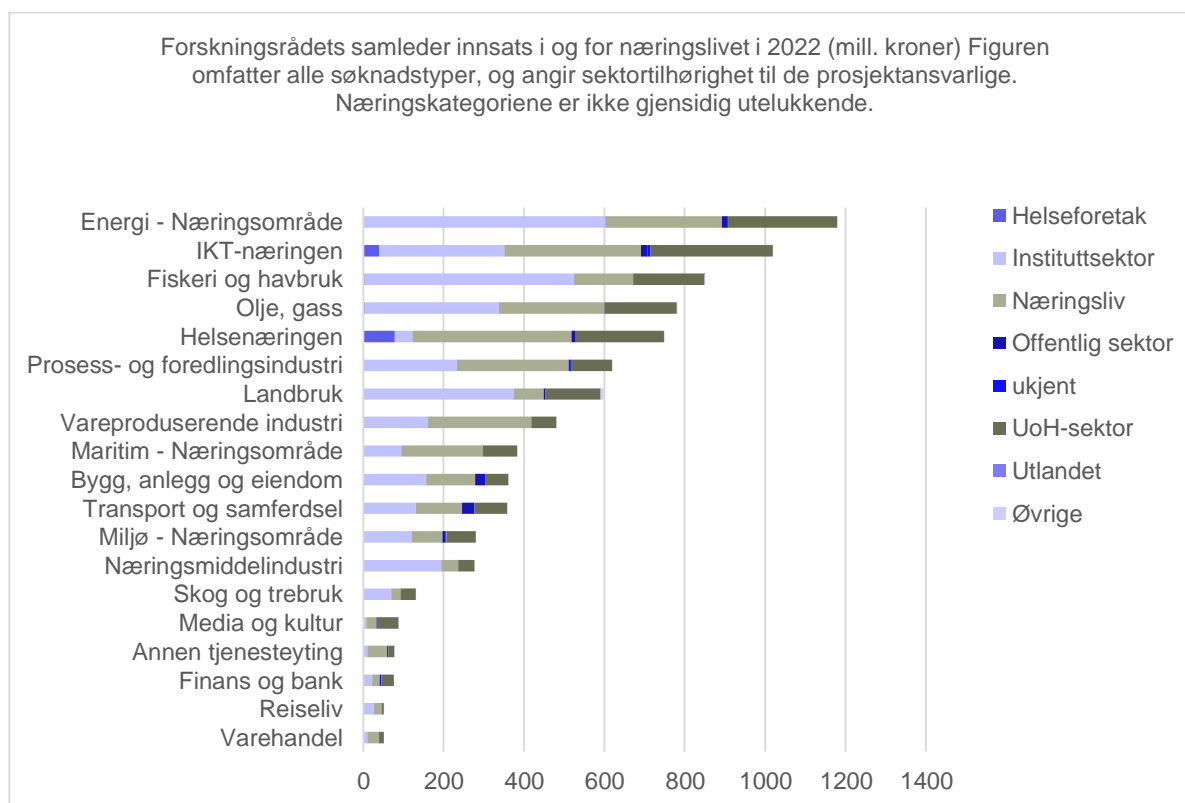
Målformulering: Forskningsrådet skal identifisere, bygge opp kunnskap og legge til rette for utvikling av forskningsmiljøer på områder som er viktige for omstilling i økonomien. Målet omfatter forskning som ikke nødvendigvis har umiddelbar anvendelse i dagens marked.

Data fra SSB fremlagt i februar 2022 viser at næringslivet sto for 47 prosent av Norges samlede FoU-kostnader i 2021. Det er vekst i egenutført FoU og i årsverk, men noe svakere vekst enn årene før. Egenutført FoU i bedrifter med flere enn ti ansatte var på 38,3 milliarder kroner i 2021, mens innkjøpt FoU utgjorde 8,9 milliarder kroner i tillegg. Tjenesteytende næringer har fortsatt vekst og innen industri var øknings størst for data- og elektronisk industri. Det er også vekst i innkjøpt FoU, og mest i tjenestenæringene, farmasøytisk og elektroteknisk industri. For de sistnevnte er det særlig kjøp fra utlandet som øker. Petroleumsnæringen har igjen økt FoU-innkjøp.

Den næringsrelevante porteføljen i Forskningsrådet

I 2022 utgjorde Forskningsrådets aktive, totale portefølje i og for næringslivet omtrent 6,3 milliarder kroner, hvorav cirka 2,2 milliarder var prosjekter ledet av næringslivet. Dette er henholdsvis 330 og 60 millioner kroner høyere enn i 2021. Det ble investert 880 millioner kroner i nye innovasjonsprosjekter i 2022. Det er en nedgang på cirka 0,5 milliarder kroner fra 2021. De største områdene, energi og IKT, øker mer enn 200 millioner kroner fra 2021. Helse har hatt størst vekst med cirka 300 millioner kroner til et nivå på vel 800 millioner kroner. Også miljø-feltet er i vekst. Områdene energi, IKT, fiskeri og havbruk, olje og gass og helse har vært de største næringene i

Forskningsrådets portefølje de siste årene. Fiskeri og havbruk hadde den største prosentvise økningen i 2022, mens IKT har hatt den største veksten de siste fem årene. Innsatsen fra offentlig sektor er størst innenfor bygg, anlegg og eiendom og transport og samferdsel.

Grønn plattform

Grønn plattform er et felles, utfordringsrettet oppdrag til Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva som skal "skape et samfunnsøkonomiske lønnsomt og bærekraftig næringsliv som bidrar til grønn omstilling". Andre runde Grønn plattform ble tildelt i 2022 og bygde på 2021-erfaringene slik at prosessen ble forenklet for både søkere og virkemiddelapparatet. Det ble mottatt 210 skisser og 50 søknader, og cirka 620 millioner kroner ble tildelt 11 nye prosjekter. Disse utfyller de tolv prosjektene fra 2021 på en god måte. Blant prosjektene er også et konsept som hadde sin start i Forskningsrådets Idelab i 2016, og som har fått sterkt industriell deltagelse i løsninger for å levere stabil, fornybar og skalerbar energi i havrommet. 2022-prosjektene har regional spredning og bredde når det gjelder bedriftsdemografi og tematikk. Prosjektene utløser 300 millioner kroner i egeninnsats i bedriftene, i tillegg til tildelingen på 300 millioner kroner til bedriften og omtrent det samme til instituttsektoren.

Næringslivets satsing på bærekraft og digitale teknologier

I 2022 la Forskningsrådet FNs-bærekraftsmål til grunn for vurderingen av søknader om Innovasjonsprosjekt. Søkere måtte angi hvilke bærekraftsmål og -delmål prosjektet ville bidra til og hvordan. Erfaringene tyder på at dette økte bedriftenes bevissthet om egne bidrag og markedsmuligheter. Det er vist til EUs taksonomi i andre utlysninger, blant annet Grønn plattform, og i sum har dette gitt erfaringer for både søkere, Forskningsrådet og eksterter som er viktige for innføringen av de varslende grønne kriteriene, klassifiseringen og rapportering i virkemiddelapparatet.

Søknadene viser at den grønne, digitale omstillingen er godt i gang. Mange av søknadene kommer fra nye bedrifter og yngre bedrifter, men også de etablerte bedriftene er godt representert. Det kan tyde på at det bygges nytt næringsliv, samtidig som omstilling av det etablerte næringslivet er i gang.

Utviklingen innenfor energi skjer raskt

Utviklingen innenfor hydrogen skjer svært raskt, og FoU-aktiviteten i næringslivet er økende. Hydrogen kan bli viktig for norsk næringsliv, ressursutnyttning og for klimamålene. Forskningsrådet har raskt bygd opp en stor hydrogensatsing i nært samarbeid med blant andre Enova. I 2022 tildelte vi mer enn 280 millioner kroner, inkludert 80 millioner kroner gjennom Grønn plattform, til hydrogen og hydrogenbaserte energibærere. Det er god fordeling mellom prosjekt som handler om framstilling, distribusjon og bruk av hydrogen.

Fiskeri og havbruksnæringen er nå en av de største områdene

Norge eksporterte i 2022 sjømat for over 150 milliarder kroner. Det gjør sjømatnæringen svært viktig for verdiskaping i hele landet. Innenfor fiskeri- og havbrukssektoren er det både små, mellomstore og store bedrifter som konkurrerer om midlene. I 2022 var Forskningsrådet sin innsats særlig rettet mot oppdrettsbiologi, nye bærekraftige fôrressurser og arealbruk i havet og i kystsonen, i tillegg til bakteriesykdommer og digitalisering.

Petroleumsnæringen fokuserer på effektivisering

Forskningsrådets petroleums-satsinger prioriterte tydelig utslippskutt og energieffektivisering i 2022. Målet er teknologi og prosesser som reduserer klimagassutslipp og samtidig sikrer stor verdiskaping i framtiden. En tredje samarbeidsutlysning med Brasil rettet mot bedrifter i begge land, bidro til at norske leverandørbedrifter får opprettet samarbeid i et viktig eksportmarked for petroleumssektoren og mulighet til å utvikle teknologier og tjenester som kan implementeres på norsk sokkel.

Maritim næring sikter seg inn mot grønn skipsfart

Se beskrivelse under Mål 3 Møte store samfunnsutfordringer, Strategisk område: Hav.

Helsenæringen har et stort potensial

Behovet for omstilling og de store utfordringene i helse- og omsorgstjenestene gjør helsenæringen aktuell som verdiskaper, eksportindustri og som partner for innovasjon i en bærekraftig helsetjeneste. At bare ti prosent av helsebedriftene som søker Innovasjonsprosjekt oppnår tildeling, er krevende for slike FoU-tunge bedrifter med lange utviklingsløp. I 2022 tildelte Pilot- Helse 24 forprosjekter, blant annet innenfor bedre beslutnings- og opplæringsverktøy og bedre samhandling på tvers av tjenestenivåer. Det ble mobiliserte mange nye offentlig-private samarbeid. HelseOmsorg21 har vært initiativtaker og koblingsaktør for et bredt forankret innspill til Nasjonalt eksportråd om at helse- og life science-næringen bør være et satsingsområde.

Mat og bioressurser retter seg inn mot bærekraftig matproduksjon

De landbaserte verdikjedene for mat og bioressurser består av noen store aktører med egen FoU-innsats og mange små aktører med mindre ressurser til egen FoU-aktivitet. En slik næringsstruktur inviterer til et utstakt samarbeid om å bygge og dele kunnskap på tvers av næringsliv og FoU-institusjoner. I 2022 ble åtte søknader om innovasjons- og demonstrasjonsprosjekt innvilget, totalt nær 46 millioner kroner. Prosjektene omfatter tiltak og løsninger for bærekraftig matproduksjon og annen bruk av bioressurser gjennom teknologi og ny metodikk. Prosjektene er viktige for produksjon av nok og trygg mat og biobaserte produkt og tjenester, og underbygger den kommende satsingen på bærekraftig fôr som samfunnsoppdrag, lansert av Regjeringen i forbindelse med den nye langtidsplanen.

IKT-næringen og muliggjørende teknologier bidrar til teknologikonvergens

Forskningsrådets innsats innenfor muliggjørende teknologier fortsetter å øke, og utgjorde i 2022 mer enn 4,1 milliarder kroner fordelt på nær 2600 prosjekter. UH og næringslivet står begge for omtrent 35 prosent av prosjektene. Helse var det største temaområdet, mens IKT var det største næringsområdet og hadde størst innsats mot næring og handel. For å møte fremtidens IKT-behov, planlegger Forskningsrådet å satse mer på neste generasjons databehandling. Også investeringene i nano- og bioteknologi er viktige for omstillingen, særlig innenfor helse, energi og sirkulærøkonomi.

De har medvirket til utvikling av nye teknologiske løsninger og flere forskningsbaserte bedrifter og arbeidsplasser. Forskningsrådet tildelte ti store teknologikonvergensprosjekter i 2022. Til konvergensutlysningen kom det inn 172 søknader, noe som bekrefter at FoU-miljøene er klare til å bidra til radikal innovasjon og bærekraftig omstilling.

I 2022 utarbeidet Forskningsrådet et kunnskapsgrunnlag om status for forskning på kvanteteknologier. Siden 2017 har 33 prosjekter, inkl. to sentre for fremragende forskning (SFF), fått tildelt 0,5 milliarder kroner innenfor dette feltet. Det er et voksende og målrettet kvanteteknologisk miljø, særlig innenfor kvanteberegning, -simulering og -sensing. Norge bør være en attraktiv forsknings- og utviklingspartner for å sikre nasjonale kvanteteknologiske miljøer og beredskap.

Internasjonalt samarbeid gjennom EU-programmer

Den økende deltakelse fra næringslivet gjennom hele Horisont 2020-perioden fortsetter i Horisont Europa. Norske aktører har hatt suksess i European Innovation Council (EIC), særlig innenfor dypteknologi (deep tech) fra og i samspill med universiteter, høyskoler og institutter. Mange av prosjektene og bedriftene bruker også nasjonale ordninger i de ofte lange og kapitalkrevende utviklingsløpene. EICs virkemidler er komplementære til de norske, men komplementering av Forskningsrådets virkemidler med Horisont Europa kan likevel utvikles ytterligere, eksempelvis på helseområdet.

Vurdering av måloppnåelse: Styrket evne til omstilling i norsk økonomi

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none"> Forskningsrådets portefølje i og for næringslivet har økt i 2022. Porteføljen blir stadig mer differensiert, samtidig som den grønne, digitale omstillingen er et tydelig fellestrekk. IKT-næringen har hatt den største veksten de siste fem årene. I 2022 har fiskeri og havbruk hatt nær lik vekst som IKT. Utlysninger på teknologikonvergens øker bruken av ulike teknologier på tvers av fag og tema, og bringer frem mer radiale prosjekter og nytt samarbeid. Norske søkere innenfor dypteknologi har godt gjennomslag i EU	<ul style="list-style-type: none"> Dreiningen mot grønn omstilling og digitalisering må forsterkes ytterligere for å bygge flere norske verdikjeder med koblinger til EU sine ulike ordninger. Det må legges bedre til rette for økt samarbeid mellom næringsliv og offentlig sektor for å etablere et solid hjemmemarked og løse de store samfunnsutfordringene. Forskningsrådets virkemidler bør i større grad tilpasses EIC for et sammenhengende og helhetlige løp.

Strategisk område: Bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv

Målformulering: Forskningsrådet skal fremme samspill og kunnskapsoverføring mellom offentlig finansierte forskningsinstitusjoner og næringsliv som fører til økt verdiskaping i norsk økonomi. Forskningsrådets virksomhet skal gi økt næringsrelevant kompetanse i FoU-miljøene og økt FoU-kompetanse i næringslivet. Forskningsrådet skal også bidra til at forskning ved offentlig finansierte institusjoner kommer til bedre utnyttelse i næringslivet, blant annet gjennom kommersialisering av forskningsresultater.

Kunnskapsflyt mellom universiteter, høyskoler og institutter og næringsliv

Forskningsrådet har flere virkemidler som fremmer samspill og kunnskapsoverføring mellom forskningsorganisasjoner, næringslivet og offentlig sektor. Utviklingen av virkemidlene skjer kontinuerlig og i dialog med aktørene. Til tross for at det de senere årene ikke vært krav om

samarbeid med UH- og instituttsektor i Innovasjonsprosjekt, er det slikt samarbeid i nær alle innovasjonsprosjekter. Det er også vurdert som viktig av SkatteFUNN-brukerne.

Næringslivets egenutførte forskning øker, ifølge SSB, mens samspillet mellom næringslivet og UH- og instituttsektor er avtagende. Det kan skyldes at det FoU-aktive næringslivet endrer seg, og at nye områder med annet samspill og næringer der IKT og digitalisering står sentralt, øker. Også bedriftsdemografien for det FoU-aktive næringslivet og i FoU-innkjøpene fra næringslivet, der IKT og helse nå er store områder, endrer seg. Forskningsrådet ser ved hver utlysning flere nye og unge oppstartsselskaper og SMB-er. De senere årene har det også vært endringer i næringsområdene/bransjene i Forskningsrådets portefølje. Digitaliseringen inntar alle områder, og næringsområdene IKT og helse, og til dels industri, har hatt vekst og er nå blant de største, sammen med energi, olje og gass og fiskeri og havbruk.

Utviklingen av Forskningsrådets virkemidler må holde tritt med disse endringene for å ivareta et godt samspill mellom næringslivet og UH- og instituttsektor. Det er viktig å vurdere innretting på ulike støtteformer og tiltak for at samspillet med universiteter, høyskoler og institutter – for både forskningsorganisasjonenes og næringslivets del – er i takt med endringene og utviklingen. Langsiktige behov for utdanning, forskerrekuttering, grunnforskning, infrastruktur og samarbeid om konkrete utfordringer må ivaretas for at samarbeidet med UH- og instituttsektor skal være attraktivt for næringslivet.

Sentre, kompetanse- og samarbeidsprosjekt, nærings-ph.d. og de teknisk-industrielle instituttene

Nærings- og samfunnsrettede *FoU-sentre* bidrar til kunnskap og rekruttering for omstilling. I 2022 var det i underkant av 60 aktive senter med tildeling fra Forskningsrådet: 39 senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI), elleve forskningssentre for miljøvennlig energi (FME) og tre forskningssentre for petroleum (Petrosenter). Mer enn seksti prosent av partnerne i sentrene er fra næringslivet. Det var også fire forskningssentre for klinisk behandling (FKB) med noe næringslivssamarbeid. Alle ordningene bidrar til langsiktige samarbeidsrelasjoner mellom aktørene. De bidrar også med kunnskap for offentlig sektor, som i helsesektoren og energi- og petroleumsforvaltning.

Forskningsrådets tildelinger til *Kompetanse- og samarbeidsprosjekter* i 2022 var 1,1 milliarder kroner. Trenden med en jevn økning av næringsrelevante søknader fortsetter, med nær 500 næringsrelevante søknader om Kompetanse- og samarbeidsprosjekt.

Nærings-ph.d. øker forskningskapasiteten i deler av næringslivet og samarbeidet mellom universiteter og næringslivet. Ved utgangen av 2022 var det totalt 245 aktive prosjekter, inkl. 38 nye i 2022. Det var 20 kandidater som fullførte doktorgradsprosjektet i 2022. Totalt forblir cirka 70 prosent av kandidatene i næringslivet etter fullført prosjekt.

Forskningsrådets innovasjonspris for 2022 gikk til Gerd Kvale og Bjarne Hansen for The Bergen 4-Day Treatment (B4DT) - en tjenesteinnovasjon der pasienter med tvangslidelser har stor nytte av en intensiv behandlingsmetode. Metoden er tatt i bruk blant annet i Norden, USA, Singapore pga. gode effekter og besparelser for helsetjenestene. Blant kandidater til prisen var også DryTech AS som har utviklet en sunn måltidsproduktserie for privat-, forsvars- og bistandsmarkedet med salg i mer enn 20 land og internasjonalt orienterte Navtor AS med avanserte digitale sjøkartprodukter som gir forbedret drift, beslutningstaking og åpenhet.

De teknisk-industrielle instituttene grunnbevilgning brukes til næringsrelevant kunnskaps- og kompetanseoppbygging for eksisterende og fremtidig næringsliv. I 51 prosent av innovasjonsprosjektene blir instituttene vurdert som kritisk for måloppnåelse.

Regionalt samarbeid

Forskningsrådet samarbeider godt med fylkeskommunene og har høy aktivitet i mobiliseringsarbeidet. Blant annet er det satt i gang et samarbeid om utvikling av regionale samfunnsutfordringer (missions) for industriell symbiose og infrastruktur for det grønne skiftet, der

også Kommunenes sentralforbund deltar. Åtte aktive kapasitetsløftprosjekter med tematisk og geografisk spredning vil styrke kompetansen til regionalt næringsliv.

Kommersialisering

Forskningsrådets innsats for kommersialisering bidrar til at forskningsresultater og ideer fra UH- og instituttsektor fanges opp, kvalifiseres, verifiseres og risikoavklares for et mulig videre kommersialiseringsløp. Oppmerksomheten er spesielt stor på dypteknologi. Flere norske suksesser og hurtigvoksende bedrifter med utgangspunkt i teknologimiljøer som Kahoot AS, Cognite AS, Gelatio AS og Autostore AS, viser potensialet i norsk teknologi i internasjonale markeder.

Senter for Digitalt liv Norge startet i 2022 opp en innovasjonssatsing på 25 millioner kroner, denne skal gå over fire år. Målet med satsingen er å teste, utvikle og implementere nye fremgangsmåter for å sikre at forskningsresultater fra transdisiplinær digital bioteknologisk forskning i UH- og instituttsektor blir til verdiskaping for samfunnet og bidrar til nye arbeidsplasser.

Antall søknader om kommersialisering av forskningsresultater økte i 2022, etter en nedgang under pandemien. Søknadene holder generelt høy kvalitet, og mange prosjekter gir nye lisenser og/eller blir videreutviklet gjennom privat investorkapital eller øvrig virkemiddelapparat, nasjonalt og internasjonalt. Det er en positiv utvikling i institusjonenes arbeid med innovasjons- og entreprenørskapskultur, men det er for få ideer og resultater som fanges opp og derfor er det et behov for å styrke arbeidet innen dette feltet. I tråd med nye oppdrag til Forskningsrådet innføres i 2023 en ny ordning for UH- og instituttsektor til aktiviteter i den tidlige fasen av teknologioverføringsprosessen.

Del av prosjekt som er finansierte av andre enn Forskningsrådet

Hvor stor andel av et prosjekt som er finansiert av Forskningsrådet og samfinansiert av andre, er gitt av støtteformen som brukt i utlysningen. Støtteformene er ulike med hensyn til formål, sammensetting og statsstøtteforhold. Innovasjonsprosjektene i 2022 har en støttegrad på 50 prosent og utløste dermed cirka 440 millioner kroner i private investeringer. Grønn plattform-prosjektene med sine vel 600 millioner kroner i 2022 utløste cirka 300 millioner fra næringslivet. Den offentlige støtten var likedelt mellom næringsliv og instituttene. For nye demonstrasjonsprosjekter i 2022 utløste Forskningsrådets tildeling fem ganger beløpet i private investeringer. For kompetansebyggende prosjekt for næringslivet tildeler Forskningsrådet inntil 80prosent av prosjektkostnadene der næringslivets bidrag er kontantutbetalinger til forskningsorganisasjonene. For Nærings-ph.d.-prosjekt dekker Forskningsrådet inntil halvparten av gjeldende sats for doktorgradsstipend, og det ble utløst minst 55 millioner kroner fra næringslivet gjennom ordningen.

Vurdering av måloppnåelse: Bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none"> Forskningssettene samler forskningsinnsats og gir tilgang til resultater, infrastruktur og rekruttering for næringslivet. Nærings-ph.d bidrar godt til økt FoU-kompetanse i næringslivet. UH- og instituttsektorens innovasjons- og entreprenørskapskultur er i positiv utvikling. Forskningsrådets tildelinger utløser private FoU-investeringer.	<ul style="list-style-type: none"> UH- og instituttsektoren kan fange opp flere ideer og resultater og sikre intellektuell eiendom. Samarbeidet mellom instituttsektoren og næringslivet bør videreutvikles.

Mål 3 Møte store samfunnsutfordringer

Målformulering: Et sentralt mål for forskningspolitikken er kunnskap som gjør oss best mulig i stand til å møte de store utfordringene samfunnet står overfor. Forskningsrådet skal finansiere forskning som er nyttig for samfunnet, og for å møte de store samfunnsutfordringene. Forskningsrådet påvirker hvilke områder/problemstillinger det forskes på og hvor mye, kvaliteten på forskningen og kompetansen i miljøene, og koblingene i og mellom forskningssystemet og i ulike deler av samfunnet.

Samlet vurdering

Over flere år har Forskningsrådet rapportert om svært god vitenskapelig kvalitet på aktiviteten og målområdet Møte store samfunnsutfordringer. På alle de strategiske områdene kan vi også for 2022 rapportere om en portefølje preget av høykvalitetsprosjekter, både på nasjonale og internasjonale konkurransearenaer. En imponerende returandel på enkelte områder i overgangen fra Horisont 2020 til Horisont Europa, bekrefter dette. På områdene hav og klima, miljø og miljøvennlig energi (KMME) gjør Norge og norske FoUol-aktører seg bemerket internasjonalt, blant annet på grunn av norsk koordinering av havforskningstiåret.

De fire strategiske områdene har sine særegenheter og bidrar til innovasjon på ulike vis. Området hav, med Norges viktigste næringer, kan skilte med mange tiår med forskningsbasert teknologisk innovasjon, men også god kompetansebygging om forvaltning. Fornylse i offentlig sektor og velferds-, helse- og omsorgstjenester er et område i vekst. Spesielt øker offentlig sektors bruk av forskning i innovasjon og innkjøp, noe som direkte og indirekte bidrar til økt innovasjonsgrad og verdiskaping i næringslivet. KMME-området rapporterer om topp vitenskapelig kvalitet i porteføljen, noe som understøttes av evalueringer, publiseringsanalyser og svært viktige bidrag fra norske forskere til FNs klima- og naturpanel (IPCC og IPBES). Forskning og innovasjon på området samfunnsikkerhet og samhold dreier seg i hovedsak om samfunnsforskning, som kommer til nytte i politikk, forvaltning og samfunnsniv. Området er preget av høy kapasitet og vitenskapelig kvalitet, og vekst i innsatsen over flere år.

Et viktig verktøy i forsknings- og innovasjonspolitikken håndtering av store utfordringer, nasjonalt og internasjonalt, er samskaping. Det handler om økt grad av samarbeid og involvering av samfunnsaktører for å skape relevant kunnskap og gode løsninger gjennom forskning og innovasjon. Nye og styrkede samarbeid, med forskning som sentral komponent, bidrar til høy grad av relevans og innovasjon. Det gir retning og bidrar til å løse samfunnsutfordringer både innenfor klima, miljø, verdiskaping og samfunnsutvikling.

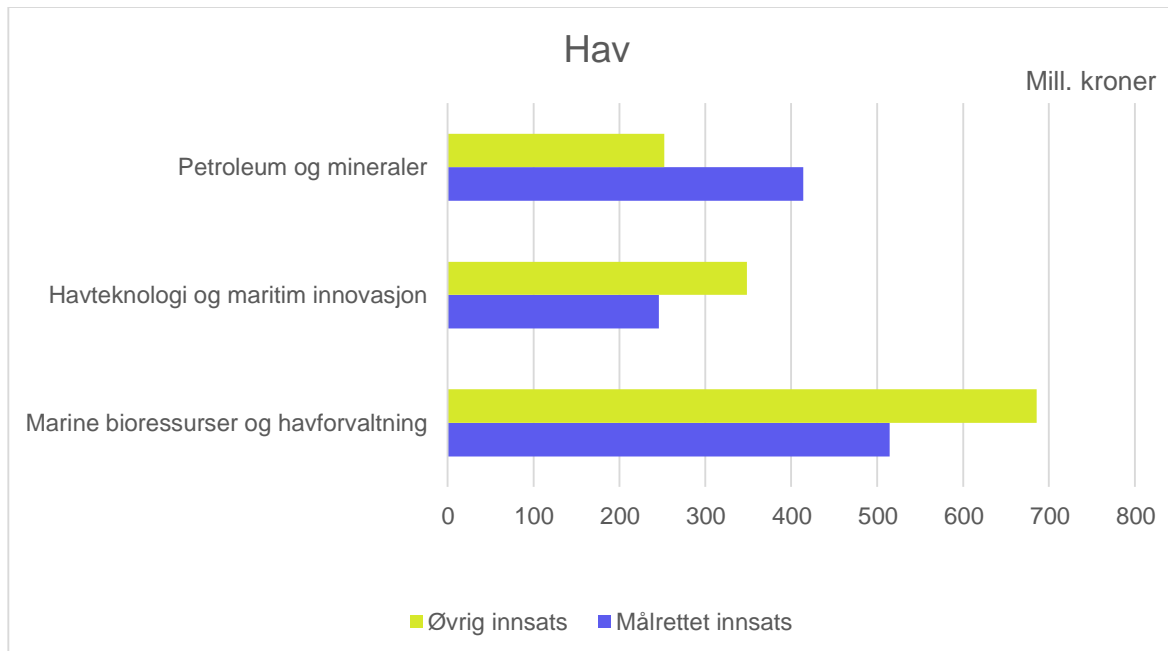
Strategisk område: Hav

Målformulering: Norges viktigste næringer har sitt utspring i havet. Havet er uunnværlig for å løse de globale utfordringene, men samtidig er verdens hav sterkt belastet. En realisering av havets verdier vil kreve bærekraftige tilnærminger. Forskningsrådet skal bidra til kunnskaps- og teknologiutvikling for forvaltning av økosystemer og ressurser i havområdene for å sikre et rent og rikt hav og produksjon av sunn og trygg sjømat. Sammen med en fortsatt satsing på forskning for de

havbaserte næringene: fiskeri, havbruk, petroleum, maritim, fornybar energi og også nye næringer, vil dette kunne gi økt verdiskaping. Forskningsrådet skal arbeide for helhetlig kunnskap, samspill og kompetanseoverføring mellom og fra havnæringene og internasjonalt samarbeid.

Det prioriterte området Hav omfatter innsatsområdene Marine bioressurser og havforvaltning, Havteknologi og maritim innovasjon og Petroleum og mineraler. Den målrettede prosjektinnsatsen på Hav er knapt 1,2 milliarder kroner i 2022, mens den totale innsatsen er på 2,46 milliarder kroner.

Søylediagrammet viser hvordan porteføljen på området Hav fordeler seg på de ulike innsatsområdene i 2022. Prosjektinnsatsen er ikke gjensidig utelukkende, det vil si at innsats på ett område også kan inngå i samlet innsats på andre områder.

Forskningsrådet har i 2022 profilert og understøttet utviklingen av en global bærekraftig havøkonomi på mange dialogarenaer. De viktigste møteplassene har vært knyttet til Norfishing, Havbrukskonferansen 2022, og Energimessen ONS 2022. Arrangementene har lagt til rette for møtet mellom forskning, næringsliv og forvaltning og gitt muligheter for å presentere resultater og mobilisere til ny aktivitet.

FNs havforskningstiår fikk stor oppmerksomhet i fjor, med mange store arrangementer internasjonalt og nasjonalt. Forskningsrådet er en pådriver og medspiller for regjeringens havforskningsinitiativer og har ansvar å koordinere havforskningstiåret. Hav var også temaet for Forskningsdagene i 2022, med mange arrangementer over hele landet.

Vitenskapelig kvalitet og innovasjonsgrad

Det er høy kvalitet i forskningen på området. Innvilgede forskerprosjekter har samme høye karakterer som i fjor. Gjennomsnittlig karakterer for forskningskvalitet i innvilgede søknader om forskerprosjekt er 6.

Rekruttering

Havprosjektene finansierer mange rekrutteringsstillinger. Dette gir økt kompetanse til fag- og næringsområder innenfor flere sektorer og fagområder. I 2022 var det til sammen 245 rekrutteringsstillinger, fordelt på 152 doktorgrader og 93 postdoktorprosjekter. Dette var en nedgang fra året før, men på nivå med tidligere år. Både de nye petroleumssentrene og «Arven etter Nansen» er viktige for rekrutteringen på sine områder, og styrker dermed forskningen. Også ordningen med næringsph.d. styrker samspillet mellom forskning og næringsliv.

Internasjonalt

Norsk hav-relatert portefølje i EUs rammeprogram er stor og har hatt svært god kvalitet. Tall på norsk deltakelse i det nye rammeprogrammet, Horisont Europa, vil først bli tilgjengelig til neste års rapport. Norge deltar i flere partnerskap med god deltakelse fra norske miljøer. Gjennom programsamarbeidet BlueBio (ERA-nett) er norske aktører med i over halvparten av prosjektene som har blitt finansiert i de tre utlysningene. Forskningen dekker hele verdikjeden i den blå bioøkonomien, fra primærproduksjon til produktutvikling og markedsaksept for nye råvarer, sjømat og andre produkter.

I en mye bredere konstellasjon enn BlueBio samler det nye europeiske partnerskapet «Sustainable Blue Economy» forsknings- og innovasjonsinvesteringer fra 60 partnere i 25 land, samt EU-kommisjonen. Dette skal styrke skiftet til en klimanøytral, bærekraftig, produktiv og konkurransedyktig blå økonomi innen 2030. Polar-forskningen styrkes videre gjennom deltakelse i EU-PolarNet. Samarbeidsplattformen JPI Oceans, med flere internasjonale partnere, rettet i 2022 søkelyset mot påvirkningen undervannsstøy har på miljøet. Fire nye prosjekter med norsk deltagelse har startet opp finansiert gjennom petroleums- og marinforskningen. På havområdet er det også mye internasjonalt samarbeid utenom EU, selv om det var færre bilaterale utlysninger i fjor. Den planlagte norsk-russiske fellesutlysningen i 2022 ble kansellert som følge av at forskningssamarbeidet med Russland ble frosset i mars. Dette samarbeidet har tidligere satt søkelys på miljøaspekter og bærekraftig ressursutvikling i nordområdene.

Relevans og innovasjonsgrad

Havrelatert forskning og innovasjon skårer også høyt på relevans med over 6 i karakter, som i fjor. Snittkarakteren for kriteriet virkninger og effekter i forsker-, kompetanse- og samarbeidsprosjekter er som i fjor på 5,9. Med et slikt utgangspunkt ser vi store muligheter for innovasjon og positive samfunns effekter. Gjennomsnittlig karakter for forskning og innovasjon i innovasjonsprosjekter i næringslivet var 5,9 i 2022, som i 2021, og for kompetanse- og samarbeidsprosjekter 6,1 mot 5,9 året før. Med andre ord er forventet effekt på innovasjon og omstillingsevne minst like høy som i 2021. Innsatsen på hav styrker innovasjon og omstilling på viktige områder og har sterke synergier til næringsliv på land. Kommersialisering av forskningsresultater er sentralt i med en rekke prosjekter som fases gjennom aktuelle TTOer.

Tall fra SkatteFUNN viser at aktørene i havbruksnæringen har stor innovasjonsaktivitet og følger forskningen tett. Forskningen tas raskt bruk enten det er nye vaksiner, nye fôrmidler, ny teknologi eller andre viktige innovasjoner.

Demonstrasjonsprosjekter er viktige for at bedrifter skal ta i bruk nye innovasjoner, og i 2022 ble det lyst ut midler til slike prosjekter innenfor maritim industri og landbasert mat, miljø og bioressurser. Slike prosjekter bygger bro mellom forskning- og innovasjonsfasen og kommersialisering, og forskningsresultater bidrar i verdiskaping på flere områder enn før. I tillegg til at det har blitt lyst ut til innovasjonsprosjekter i næringslivet og demonstrasjonsprosjekter rettet mot maritim næring, har det de siste årene også blitt lyst ut midler til samarbeidsprosjekt, hvor bedrifter fra maritim næring må delta i prosjektene sammen med forskningsmiljøene. Målet er å bygge kompetanse på nye områder og styrke omstillingsevnen i maritim næring.

Samfunns effekter av forskningen

Havforskning gir positive virkninger og samfunns effekter. Både fjorårets årsrapport og en ny gjennomgang gjennomført av Samfunnsøkonomisk analyse (SØA) og Møreforskning (MF), viser at forskningen på området har god effekt, også utenfor forsknings- og innovasjonssystemet. Funnene viser at samfunns effekten fra forskning ofte skjer indirekte, men at noen prosjekter får betydelige direkte samfunns messig påvirkning. Ett eksempel fra fjorårets analyse er en artikkel med opphav fra et prosjekt om hvordan petroleumsnæringen kan påvirke marine økosystemer. Den viser at fiskelarver er svært sensitive for oljeforurensning, og artikkelen diskuterer om de samme sårbarheter også gjelder mennesker. Slik kan havforskning få betydning også for humanforskning.

Marin forskning

Norge har sterke fagmiljøer innenfor marin forskning. Forskningskapasiteten er stor, med verdens høyeste antall havforskere målt mot innbyggertall. Faglig styrke og stor forskningskapasitet gjør Norge til et attraktivt samarbeidsland. Generelt er det stor oppmerksomhet om forskning for å sikre bærekraftig høsting av marine bioressurser, inkludert forskning på utvikling og bruk av teknologi, metoder og verifiserbare data. Forskning knyttet til naturmangfold, økosystemer og økosystemtjenester har blitt noe styrket de siste årene. Slik forskning er avgjørende for å sikre biologisk mangfold og for bærekraftig forvaltning. Økosystemendringer påvirker høstingspotensial og ressursutnyttning og dermed muligheten for innovasjon og økt verdiskaping i sjømatnæringene. Forskningsrådet har i 2022 prioritert forskning om forekomst og effekter av forurensninger på naturmangfold, økosystemer, populasjoner og arter i det marine miljøet. Arven etter Nansen er det største marine forskningsprosjektet i Norge noen gang. Målet er ny kunnskap om havklima og økosystemer i rask endring.

I havbruksforskningen er mye av innsatsen rettet mot fiskehelse og bærekraftig fôr. Fire prosjekter har fått finansiering for å utvikle fôr til husdyr og oppdrettsfisk fra luft og vann, insekter, blåskjell og krabbeskall. Prosjektene underbygger den kommende satsingen på bærekraftig fôr som samfunnsoppdrag, lansert av Regjeringen i forbindelse med den nye langtidsplanen. Målet er at Norge skal bli selvforsynt med slike ingredienser som har lavt karbonavtrykk og gode næringsstoffer. Lakselus er ellers det største hinderet for at næringa skal kunne vokse og forskningsaktivitet på bekjempelse av lakselus er fortsatt sentral.

Tang og tare kan brukes til "alt"

Tang og tarearter inneholder alginat – karbohydrater med evne til å fortykke, stabilisere og danne geleer. Alginat har et bredt bruksområde og brukes i dag i over 600 produkter, som softis, bleier, tannkrem, maling og medisiner.

Norge er ledende i Europa innen alginatproduksjon, med potensial for å øke produksjonen betraktelig. Tang og tare trenger stort sett bare lys og næringsstoffene som finnes i havet for å vokse.

Som doktorgradsstipendiat ved Sintef Industri og NTNU jobber Katharina Nøkling-Eide med å finne ut mer om enda et viktig bruksområde: kan tang og tare utvikles til bioplast og løse noen av verdens plastproblemer?

Petroleumsforskning

Petroleumsforskningen bidrar til teknologi og kompetanse som gjør næringen mer bærekraftig og sikrer videre verdiskaping. Forskningen har også ført til at teknologi og kompetanse overføres mellom havnæringene, og det er også synergier til landbasert industri. Norge har ambisiøse mål for reduksjon av klimagassutslipp på norsk sokkel både på kort (2030) og lang sikt (2050). Petroleumsnæringen skal redusere sine klimagassutslipp med 50 prosent innen 2030.

Teknologistrategien OG21 har i 2022 belyst problemstillingene og peker på de viktigste løsningene for at sektoren kan nå sine mål.

I 2022 har Forskningsrådet gjennomført en analyse av hvordan forskningsprosjektene kan gi effekter som bidrar til målet om reduserte klimagassutslipp. Analysen viser at finansiering av petroleumsforskning i perioden 2018 – 2021 har gitt støtte til 137 nye prosjekter, både hos forskningsmiljøene og i næringslivet, som vil gi positive effekter for miljøet. Bruk av forskningsresultatene vil gi redusert utslipp av klimagasser både direkte ved å redusere antall tonn produsert CO₂ fra en utslippsskilde, og indirekte ved mer energieffektive prosesser. Betydningen av at leverandørindustrien utvikler ny teknologi kom tydelig fram på energimessen ONS 2022. Fem av ti finalister til «ONS Innovation award», som deles ut på messen, hadde utviklet sin teknologi med støtte fra Forskningsrådet. Wärtsilä vant prisen for store selskaper med sitt konsept for bruk av ammoniakk i forbrenningsmotorer for kraftproduksjon i dagens skip og offshoreinstallasjoner.

Maritim forskning og innovasjon

Norge er langt framme på grønn skipsfart og autonome skip. Forskingen rettet mot den maritime næringen har stor oppmerksomhet om grønn skipsfart og smarte skip. Innsatsen for grønn skipsfart ble i 2022 styrket gjennom satsingen Maritim Zero 2050, som har finansiert prosjekter som gir gjennomførbare nullutslippsløsninger for store skip som går over lengre strekninger. I porteføljen er det også mange prosjekter innenfor autonomi og digitalisering. Digitaliseringsprosjektene bidrar til økt effektivitet og konkurransekraft ved produksjon av fartøy og utstyr og drift av fartøy.

Løsninger for å redusere utslipp fra maritim virksomhet er sentralt i porteføljen. Innsatsen gjennom flere år har gitt viktige resultater innenfor utslippsfrie ferger, renseteknologi for ballastvann og avgassrensing som gir reduserte utslipp av skadelige stoffer til luft og vann.

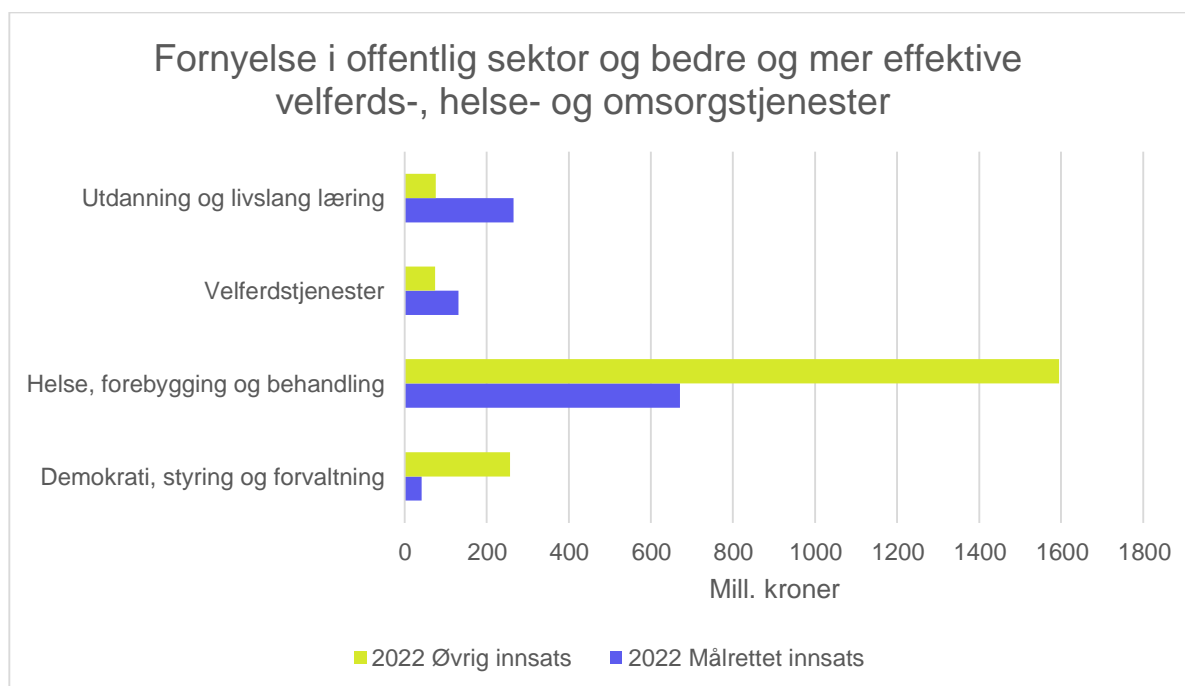
Vurdering av måloppnåelse: Hav

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none"> • Det er fortsatt høy kvalitet i Forskningsrådets prosjekter. • Prosjektinnsatsen er stor på alle havområdene, også aktivitet knyttet til FNs havforskningstiår • Digitalisering gir konkurransekraft. Norge er langt framme på autonome skip. Satsingen Maritim Zero 2050 vil bidra til nullutslipp for store skip. • Petroleumsforskningen gir ny teknologi og konkurranseevne for leverandørindustrien og bidrar til reduksjon av klimagassutslipp. • Det er omfattende internasjonalt samarbeid i prosjektene på havområdet.	<ul style="list-style-type: none"> • Havforskningstiåret har stor oppmerksomhet, og det er store forventninger til norske bidrag. • Faglig styrke og stor forskningskapasitet innenfor marin forskning gjør Norge til et attraktivt samarbeidsland. • Petroleumsnæringen skal redusere sine klimagassutslipp med 50 prosent innen 2030. Teknologistrategien OG21 peker på de viktigste løsningene for at sektoren kan nå sine mål.

Strategisk område: Fornyelse i offentlig sektor og bedre og mer effektive velferds-, helse- og omsorgstjenester

Målformulering: Forvaltningen og de offentlige tjenestene møter store krav til kunnskap og kompetanse fremover, blant annet på grunn av komplekse samfunnsendringer (blant annet knyttet til demografi, bosetting, sikkerhet, helse og arbeidsdeltakelse), høye kvalitetskrav og behovet for samspill mellom tjenestene. Det offentlige har ansvar for at tjenestene har høy kvalitet og for å vite om tjenestene virker etter hensikten. Flere områder i offentlig sektor er forskningssvake i den forstand at det finnes lite forskningsbasert kunnskap på området i dag. Forskningsrådet skal øke forskningens bidrag til gode, effektive og kunnskapsbaserte tjenester og til fornyelse i offentlig sektor. Forskningsrådet skal bidra til å heve forskningskvaliteten på strategisk viktige områder, til at det drives relevant forskning på områder med store kunnskapsbehov (for eksempel som identifisert av tjenestemottakere, tjenestene og myndighetene), til styrket samspill mellom forskning, utdanning og praksis. Forskningsrådet skal også bidra til at forskningsbasert kunnskap spres og bidrar til innovasjon i offentlig forvaltning og næringsliv til nytte for tjenestemottakerne.

Forskningsrådets innsats på området dekker fornyelse i hele bredden av offentlig sektor og treffer mange tjenesteområder. Offentlig og privat sektor er i økende grad medvirkende aktører i prosjektene. I 2022 var porteføljen av prosjekter på cirka tre milliarder kroner.

Søylediagrammet viser hvordan innsatsen på «Fornyelse i offentlig sektor» fordeler seg på underområder i 2022. Prosjektinnsatsen er ikke gjensidig utelukkende, det vil si at innsats på ett område også kan inngå i samlet innsats på andre områder. Innen utdanning, velferd, helse og omsorg er det forskning som kan ha verdi for fornyelse i offentlig sektor, som ikke vises i figuren. Andre områder i Langtidsplanen bidrar også.

Vitenskapelig kvalitet, innovasjon og samfunnsrelevans

Den vitenskapelige kvaliteten i forskning er meget god, om enn med et marginalt synkende gjennomsnitt (forskningsprosjekter, innovasjonsprosjekter og innovative offentlige anskaffelser) de to siste årene. Gjennomsnittlig karakter for kriteriet forskning og innovasjon var 5,4 i 2022 mot 5,8 i 2021. For kriteriet relevans er tendensen omvendt: Skåren i 2022 var 6,5, mot 6,2 i 2021.

Mobilisering og kvalifisering av offentlige aktører, spesielt i kommunal sektor, til Horisont 2020 har gitt uttelling. Det gjelder hovedsakelig innenfor energi, transport, klima og miljø og sikkerhet, men også helse, IKT og inkluderende samfunn. For hele programperioden var det 108 prosjekter med norsk deltakelse fra offentlig sektor på området. Totalfinansieringen av disse prosjektene var på 839 millioner euro. Fordelingen av finansieringen var 162 millioner euro til alle norske partnere i disse prosjektene, hvorav 43 millioner euro til offentlig sektor. Den norske deltakelsen har ofte store ringvirkninger for nærings- og samfunnsliv.

Prosjektene har høy samfunnsrelevans. Kunnskap utvikles og tas i bruk, og vi ser en økning i deltakelse fra offentlig sektor parallelt med at vi utvikler virkemidlene for målgruppen. At samfunnsaktører i større grad medvirker i forskerstyrte prosjekter, styrker relevansen og forskningsmiljøenes kompetanse på samfunnsutfordringene.

Den positive utviklingen tyder på at offentlig sektor har blitt mer oppmerksom på forskningens betydning for innovasjon og omstilling. FoU-institusjonene, næringsliv og sivilsamfunn er i økende grad koblet på kunnskaps- og innovasjonsutfordringene i stat og kommune. Sentrale og lokale myndigheter spiller en avgjørende rolle i å legge til rette for omstilling og økt verdiskaping også i næringslivet. Virkemidler som kobler offentlige aktører på næringslivsaktører, bidrar til dette.

Det er viktig å fortsette mobilisering av bredden av offentlige virksomheter. For offentlig og privat sektor generelt, og helsenæringen spesielt, skapte pandemien nye behov og muligheter for å ta i bruk ny teknologi og jobbe på nye måter. Det ser vi frukter av nå. Norsk helsenæring får innpass i verdikjeder og samarbeider med europeisk næringsliv, også gjennom EU-prosjekter. Dette bidrar til innovasjoner innenfor blant annen beredskap, risikoanalyse og -håndtering og kommunal samhandling.

Sikrere cruisetrafikk i nord med EU-midler

Skipstrafikken i nordområdene øker raskt. Mer olje og gass krysser havområdene og ikke minst øker trafikken av cruiseskip år for år. Dette stiller nye krav til beredskap og redning.

Hovedredningsentralen i Nord-Norge deltar derfor i et EU-prosjekt med mål om å bedre sikkerheten og beredskapen for skipstrafikken under arktiske forhold, i samarbeid med Nord universitet og partnere fra 12 andre land.

Innovasjon innenfor både teknologi, prosedyrer, metoder og andre arbeidsrutiner skal bidra til en mer effektiv og bedre søke- og redningstjeneste og oljevernberedskap i Arktis.

Økt innsats for innovasjon i stat og kommune

Blant Forskningsrådets virkemidler er Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor det som er mest brukt av statlige eller kommunale virksomheter. Prosjektene bidrar til å løse utfordringer og behov gjennom forskningsbasert innovasjon i tjenester, infrastruktur og forvaltning. Innovasjon i offentlige rammebetingelser, tilrettelegging og tjenester er svært viktig for næringslivet og vil bidra i grønn omstilling. Mange virksomheter er i gang med innovasjonsprosesser, og vi ser at noen gevinster tas ut underveis i prosjektene. De fleste prosjektene er i kommuner og innenfor helse, omsorg og velferd. Utdanning, transport, og klima, energi og miljø er omtrent likt representert i porteføljen, mens et mindre antall prosjekter er knyttet til ledelse, styring, demokrati og planlegging. Forskningsrådet støtter blant annet Universitetskommunesamarbeidet i Trøndelag, som utvikler modeller for samarbeid mellom kommunesektoren og forskningsmiljøer. Hovedvekten av innovasjonsprosjektene i statlig virksomhet er innenfor helse og transport, og et mindre antall er knyttet til ledelse, styring og planlegging, klima, energi og miljø og utdanning.

Førkommersielle anskaffelser, dvs. innovative anskaffelser med forskningsaktivitet, er en støtteform som styrker samarbeidet mellom offentlige og private virksomheter. Rundt om i hele landet er det et stort potensial i at offentlige aktører fungerer som marked for næringslivet. Totalt er seks prosjekter støttet, med forventninger om også radikale innovasjoner innenfor ulike områder.

Offentlig sektor-ph.d. bidrar til økt forskningsinnsats og forskerrekuttering i offentlig sektor, og økt samspill med universiteter, høyskoler og institutter. I 2022 var det 24 kandidater som disputerte under ordningen. Ordningen har vist seg å være mobiliserende for større prosjektsamarbeid på nasjonalt og internasjonalt nivå. Gjennom dedikerte midler er det igangsatt sju prosjekter innen IKT, hvorav fire innenfor IKT-sikkerhet og kryptologi som ble tildelt i 2022.

Støtteformene innovasjonsprosjekt i offentlig sektor og Offentlig sektor-ph.d. ble evaluert i 2022. Evalueringen viser at støtteformene gir økt samspill mellom UH- og instituttsektor og offentlig sektor og bedre innsikt og mer forståelse for hverandres ståsted og utfordringer. Innsatsen øker også bevisstheten om styrken i forskningsbasert innovasjon hos offentlig sektor og kvaliteten i arbeidet. Rapporten påpeker at forankring av prosjektene, spredning av resultatene og implementering kan bli bedre. Forskningsrådet vil bruke evalueringens resultater til å forbedre virkemidler og metoder.

Flere gode og relevante prosjekter om demokrati, styring og forvaltning

Resultater fra avsluttede prosjekter formidles og brukes i planlegging, styring, og utforming av rammebetingelser og politikk, både nasjonalt og lokalt, i og for både privat og frivillig sektor. Det bidrar til at kunnskapsgrunnet forsterkes på sektorområder som miljø, klima, samfunnssikkerhet, arbeid, migrasjon og integrering. Et av prosjektene som fikk penger i 2022, vil for eksempel gi kunnskap om hvordan kommuneadministrasjonen responderer på sentrale utfordringer, og hvordan lokalpolitikere bedre kan benytte seg av innbyggerinvolvering. I Horisont Europa er flere utlysninger framover som omhandler demokratiutvikling og styring, og kan være aktuelle for norske aktører.

Innovasjon i offentlige helsetjenester

Helseforskningen bidro i 2022 til kunnskap, innovasjoner og løsninger av høy kvalitet innenfor områder som forebyggende helsearbeid, diagnostikk, persontilpasset behandling, rehabilitering og bedre helse- og omsorgstjenester. Innovasjoner i kommunale helsetjenester øker, men fortsatt i langt mindre omfang enn i spesialisthelsetjenesten. Data fra pandemien gir ny kunnskap om hvordan vi kan håndtere fremtidige pandemier.

Kunnskap fra de fire forskningsssentrene for klinisk behandling innenfor nevrologi, revmatologi, hodepine og kreft har i 2022 blant annet ført til endringer av flere anbefalinger og retningslinjer i klinisk praksis nasjonalt og på europeisk nivå. Det har gitt bedre tjenester for pasientene, styrket bærekraften i tjenestene og gitt sykehusene betydelige besparelser. Sentrene bidrar også til at norske forskere får større suksess i Horisont Europa og andre internasjonale utlysninger.

Foto: Jonas Bendiksen

Innsatsen på folkehelseområdet bidrar til å øke kvaliteten på norsk forskning innenfor helsefremmende og forebyggende tiltak. Omsorgsforskningssentrene er viktige regionalt og nasjonalt i innsamling, oppsummering og formidling av kunnskap for de kommunale helse- og omsorgstjenestene, for departementet og andre.

Fire Pilot Helse-prosjekter med offentlig-privat samarbeid skal løse utfordringer i helsetjenesten innenfor psykisk helse hos ungdom, kreftrehabilitering, akutte og kroniske smerter og ensomhet hos eldre.

Andre helseprosjekter som ble avsluttet i 2022 har gitt betydelige effekter i form av nye og forbedrede retningslinjer og tjenester. For eksempel er rehabiliteringen etter hjerneskade hos barn og unge forbedret, og behandling av brystkreft blitt mer persontilpasset.

Norske helseforskere bidrar i økende grad i internasjonale samarbeid.

Forskning på og i velferdstjenestene: Fortsatt samarbeid og styrking av juridisk forskning

Forskningsmiljøene deltar aktivt i samarbeidsprosjekter med deltakere fra velferdstjenestene og relevante brukergrupper. I 2022 ble det investert i forskning om arbeidsinkludering av unge og personer med helseutfordringer, barn og unges levekår og oppvekst, og integrering. Vi ser en fortsatt positiv utvikling på barn- og ungeområdet, hvor sektorene er aktive brukere av Offentlig ph.d.-ordningen. Oppfølgingen av BarnUnge21 (BU21) styrkes videre gjennom prioriteringen av rettsvitenskapelig forskning.

To forskningssentre for integrering av EØS-rett i norsk rett og forvaltning og trygderettslig forskning ble startet opp i 2022. Kunnskaps- og kompetanseutviklingen ved disse sentrene vil ha stor betydning videre utvikling av velferdstjenestene. Sentrene i Oslo og Bergen er del av en langsiktig satsing som har som mål å styrke den juridiske forskningen i Norge. Evalueringen av rettsvitenskapelig forskning er fulgt opp blant annet med en utlysning av midler til nettverksstøtte for forskergrupper som vektlegger regulatorisk utvikling for å kunne møte viktige samfunnsutfordringer. 19 forskergrupper fra de seks evaluerte institusjonene ble tildelt til sammen 24 millioner kroner.

Velferdstjenestene har i liten grad deltatt i konkurransen om innovasjonsmidler. I 2022 har Forskningsrådet derfor hatt spesiell oppmerksomhet på å mobilisere denne delen av offentlig sektor. Selv om mobiliseringsaktivitetene har hatt effekt på søknadstilfanget i 2022, er det fremdeles potensial for høyere deltagelse i FoU-prosjekter.

Økt kapasitet og kvalitet i FoUI-innsatsen rettet mot utdanning og livslang læring

Flere norske forskningsmiljøer innenfor utdanning og livslang læring hevdet seg godt i Horisont Europa i 2022, også i utlysninger med svært lav suksessrate. Det er små marginer i teten, og resultatene lover godt for norske utdanningsforskere i Horisont Europa. Det er fortsatt store utfordringer som møter utdanningssektoren fremover. I lys av blant annet pandemien, omfattende lærerstreik og et kontinuerlig behov for livslang læring, er det viktig å forsterke forskningsinnsatsen.

Vurdering av måloppnåelse: Fornyelse i offentlig sektor og bedre og mer effektive velferds-, helse- og omsorgstjenester

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none"> • Det er høy vitenskapelig kvalitet i prosjektene og økt involvering av ulike aktører. • Forskningen for innovasjon i offentlig sektor øker. • Forskningssettene for klinisk behandling bidrar til endring i anbefalinger og retningslinjer i klinisk praksis. • Rettsvitenskapelig forskning styrkes på velferdsfeltet, blant annet gjennom to nye senter for EØS-rettens betydning.	<ul style="list-style-type: none"> • Potensial i alle deler av offentlig sektor for at flere virksomheter kvalifiserer seg til forskningsbasert innovasjon og omstilling. • Forskningsrådet må videreutvikle virkemidlene sammen med sektorene, interessentene og brukerne.

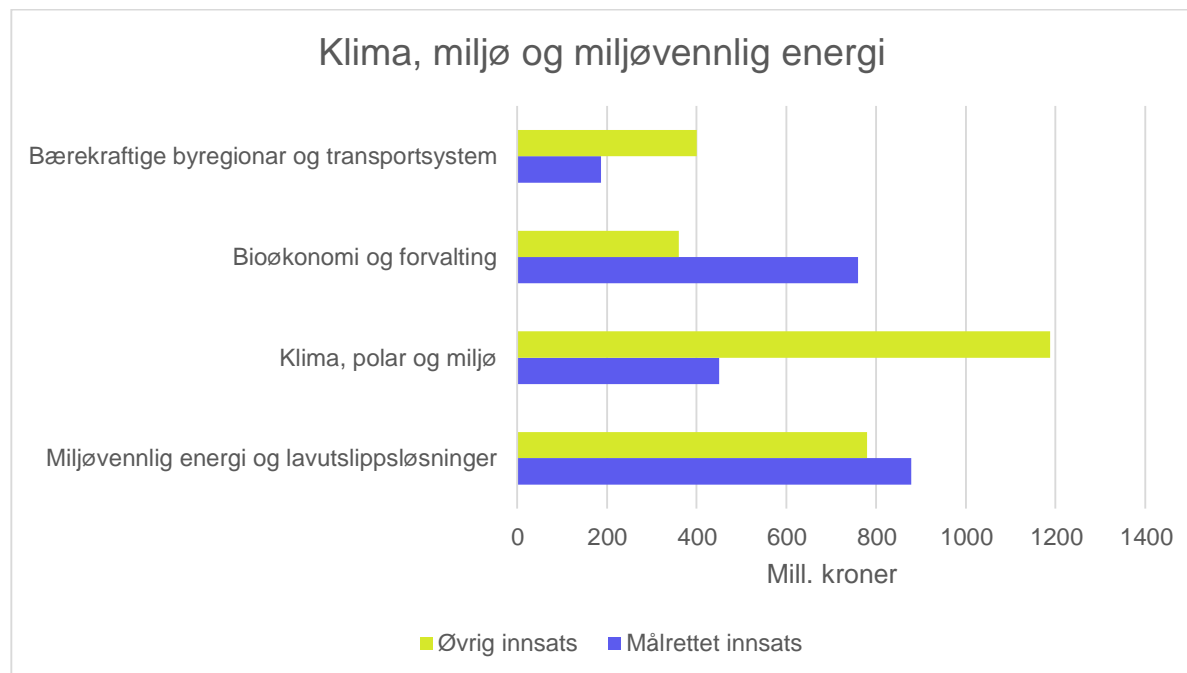
Foto: Shutterstock

Strategisk område: Klima, miljø og miljøvennlig energi

Målformulering: De største miljøutfordringene er klimaendringer, tap av naturmangfold og miljøgifter. Utfordringene er komplekse og må ses i sammenheng. Norge skal bli et lavutslippssamfunn innen 2050. Forskningsrådet skal bidra til utvikling av kunnskap og teknologi for en bærekraftig omstilling, klimatilpasning, miljøvennlig energi og bevaring av velfungerende økosystemer. Dette krever en internasjonal, tverrfaglig, målrettet og helhetlig forsknings- og innovasjonsinnsats for en grønn samfunnsutvikling, som også fremmer grønn verdiskaping.

Området Klima, miljø og miljøvennlig energi (KMME) omfatter utvikling av miljøvennlig energi og lavutslippsløsninger, forskning på klima, effekter av klimaendringer og klimatilpasning, bioøkonomi og landbasert miljøforskning, transport, bærekraftige byer og sirkulær økonomi. Den målrettede

prosjektinnsatsen er på om knapt 2,3 milliarder kroner i 2022, mens den totale innsatsen er på om lag 5 milliarder kroner.

Søylediagrammet viser hvordan porteføljen på området Klima, miljø og miljøvennlig energi fordeler seg på forskjellige områder for 2022. Prosjektinnsatsen er ikke gjensidig utelukkende, det vil si at innsats på ett område òg kan inngå på et annet.

Vitenskapelig kvalitet

Den høye kvaliteten på norsk forskning og innovasjon innenfor KMME-området understøttes av evalueringer, publiseringsanalyser og et betydelig bidrag fra norske forskere til FNs klimapanel (IPCC) og det internasjonale naturpanelet (IPBES). Norske aktører hadde stor suksess i Horisont 2020 innenfor KMME, og det har vært høyt tildelingsnivå i de første utlysningene i Horisont Europa. Norsk forskning ligger i fronten på flere felt innenfor KMME. Norge deltar også i flere relevante europeiske partnerskap og *missions*, og i internasjonale forskningssamarbeid utenfor EU. Her lykkes også mange prosjekter med norsk deltakelse.

En bibliometrianalyse ved hjelp av InCites viser at artikler fra klimaprojekter finansiert av Forskningsrådet for perioden 2014-2021 siteres mye, noe som er en klar indikasjon på høy vitenskapelig kvalitet. Mens normalisert siteringsindeks er 1 for alle artiklene i InCites og 1,38 for artikler med norsk forfatterdeltakelse, er den 2,05 for artikler fra klimarelaterte prosjekter. Det er særlig høy siteringsindeks for klimaartikler innenfor samfunnsvitenskap. I 2021 ble rundt 90 prosent av alle klimaartikler finansiert av Forskningsrådet publisert i åpne tidsskrifter, noe som er en positiv økning. Kvaliteten på innvilgede Forskerprosjekter og Kompetanse- og samarbeidsprosjekter innenfor KMME i 2022 er høy. De fleste har samlet karakter 6 eller 7 (som er høyest oppnåelig karakter), på nivå med fjorårets resultater.

Samfunnseffekter av forskning

For forskningen innenfor energi- og klimafeltet var 2022 et spesielt år, preget av energikrise og en ny og usikker geopolitisk situasjon. Forskere innenfor flere fagfelt har opplevd sterk pågang fra media og har bidratt med kunnskap i debatten. I workshopserien *Energikrisen i Europa* deltok en rekke forskere og ledende aktører i næringslivet for å diskutere og systematisere et tverrfaglig faktagrunnlag på energifeltet. Spesielt var Forskningsentre for miljøvennlig energi (FME-er) veldig aktive. Dette viser hvor viktig det er å ha gode miljøer med faglig bredde som kan løfte nivået på den offentlige debatten. Et prosjekt som kombinerer målinger fra land, hav og atmosfære med modeller

for å forstå hvorfor atmosfærisk metan øker, har beregnet at utslippene fra de sprengte rørledningene i Østersjøen var på 155 gigatonn. Dette er det største kjente enkeltutslipp av metan, og funnet ble vidt omtalt i media.

Bruk av **klimapositive løsninger** er viktig for å nå klimamålene. Et eksempel på en klimapositiv løsning er etablering av CO₂-fangst og lagring ved avfallshånderingsanlegg. Mye av avfallet er biomasse og i teorien klimanøytralt i utgangspunktet. Når man fanger CO₂ fra avgassene fra forbrenningsanleggene, betyr dette i realiteten at CO₂ fjernes fra atmosfæren. SINTEF har sammen med Oslo kommune, Miljødirektoratet og Linde Gas AS studert ny teknologi for CO₂-fangst fra avfallsforbrenning. CO₂-fangst vil bli enklere og billigere når det benyttes rent oksygen og ikke luft ved forbrenningen. Produksjon av rent oksygen er en stor kostnad, men dersom overskudd av oksygen fra elektrolyseprosesser kan benyttes, vil denne teknologien være konkurransedyktig.

Forskningsrådet har de siste årene satt i gang 27 samarbeidsprosjekter for 430 millioner kroner etter de såkalte **Arealer under press**-utlysningene. Resultatene fra denne tverrsektorielle porteføljen gir handlingsalternativer for politikkutforming. En samfunnsøkonomisk analyse av vindkraftutbygging har for eksempel vist at det er relativt moderate kostnader ved å unngå å bygge ut mer vindkraft i områder med høyt naturmangfold. Dersom vindkraftverk skal plasseres langt ute av syne for folk, vil det imidlertid bli større negative konsekvenser for biomangfold og økt tap av uberørt natur.

Partnerskapet Biodiversa+ har gitt ny informasjon om kjemisk og biologisk tilstand og mangfold i ferskvannslokaliteter sirkumpolart i **Arktis**. Dette danner en viktig referanse for systemer som er i rask endring, på grunn av klimaendringer og andre påvirkninger. Forskningsinnsats på Svalbard, Kolahalvøya og i Finnmark har gitt ny kunnskap om mangfold og drivere for diversitet, samt framtidsscenarioer basert på etno-økologi, økologi og historisk DNA. Dette er nyttig for langsiktig forvaltning av natur i Arktis, og spesielt for reindriftsforvaltningen.

Forskningsrådet har over lengre tid bidratt til **bærekraftig byutvikling** i samspill med den internasjonale forsknings- og innovasjonsinnsatsen, særlig gjennom fellesutlysninger i regi av JPI Urban Europe. Dette er tatt videre i et europeisk partnerskap samfinansiert av EU, Driving Urban Transitions (DUT). DUT publiserte sin første utlysning i 2022, og det er mange norske søkere.

Biokull som løsning for lokal energiforsyning, jordforbedring og lagring av CO₂ er kommet et stort steg fremover. Porteføljen er sentral i utviklingen av biokullindustrien i Norge, noe Oplandske Bioenergi AS høster verdi av. I tillegg er forskningen sentral for en rapporteringsmetode for biokull i Norge som igjen benyttes for rapportering til IPCC.

Evne til innovasjon og omstilling

Grønn plattform, utlysningssamarbeidet mellom Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva, lyste ut midler for andre gang i 2022. Resultatet er store, helhetlige prosjekter for å utvikle et bærekraftig og verdiskapende næringsliv. I 2022 var naturmangfold og miljø vektlagt enda tydeligere i utvelgelsen av prosjekter. Et av prosjektene skal utvikle løsninger for å forlenge levetiden til, resirkulere, gjenbruke og reparere utrangerte plastkomponenter fra oppdrettsnæringen..

196 millioner kroner ble tildelt til innovasjonsprosjekter innenfor **miljøvennlig energi**. I tillegg fikk tre prosjekter støtte gjennom PILOT-E-utlysningen, og flere energiprosjekter har fått støtte fra Grønn plattform. Forskningssentrene for miljøvennlig energi (FME) er viktige aktører i nasjonalt og internasjonalt forskningssamarbeid om nye energiløsninger. I 2022 ble det vedtatt å starte to FME-er innenfor hydrogen og hydrogenbaserte energibærere. Sentrene dekker hele bredden innenfor hydrogenforskning, og et høyt antall bedrifter deltar.

Den tunge **hydrogensatsingen** til Forskningsrådet omfatter finansiering av prosjekter langs hele verdikjeden og i hele spennet fra grunnforskning til utvikling og innovasjon. Regjeringens hydrogenstrategi og veikart er utgangspunkt for en stor opptrapping av innsatsen mot næringsrettet FoU. Gjennom samarbeid med ENOVA og Innovasjon Norge i HEILO-samarbeidet har det norske virkemiddelapparatet tatt skritt mot en sømløs strategisk satsning på hydrogen. I 2022 la Regjeringen fram en storstilt satsing på havvind, og virkemiddelaktørene lanserte sitt HEILO-samarbeid også her, over samme lest som hydrogensamarbeidet.

Gruvedrift på dypt vann

Det grønne skiftet krever mineraler, og så lenge vi ikke har gode systemer for gjenvinning, vil behovet bare øke. Mange av de viktigste mineralene finnes på flere tusen meters havdyp utenfor Norge. Kan disse utvinnes på en bærekraftig måte?

Som med gruvedrift på land, kan gruvedrift på dyphavet ha konsekvenser for det lokale økosystemet. Men i det siste tilfellet er vår kunnskap om disse konsekvensene begrenset. Bare en liten del av havbunnen er vitenskapelig kartlagt.

Havdypet er blant områdene i verden med høyest artsrikdom. Der finner vi også noen av verdens største sammenhengende leveområder og karbonlagre. Naturen i dyphavet og dens funksjon for resten av livet i havet, kan ta stor skade om vi ikke har nok kunnskap om konsekvensene av gruvedriften.

Forskningsprosjektet Eco-Safe Ridge Mining skal fylle viktige kunnskapshull og vurdere miljørisiko, og samtidig identifisere tiltak for å gjøre gruvedrift på dyphavet mer miljøvennlig. Prosjektet skal undersøke om dyphavsgruvedrift på den arktiske midthavsryggen kan foregå bærekraftig, og uten alvorlig skade på miljøet. Prosjektet vil også gi kunnskap om arktiske økosystemer i dyphavet, og gi muligheter for opplæring og utdanning for unge forskere.

Innenfor temaet **bioøkonomi** ble det i 2022 finansiert en tverrsektoriell portefølje på bærekraftig fôr til husdyr og oppdrettsfisk i samarbeid med Innovasjon Norge og SIVA. Under temaet omstilling av matsystemet har også Forskningsrådet gjennom flere år bygget opp en portefølje av samarbeidsprosjekter hvor forskerne styrer og nærings- og sivilsamfunnsaktører medvirker.

Omstilling til **sirkulær økonomi** er en forutsetning for å møte klima- og naturkrisen. Aktiviteten har vært økende gjennom flere år, og denne trenden fortsatte i 2022. Det skyldes blant annet den målrettede satsingen som har hatt årlige utlysninger siden 2020. I tillegg blir det finansiert relevant forskning gjennom mange andre ordninger. Sirkulær økonomi er blant annet vektlagt i Grønn plattform og den tematisk åpne satsingen på innovasjonsprosjekter i næringslivet. Forskningsrådet og Handelens Miljøfond (HMF) har over flere år hatt et godt samarbeid for å styrke forskningsinnsatsen på redusert og sirkulær plastbruk. Siden 2019 har HMF overført 20 millioner kroner til Forskningsrådet årlig, noe som er sentralt for finansieringen av Forskningsrådets satsing på sirkulær økonomi.

Førkommersielle anskaffelser er en del av Forskningsrådets innsats for innovasjon i offentlig sektor. Et slikt innkjøp er rettet mot offentlige aktører med behov for nye forskningsbaserte løsninger. Et prosjekt skal gi kommunene nord i Gudbrandsdalen raskere og mer presise flomvarsler ved å ta i bruk avansert teknologi. I et annet prosjekt ønsker Miljødirektoratet å utvikle automatisk miljøovervåking ved bruk av miljø-DNA, som kan spore organismers tilstedeværelse.

Forskningsrådet leverte i 2022 en vurdering av virkemiddelapparatet opp mot mål om reduksjon og økt **materialgjenvinning** av farlig uorganisk avfall til Klima- og miljødepartementet. Rapporten viser at virkemiddelapparatet er godt innrettet for prosjekter på forskningsstadiet tidlig i utviklingsforløpet. For avfallsstrømmer med et betydelig markedspotensial dekker virkemiddelapparatet i noen grad også behovet i innovasjonsfasen. I investerings-/ markedsintroduksjonsfasen er virkemiddelapparatet derimot i liten grad innrettet for relevante prosjekter. Slike prosjekter har mindre betydning for klimagassutslipp og har ofte et begrenset markedspotensial, slik at andre klima- og miljøprosjekter blir prioritert. Andre sentrale barrierer for økt materialgjenvinning er strenge regler for behandling av farlig avfall og at relevante prosjekter ofte er svært komplekse og teknisk krevende.

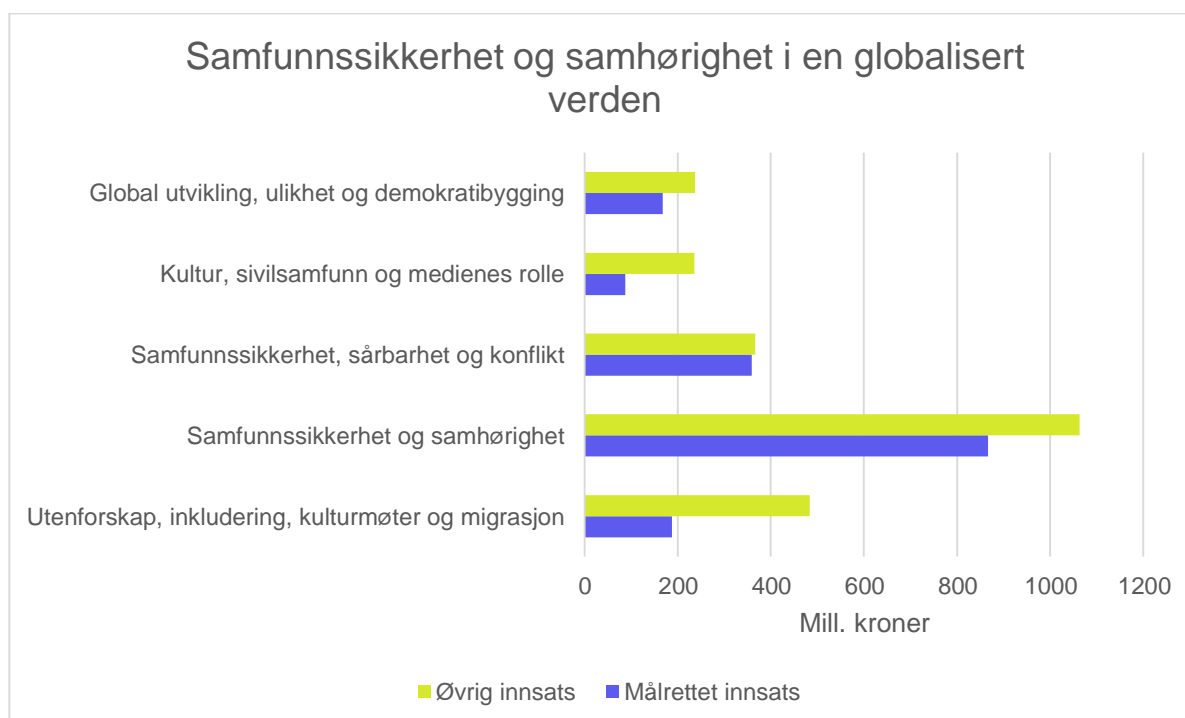
Vurdering av måloppnåelse: Klima, miljø og miljøvennlig energi

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none"> • Det er høy kvalitet i forskning og innovasjon innenfor KMME, og norske søkere gjør det særdeles bra i EUs rammeprogram. • Nye Grønn plattform-prosjekter bidrar til en kapasitetsøkning, spesielt på naturmangfold og miljø. • Hydrogensatsingen har blitt trappet opp, blant annet med to nye Forskningsentre for miljøvennlig energi (FME). • FME-ene er høyt profilert internasjonalt og bidrar til å møte bredden av klima- og energiutfordringer.	<ul style="list-style-type: none"> • Forskningen bør i større grad bidra til å støtte offentlig sektors rolle som arealforvalter i arbeidet for klimatilpasning, biologisk mangfold og naturbaserte løsninger. • En større del av næringslivet, som helse, transport, mat, varehandel og tjenester bør bruke våre virkemidler for grønn omstilling, spesielt store virkemidler som Grønn Plattform. • Forskning i Arktis og Antarktis, og utnyttelse av Svalbard som forskningsplattform, får økende betydning for klima- og naturmangfold forskningen, forvaltningen og internasjonalt samarbeid. Forskningen er også viktig for å opprettholde Norges rolle som polarnasjon.

Strategisk område: Samfunnssikkerhet og samhørighet i en globalisert verden

Målformulering: Samfunnssikkerhet og samhørighet er grunnleggende kvaliteter ved vårt samfunn og avgjørende for å opprettholde sosial bærekraft og legitimiteten til våre demokratiske institusjoner. Forskningsrådet skal bidra til å skaffe kunnskap om hva som skaper trygge, inkluderende og velfungerende samfunn. Forskningsrådet skal videre styrke forskning om politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle endringer nasjonalt og globalt og sårbarheter som følger av digitalisering og raske teknologiske endringer. Forskningsrådets innsats skal også bidra til å avverge og gjøre samfunnet robust mot både menneskeskapte og ikke-menneskeskapte trusler.

Innsatsen i Samfunnssikkerhet og samhørighet i 2022 var på 2,17 milliarder kroner. Området favner flere sektorpolitiske områder, har mange ulike brukergrupper og omfatter komplekse problemstillinger, samtidig som den målrettede finansieringen av forskningen er relativt lav. De siste tre årene har det imidlertid samlet sett vært en god vekst på området. Forskningsrådets prioriteringer i 2022 var i tråd med de identifiserte behovene for ny eller forsterket innsats, og med føringene fra finansierende departementer.

Søylediagrammet viser hvordan porteføljen på området Samfunnssikkerhet og samhørighet i en globalisert verden fordeler seg på forskjellige områder for 2022. Prosjektinnsatsen er ikke gjensidig utelukkende, det vil si at innsats på ett område og kan inngå på et annet.

Vitenskapelig kvalitet, innovasjonsgrad og samfunnsrelevans

Det var 1 570 aktive prosjekter knyttet til området Samfunnssikkerhet og samhørighet i 2022. Innsatsen er i hovedsak finansiert over Forskningsrådets satsinger (1 335 prosjekter), men EU er en stadig viktigere kilde til forskningsfinansiering på området (235 prosjekter). Kvaliteten på innvilgede søknader var god, med karaktersnitt på 5,8 av maksimalt 7, om lag på nivå med 2021. Sammen med antall søknader viser dette god kapasitet og høy kvalitet i norsk samfunnsforskning. For å få et bredest mulig kunnskapsgrunnlag i håndteringen av sentrale samfunnsutfordringer, er det fremdeles behov for å mobilisere historiske, normative og andre humanistiske perspektiver på flere områder.

I Horisont 2020 var det i hele perioden drøyt 380 prosjekter med norsk deltakelse innenfor området Samfunnssikkerhet og samhörighet. De norske aktørene deltar i prosjekter og nettverk av svært høy kvalitet. Norsk deltakelse favner alle deler av rammeprogrammet og den tematiske bredden er betydelig. Norge ble tildelt 282 millioner euro til Samfunnssikkerhet og samhörighet fra Horisont 2020.

De to siste årene har Forskningsrådet i økt grad lyst ut midler til Forskerprosjekter, Kompetanse- og samarbeidsprosjekter og Innovasjonsprosjekter. De to siste bidrar til å øke relevans og nærhet til brukere, politikktutforming og praksisfeltene, noe som er nødvendig når temaet står høyt på den politiske agendaen og i det offentlige ordskiftet.

Samfunnssikkerhet, sårbarhet og konflikt

Den målrettede innsatsen på forskning om samfunnssikkerhet, sårbarhet og konflikt var på 873 millioner kroner mens øvrig innsats var 1 073 millioner kroner i 2022, noe som til sammen teller 740 prosjekter. Forskningen bidrar blant annet til bedre krisehåndtering gjennom utvikling av risikoforståelse, rolle- og ansvarsforståelse, samarbeid og samordning mellom ulike sektorer, forvaltningsnivåer og på tvers av nasjoner:

- Forskning vi satte i gang under koronapandemien har vist at samfunnet har en formidabel tilpasningsevne under kriser, og at det under pandemien ble utviklet helt nye organisatoriske og tekniske løsninger som var avgjørende for tilpasningen til de stadig endrede utfordringene under pandemien.
- I samarbeid med beredskapsaktører og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, har forskere med midler fra Forskningsrådet utviklet verktøy og metoder for harmonisering av terminologi og begrepsbruk. Ved hjelp av analyser av ulike kartsystemer som brukes av beredskapsaktører i dag, har de laget en prototype på et interaktivt, visuelt grensesnitt for å teste kartfunksjoner som kan gi ulike brukere en felles situasjonsforståelse.
- Andre prosjekter vi finansierer tar for seg problemstillinger innenfor samfunnssikkerhet ved klimaendringer, kritisk infrastruktur, cybersikkerhet, samfunnssikkerhet i smarte byer, risiko ved digitale identiteter, dronesikkerhet, maritim sikkerhet, matsikkerhet, sikker drikkevannsforsyning og samspillet mellom krisehåndtering og grader av tillit i samfunnet.

Global utvikling, ulikhet og demokratibyggning

Forskningsrådets innsats i 2022 på forskning om global utvikling, ulikhet og demokratibyggning utgjorde 414 millioner kroner, hvorav 168 millioner kroner var fra målrettet innsats, som samlet teller 321 prosjekter. Internasjonalt forskningssamarbeid er helt sentralt på dette området og på utviklingsfeltet vektlegges rettferdige og likeverdige partnerskap med aktører i lavinntektsland. Forskningen vi finansierer gir blant annet et viktig grunnlag for norsk utenriks- og utviklingspolitikk, velferds- og arbeidslivspolitik og utvikling av demokratiet, nasjonalt og internasjonalt:

- Forskningen viser at krigen i Ukraina har forandret russisk politikk og samfunn på dramatisk vis. Balansen i den russiske eliten er forandret, og maktkampen og dynamikken knyttet til framgang eller motgang i Ukraina, har stor påvirkning på russisk innenriks- og utenrikspolitikk.
- En rekke igangsatte prosjekter i Forskningsrådets portefølje handler om forhold som særlig rammer lavinntektsland, blant annet kjønnsbasert vold. Det estimeres at partnervold fører til årlige kostnader som tilsvarer mer enn 5 prosent av verdens BNP. I Afrika sør for Sahara er kostnaden hele 15 prosent av BNP.
- Forskning innenfor demokratiutvikling viser at Kina får stadig økende innflytelse på utformingen av en ny verdensorden. Norske forskere studerer hvordan Kinas økende økonomiske engasjement påvirker Afrika og Latin-Amerika ved å se på hvordan prinsippene for samarbeid mellom Kina og enkeltland utformes, samt hvordan dette påvirker landenes eliter.

Magui Florestal er dommer i konfliktfylte Haiti. Foto: Marianne Tøraasen

Kultur, sivilsamfunn og medienes rolle

Forskningsrådets innsats innenfor forskning på kultur, sivilsamfunn og medienes rolle utgjør 325 millioner kroner i 2022, hvorav målrettet innsats var 88 millioner kroner. Totalt antall prosjekter var 283. Den brede kultur- og medieforskningen har stor betydning for samfunnsikkerhet og samhørighet, mens forskningens på sivilsamfunnet blant annet favner frivilligheten i velferden, interesseorganisasjoner og bistandsarbeid i Sør:

- Forskningen på utviklingen i ulike medieteknologi som algoritmer, maskinlæring og kunstig intelligens viser at teknologien gir utfordringer for både mediene selv og publikum, og at kunnskap om desinformasjon er en forutsetning for å styrke beredskapen mot hets og andre trusler mot demokratiet, tillit, kulturelt mangfold og samfunns- og nasjonal sikkerhet.
- Norge er et av verdens mest digitaliserte land, og koronapandemien har bidratt til økt bruk av digitale plattformer. Forskningen viser at smarttelefonen og digitale og sosiale medier oppfattes som forstyrrende fordi de trekker oppmerksomheten bort fra samvær, læring, fritidsaktiviteter, naturopplevelser og tilstedeværelse her og nå.
- Forskningen bidrar til bedre forståelse av hvordan digitalisering har påvirket ulike typer verdiskaping for kulturen, herunder hvordan regulering, copyright og kulturpolitikk har tilpasset seg den digitale produksjonen og distribusjonen av kultur. Funnene fra forskningen er viktig i utformingen av nasjonal kulturpolitikk.

Utenforskap, inkludering, kulturmøter og migrasjon

Forskningsrådets portefølje av prosjekter på området teller totalt 505 prosjekter, og i 2022 var innsatsen på 675 millioner kroner, hvorav 189 millioner kroner er målrettet innsats. For å vite mer om virkninger av tiltak for inkludering har effektstudier vært høyt prioritert i mobiliseringsarbeidet overfor forskerne. For å fremme samarbeid med praksisfeltet, hvor tiltak og implementering skjer, er det satset på bruk av Kompetanse- og samarbeidsprosjekt. I 2022 har Forskningsrådets finansiering på dette feltet blant annet bidratt til kunnskap om:

- hvordan velferdstjenester og arbeidslivet fungerer og hva som er viktige forutsetninger for å oppnå høy sysselsetting
- forebyggende arbeid og innsats overfor barn og unge for å oppnå inkludering og integrering

Krig gjør flere kvinner til dommere

Siden 1970-tallet har det vært en sterk økning i andelen kvinnelige dommere i verden. Men det er ikke nødvendigvis i etablerte og stabile demokratier kvinneandelen øker mest, viser forskning gjennomført ved Chr. Michelsens institutt og Universitetet i Bergen.

Forskere har i flere år vært opptatt av hvordan mange land "starter på nytt" etter å ha vært rammet av krig eller alvorlige konflikter. Dette kan komme kvinner til gode.

Den viktigste årsaken til at kvinner blir dommere i slike samfunn, er at det blir etablert nye karriereveier. Når utnevning av dommere baseres mer på utdanning og kompetanse enn på sosiale og politiske forbindelser, går kvinners tilgang til dommerstillinger merkbart opp.

Kvinnelige dommere kan være rollemodeller i land preget av mannsdominans, og noen blir foregangspersoner i kampen mot seksualisert vold.

- levekårsforskjeller og sosial og økonomisk ulikhet, integrering i arbeidsliv -og marked
- rådende forståelse og fremstilling av funksjonshemninger og hvordan dette er til hjelp eller til hinder for livsvilkårene for funksjonshemmede flest i arbeid, utdanning, kultur og offentlig deltakelse
- europeiske bevegelser mot migrasjon og hvordan migrasjonsspørsmål brukes blant annet for å mobilisere ytre høyre og anti islam-miljøer

Vurdering av måloppnåelse: Samfunnssikkerhet og samhørighet i en globalisert verden

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none"> • Tildelte prosjekter holder høy kvalitet • Norske fagmiljøer oppnår god retur fra delprogrammene Society og Security i Horisont 2020. • Ny kunnskap om krisehåndtering, utenforskap og inkludering, særlig knyttet til pandemien, gir et godt grunnlag blant annet for politikktvikling. • Innsatsen på tverrfaglig forskning om sosiale og kulturelle konsekvenser av digitalisering øker. 	<ul style="list-style-type: none"> • Økte geopolitiske spenninger gjør forskning om internasjonale relasjoner og konsekvenser for Norge enda mer aktuell. • I forskningssamarbeid med lavinntektsland må oppmerksomheten om rettferdige og likeverdige partnerskap må styrkes.

Mål 4 Velfungerende forskningssystem

Målformulering: Et velfungerende forskningssystem er en grunnleggende forutsetning for å nå målene i forskningspolitikken. Forskningsrådet skal legge til rette for at forskningsressurser og -resultater utnyttes best mulig. Forskningsrådet skal bidra til å utvikle det nasjonale forskningssystemet, til styrket helhet og samspill, og til god interaksjon med internasjonale forskningsarenaer.

Forskingssystemet omfatter aktører som driver, påvirker og bruker forskning, og relasjonene mellom dem. De forskningsutførende sektorene har ulike roller og danner en helhet for å nå forskningspolitiske målsettinger. Utvikling i FoU-innsats i de ulike sektorene og samspillet og balansen mellom dem, så vel som internasjonalt samarbeid og regional fordeling, er alle relevante faktorer for å vurdere hvordan forskningssystemet fungerer.

Samlet vurdering

Internasjonalt samarbeid, og spesielt norsk deltagelse i EUs rammeprogram, er både en indikator på og en forutsetning for at forskningssystemet fungerer godt. De første resultatene fra Horisont Europa tyder på en svært god norsk start og en fortsettelse av suksessen i Horisont 2020. Forskningsrådet har hatt god dialog med søkerne og bedret koordineringen i det nasjonale støtteapparatet for at den enkelte søker skal oppnå suksess. Forskningsrådets økonomiske støtteordninger er også avgjørende for å nå de nasjonale målene om høy deltagelse i Horisont Europa.

De forskningsutførende aktørene skal samlet sett bidra med den kunnskapen og kompetansen som de forskjellige samfunnssektorene har behov for. Utviklingen i UH-sektoren, instituttsektoren og næringslivet i perioden 2009-2019 indikerer en endret balanse i nasjonal FoU-innsats mellom sektorer, og mellom grunnleggende forskning, anvendt forskning og eksperimentell utvikling. Instituttsektorens andel reduseres, samtidig som andelen grunnforskning og andelen anvendt forskning begge går noe ned, og utviklingsarbeid øker. Næringslivets egen FoU-innsats har vært økende, og preges i økende grad av utviklingsarbeid gjennomført i egen bedrift eller innen eget

konsern. Tilsvarende mottar instituttene en fallende andel av Forskningsrådets tildelinger. Dette er en utvikling vi følger nøye.

Forskningsrådets virkemidler bidrar til å bygge kvalitet og kapasitet på viktige områder som skal gjøre Norge bedre i stand til å møte store samfunnsutfordringer og til å øke verdiskapningen i næringslivet, blant annet gjennom finansiering av doktor- og postdoktorårsverk. Forskningsrådet har i 2022 vært pådriver både internt og eksternt for å få bedre rekrutteringsanalyser og avdekke områder med rekrutteringsbehov.

Strategisk område: Økt deltagelse i Horisont Europa

Målformulering: *Deltakelse i internasjonalt forskningssamarbeid er et sentralt virkemiddel for å forbedre norsk forskning, både for å oppnå høyere vitenskapelig kvalitet og større positive bidrag til samfunns- og næringsutviklingen. Europa er det viktigste området for norske samarbeidsrelasjoner og deltagelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon er det viktigste enkelttiltaket for internasjonalisering av norsk forskning. Forskningsrådet skal bidra til å mobilisere forskningsmiljøene til økt deltagelse i rammeprogrammet og til at søknadene i større grad kvalifiserer til støtte.*

God norsk start i Horisont Europa

Regjeringens ambisjon er at norske aktører skal hente tilbake 2,8 prosent av de utlyste midlene i Horisont Europa. De første resultatene viser en sterk norsk returandel på 3,35 prosent. Returandelen viser hvor stor andel av de utlyste midlene som har gått til norske miljøer. Per desember 2022 deltok norske aktører i 2 107 søknader, hvorav 497 var innstilte for finansiering. Norge ble tildelt 488 millioner euro, et høyere beløp enn noen av de andre nordiske landene. Syv prosent kom fra samfinansierte partnerskap.

Norske aktører har hatt svært god suksess i de første utlysningene innenfor samfunnsoppdragene i Horisont Europa. Den norske returandelen i søyle 2 Globale utfordringer og konkurransedyktig næringsliv er på 3,8 prosent, og i samfunnsoppdragene (missions) på hele 5,0 prosent. Norge deltar også i flere EU-programmer som representerer interessante muligheter for norske forskningsmiljøer, næringsliv og offentlig sektor.

Forskningsrådets støtteordninger og innsats spiller en avgjørende rolle for Norges ambisjoner om økt deltagelse i Horisont Europa:

- Retur-EU er en forutsetning for instituttene mulighet for å delta.
- PES Horisont Europa – Støtte til prosjektetablering og posisjonering gjør den økonomiske risikoen og terskelen for å søke finansiering fra EU lavere.
- Forskningsrådet har et bredt kurstilbud til norske aktører som planlegger å søke Horisont Europa, og tilbyr også gjennomlesning av søknadsutkast
- Norsk påvirkning på EUs prioriteringer blir god og målrettet gjennom samspillet mellom Forskningsrådets nasjonale kontaktpersoner, søkerne og institusjonenes EU-rådgivere
- Vi skaper godt samsvar mellom strategiske prioriteringer i EU og Norge ved å legge innsikt i EUs prioriteringer til grunn når vi utarbeider Forskningsrådet porteføljeplaner.

EU-søknader sett opp mot sammensetningen av forskerpopulasjonen

Forskningsrådet har analysert hvor godt norske aktører fra UH-sektoren, instituttsektoren og de regionale helseforetakene utnytter muligheten til å søke midler fra EUs rammeprogram. Potensielle søkere til forskerstyrt prosjekter i Forskningsrådet, forskere i førstestilling og andre i forskerstilling med doktorgrad, er brukt som grunnlag i analysen. Forskerne regnes som aktuelle for å søke EU.

I årene 2017-2020 var alle aktørene representert i en større andel av søknadene til Horisont 2020 enn tidligere år. Instituttene kom best ut når det gjaldt å utnytte søkerpotensialet blant forskerne, selv om UH-sektoren sendte inn flest søknader totalt. Det var også instituttsektoren som i størst grad fikk

gjennomslag for sine søknader i Horisont 2020. To av tre søknader fra UH-sektoren ble sendt til utlysninger innen pilaren Fremragende forskning. Flere i UH-sektoren bør ha potensiale i Pilar 2 – samfunnsutfordringer.

Vurdering av måloppnåelse: Økt deltagelse i Horisont Europa

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none"> Norske miljøer har fått en god start i Horisont Europa med en returandel på 3,35 prosent. Den norske returandelen i søyle 2 Globale utfordringer og konkurransedyktig næringsliv er på 3,8 prosent, og i samfunnsoppdragene (missions) på hele 5,0 prosent. Forskningsrådets støtteordninger, nasjonale kontaktpersoner og innsats i programkomiteene spiller en sentral rolle for Norges ambisjoner om økt deltagelse i Horisont Europa.	<ul style="list-style-type: none"> Støtteordningene Retur-EU og PES er avgjørende for Norges ambisjoner om vekst prosjektdeltagelsen i Horisont Europa. Forskningsrådet skaper godt samsvar mellom strategiske prioriteringer i EU og Norge ved å legge innsikt i EUs prioriteringer til grunn når vi utarbeider Forskningsrådet porteføljeplaner.

Strategisk område: Strukturerende endringer

Målformulering: Forskningsrådet skal stimulere til endringer som gjør forskningssystemet bedre i stand til å svare på forventningene i forskningspolitikken. Dette innebærer påvirkning på samspillet mellom aktørene i systemet, mellom disipliner og forskningstemaer, og på de menneskelige ressursene.

Samspill og balanse i forskningssystemet

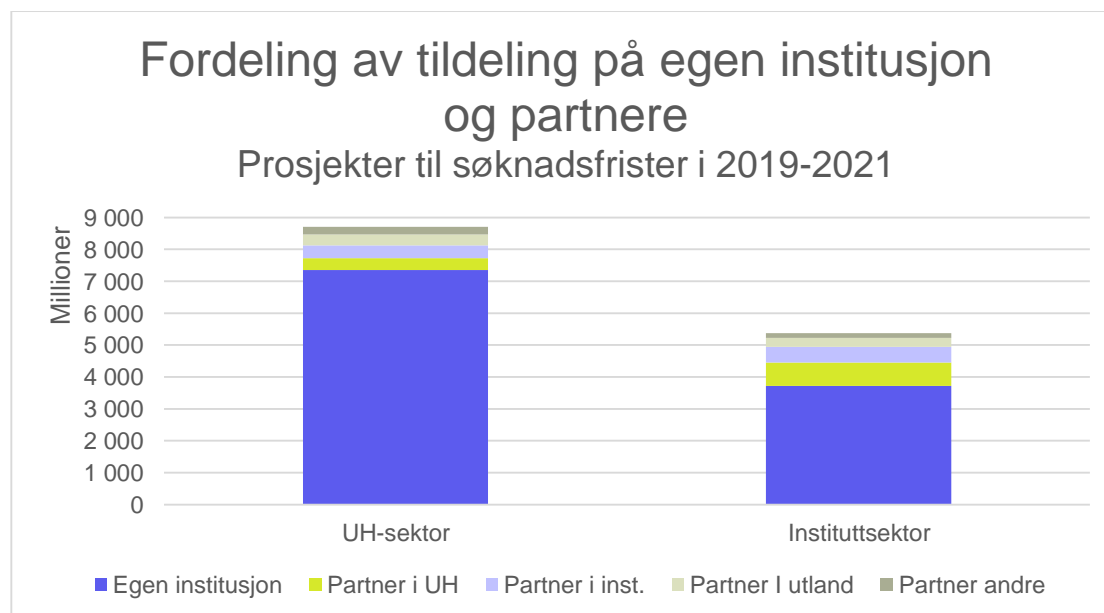
Forskningsrådet utarbeidet i 2022 et kunnskapsgrunnlag med utgangspunkt i tilgjengelig statistikk fra SSB og SkatteFUNN for å belyse utviklingstrekk i det norske forskningssystemet. Analysen har hovedfokus på utvikling i næringslivets FoU, offentlige tilskudd til næringslivets FoU og samspill mellom næringsliv og FoU-institusjoner.

Utviklingen i UH-sektoren, instituttsektoren og næringslivet i perioden 2009-2019 indikerer en endret balanse i nasjonal FoU-innsats mellom sektorer, og mellom grunnleggende forskning, anvendt forskning og eksperimentell utvikling. Instituttsektoren andel er redusert fra 24 til 19 prosent mellom 2010 og 2020. Samtidig ser vi at andelen grunnforskning og anvendt forskning reduseres noe fra 2009 til 2021, mens utviklingsarbeid øker og utgjør 46 prosent av totalen i 2021, mot 41 prosent i 2009. Næringslivets FoU-innsats preges i økende grad av utviklingsarbeid gjennomført i egen bedrift eller innen eget konsern. Offentlige tilskudd til næringslivets FoU som andel av næringslivets FoU økte fra 23 prosent i 2009 til 30 prosent i 2019. Spesielt kraftig er veksten i SkatteFUNN i perioden 2015 til 2017, selv om det har vært en reduksjon de senere årene. Funn fra kunnskapsgrunnlaget er viktige for Forskningsrådets strategiske arbeid og vurdering av eksisterende og nye virkemidler.

Også når det gjelder Forskningsrådets tildelinger viser tallene at det har vært en endring i balansen mellom de ulike sektorene over tid. Med unntak av pandemiårene 2021 og 2022 er det en tydelig trend at instituttsektoren har en flat utvikling. Som andel av Forskningsrådets totale tildelinger er det en nedgang i tildelinger til instituttsektoren fra 35 prosent i 2013 til 28 prosent i 2020. UH-sektorens andel øker i samme periode fra 37 til 42 prosent. Denne endringen i balanse mellom sektorene skjer over en lang periode, samtidig som det skjer store endringer innad i sektorene. Endringen preger også forholdet mellom grunnleggende og anvendt forskning. Andelen anvendt forskning i Forskningsrådets tildelinger er relativt stabil på rundt 45 prosent gjennom perioden 2013-2020, og

øker til rundt 50 prosent de to seneste årene. Samtidig øker andelen anvendt forskning i UH-sektoren mot slutten av perioden, og det oppveier i stor grad at instituttsektoren, som i hovedsak driver anvendt forskning, ikke har noen realvekst i perioden.

Forskningsrådet har samlet inn data om hvordan tildelingene fordeler seg i samarbeidsprosjekter på prosjektpartnerne. Dette gir et godt bilde av faktisk samarbeid i prosjekter, og av hvordan tildelinger fordeler seg på institusjoner og sektorer. I prosjekter tildelt instituttsektoren overføres en større andel av midlene til partnere (cirka 30 prosent) sammenlignet med prosjekter ledet fra UH-sektor (16 prosent). Det er også en større andel av samarbeid på tvers av sektorer i prosjekter i instituttsektoren. (se figur).

Analysen omfatter Forskerprosjekter og Kompetanse- og samarbeidsprosjekter med søknadsfrist i perioden 2019-2021 og som det finnes data om finansiering pr. partner på.

Tverrfaglighet i Forskningsrådets portefølje

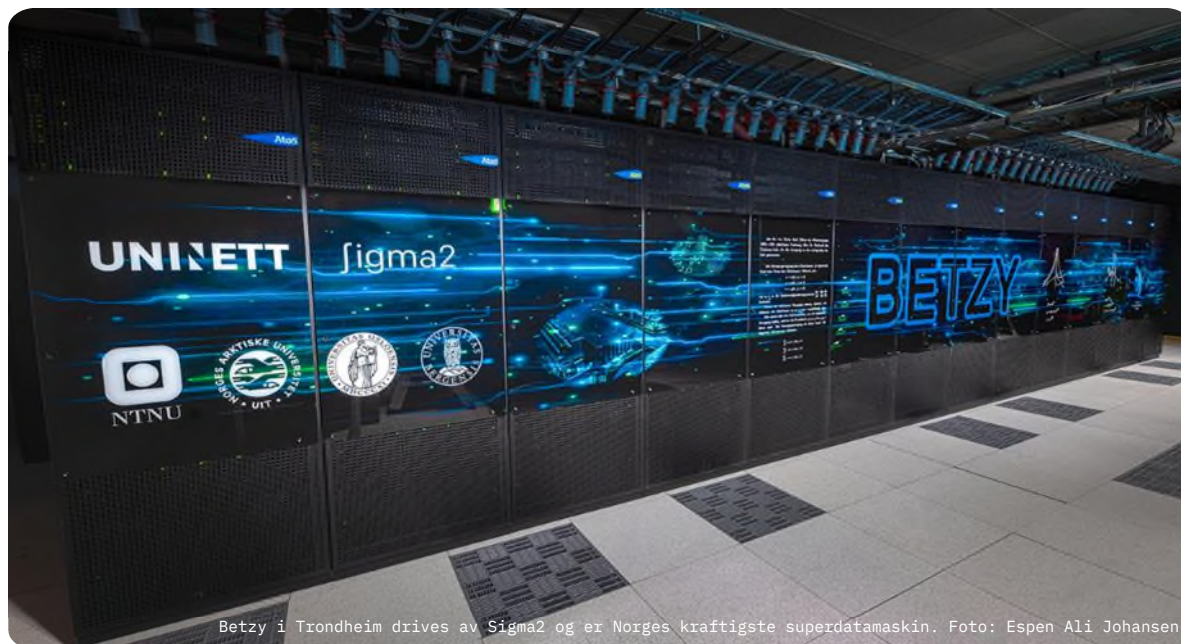
En oversikt over alle innsendte søknader og innvilgede prosjekter i Forskningsrådet 2018-2021 viser at 37 prosent av søknadene og 41 prosent av de innvilgede prosjektene er innenfor mer enn ett fagområde. Andelen som kun omfatter ett fagområde, er høyere innenfor Forskerprosjekter og Innovasjonsprosjekter enn innenfor Kompetanse- og samarbeidsprosjektene og Sentrene. Samme type analyse fordelt på de tre sektorene viser at instituttsektoren har høyest andel tverrfaglige søknader, med 39 prosent av søknadene og prosjektene. UH-sektorens andel er noe lavere, mens næringslivets andel er vesentlig lavere. Analysen gir ikke grunnlag for å si at det forekommer systematisk diskriminering av søknader som er tverrfaglige i Forskningsrådets søknadsbehandling.

Rekruttering

Forskningsrådet har i 2022 jobbet for å etablere et system for monitorering av doktorers rekrutterings- og karriereveier ved SSB. Systemet vil gi gode muligheter for rekrutteringsanalyser og kunne avdekke områder med rekrutteringsbehov.

Som del av arbeidet med å utvikle en ny plan for rekruttering til forskning og tidlig karriere, har Forskningsrådet analysert våre virkemidler og tiltak for rekruttering til forskning og tidlig karriere. En rekke av tiltakene og støtteformene understøtter forskerqualifiseringen. I 2019 ble om lag en fjerdedel av doktorandene som arbeider i Norge helt eller delvis finansiert av prosjektmidler fra Forskningsrådet. Ny plan for forskerrekuttering og tidlig karriere ble vedtatt av Styret i februar 2023. I tiårsperioden 2011-2021 finansierte Forskningsrådet flest doktor- og postdoktorårsverk i sentrene

for fremragende forskning (SFF) og sentrene for forskningsdrevet innovasjon (SFI), i tematiske budsjettformål og i fri prosjektstøtte (FRIPRO). Det er grunn til å forvente at stipendiatene ikke bare vil styrke fagmiljøer som er ledende på sine felt, men også kvaliteten i hele bredden av det norske forskningssystemet.

Betzy i Trondheim drives av Sigma2 og er Norges kraftigste superdatamaskin. Foto: Espen Ali Johansen

Norsk e-infrastruktur er i verdensfronten

Stadig flere forskningsfelt og bedrifter produserer eller bruker store mengder data. For å holde tritt med utviklingen trengs det mye regnekapasitet. Den nasjonale infrastrukturen for tungregning gir tilgang til regnekraft i verdensklassen.

Selskapet Sigma2 driver den nasjonale infrastrukturen for tungregning. Kort sagt er dette tre store superdatamaskiner, et stort lagringssystem og avansert brukerstøtte. Hver superdatamaskin består av flere tusen små datamaskiner som er koblet sammen i et veldig raskt internt datanettverk. Superdatamaskinene og lagringssystemet er spredt på flere steder for å ivareta blant annet datasikkerhet.

Sigma2 deltar også i internasjonalt samarbeid om e-infrastruktur, noe som gir norske forskningsmiljøer tilgang til europeiske superdatamaskiner som har enda større kapasitet.

E-infrastruktur gjør det mulig å samarbeide over store avstander, bygge på hverandres forskning og å forske på tvers av fagfelt, og bidrar til å gjøre forskningen mer åpen. To eksempler på forskningsfelt som krever stor regnekraft er klima og helse.

Likestilling

Den målrettede satsningen BALANSE blir videreført som BALANSE+, som har et bredere nedslagsfelt og all norsk forskning som målgruppe. Satsningen inkluderer også mangfold, selv om arbeidet for kjønnsbalanse fortsatt står sentralt. Den nye satsningen retter seg særlig mot fagområder der utfordringene er størst, og inkluderer den skjeve kjønnsbalansen i forskningen i næringslivet.

Europakommisjonen innførte i 2022 krav om handlingsplaner for likestilling (Gender Equality Plans) for å kunne få midler fra Horisont Europa. Forskningsrådet innførte i 2022 samme krav for forskningsorganisasjoner og offentlige virksomheter.

Gjennom tilrettelegging av søknadsprosessen til Senter for fremragende forskning (SFF), ble det oppnådd kjønnsbalanse for midler til forskning av høyeste kvalitet, et område som fram til nå har vært svært mannsdominert.

Vurdering av forskning og forskere

I 2022 undertegnet Forskningsrådet «Agreement on Reforming Research Assessment» (ARRA), som setter felles retning for endringer i vurderingspraksis for forskning, forskere, og forskningsutførende organisasjoner. Universitets- og høyskolerådet har etablert et nasjonalt nettverk for implementering av Norwegian Career Assessment Matrix (NOR-CAM) veilederen for akademiske karriereløp hos UH-institusjonene, som også fungerer som en oppfølging av ARRA. Forskningsrådet var med på å utvikle NOR-CAM, som trekkes frem som et eksempel til etterfølgelse internasjonalt. Forskningsrådet har innarbeidet åpen forskning som en del av vårt ekspertkriterium for virkninger og effekter i utlysninger fra og med 2023.

Åpen publisering og deling av forskningsdata

Det skal utarbeides en strategi for norsk vitenskapelig publisering etter 2024 som ferdigstilles innen utgangen av 2023. Arbeidsgruppen som utarbeider strategien på vegne av forskningsorganisasjonene koordineres av Forskningsrådet og består også av HK-dir, FFA, UHR og Sikt.

Forskningsrådet har i 2022 arbeidet for at norske forskningsorganisasjoner skal innføre institusjonelle rettighetsstrategier slik at forskere beholder rettighetene til å gjøre sine artikler åpent tilgjengelige umiddelbart. Vi har også utformet nye retningslinjer og krav om åpen tilgang til vitenskapelige bøker, som gjelder fra og med 2023.

Vurdering av måloppnåelse: Strukturende endringer

Resultater	Utfordringer/muligheter
<ul style="list-style-type: none"> • Prosjekter tildelt til institutter inneholder et stort innslag av samarbeid både innenfor og utenfor egen sektor. • Det er ikke grunnlag for å si at det forekommer systematisk diskriminering av tverrfaglige søknader i Forskningsrådets søknadsbehandling. • Andelen åpent publiserte artikler er større blant forskning som har finansiering fra Forskningsrådet. • Åpen forskningspraksis er innført som vurderingskriterier i forskerprosjekter. • Forskningsrådet oppnådde kjønnsbalanse for midler til forskning av høyeste kvalitet, gjennom tilrettelegging av søknadsprosessen for Sentre for fremragende forskning (SFF).	<ul style="list-style-type: none"> • Indikatorer tyder på at næringslivets samspill med både norske og utenlandske forskningsorganisasjoner avtar. • UH-sektorens andel av Forskningsrådets tildelinger øker, mens instituttsektorens andel har hatt en flat utvikling over tid.

Mål 5 God rådgivning

Målformulering: *Forskningsrådet har ansvar for å gi myndighetene råd i forskningspolitiske saker. Forskningsrådet skal gi råd som grunnlag for utforming av forskningspolitikken (herunder sektorvise problemstillinger), og for hvordan de gjeldende forskningspolitiske prioriteringer bør følges opp.*

Samlet vurdering

Forskningsrådet har gitt myndighetene råd om forsknings- og innovasjonspolitikken både gjennom den formelle styringsdialogen, faste rådgivende dokumenter, særskilte bestillinger fra departementene og en lang rekke kontaktflater for uformell rådgivning og fagdialog med enkeltdepartementer. Vi har gitt råd til myndighetene om hele forsknings- og innovasjonssystemet, utover Forskningsrådets investeringer, på flere områder: I første rekke internasjonalt samarbeid, kunnskapsoppsummeringer, kunnskapsgrunnlag og rådgivning i forbindelse med etableringen av samfunnsoppdrag. Forskningsrådet har deltatt aktivt i strategiarbeidet for å heve næringslivets forskning og utvikling til to prosent av BNP innen 2030, og i prosjektet for å videreutvikle virkemiddelapparatet, Virkemiddelapparatet 2.0.

Samlet vurderer vi vår rådgivning til myndighetene som god.

Strategisk område: Relevante og velbegrunnede forskningspolitiske råd til departementene

Oppfølging av undersøkelsen av departementene syn på Forskningsrådets rådgivning

Ved årsskiftet 2021/22 gjennomførte Forskningsrådet en undersøkelse av departementenes syn på rådgivningen etter innføringen av porteføljestyling. Formålet med undersøkelsen var å etablere et kunnskapsgrunnlag for å utvikle og styrke rådgivningen overfor departementene.

Noen av de konkrete resultatene av undersøkelsen om rådgivningen til departementene så langt er:

- Bedre tilpasning av budsjettforslag til utredningsinstruksen i Budsjettforslag 2024. Forslaget tar utgangspunkt i Langtidsplanen og gir konkrete råd om oppfølgingen og er også bedre tilpasset departementenes prioriteringer.
- Videreutvikling av årsrapport og departementsrapporter: Tydelige resultater og vurderinger i kortform og lengre tidsserier i rapportering for 2021.
- Opplæring i bruk av Prosjektbanken til departementene for at de selv lettere skal kunne ta ut oversikter og statistikk

Vi vurderer hvordan undersøkelsen kan følges opp videre. Det gjelder blant annet behovet for bedre tilpasset rådgivning til hvert enkelt departement og målet om å gjøre relevant forskning mer tilgjengelig for departementene. Forskningsrådet vil videreføre flere av de mindre ressurskrevende oppfølgingstiltakene. Det gjelder blant bedre intern koordinering av kontakten med departementene, både formell styringsdialog og fagdialog, bedre utnyttelse av data og generisk styringsinformasjon og tydeligere framstillinger av hvordan Forskningsrådet bruker tildelte midler.

Det er også rom for å videreutvikle noe av det som departementene opplever at fungerer godt, som fagdialogen, endringer i budsjettforslag og årsrapporten, økt bruk av kunnskapsoppsummeringer, dialogarenaer og den internasjonale rådgivningen. Forskningsrådet ønsker å gi mer proaktiv rådgivning og bidra til å tilrettelegge bedre for tverrdepartementalt samarbeid og samfinansiering av satsinger.

Porteføljeanalyser og porteføljeplaner

I løpet av året har Forskningsrådet utviklet nye porteføljeplaner for alle porteføljene og jobbet videre med porteføljeanalyser. Analysene gir porteføljestyrene kunnskapsgrunnlag for å vurdere status på sine områder og videreutvikle innsatsen. I løpet av 2022 er kunnskapsgrunnlaget for porteføljestyringen styrket med to typer analyser: To rapporter fra følgeevalueringen av porteføljestyring i Forskningsrådet og en spørreundersøkelse til alle medlemmer i porteføljestyrene om erfaringer med roller, funksjon og virkemåter. Resultatene viser blant annet Forskningsrådets strategiske evne har blitt forbedret gjennom videreutvikling av porteføljestyringen.

Rådgiving knyttet til norsk deltakelse i Horisont Europa

De ulike programkomitéenes prioriteringer, partnerskapene og mobiliseringsarbeidet har vært høyt prioritert i 2022. Forskningsrådet får entydig positive tilbakemeldinger på betydningen av den internasjonale rådgivingen. Den rollen de nasjonale kontaktpersonene (NCP-ene) spiller for å legge til rette for norsk deltakelse i Horisont Europa, trekkes fram som særlig viktig. Vi integrerer kunnskap om norsk deltakelse i Horisont Europa i våre porteføljeanalyser og hvordan vi investerer i norsk forskning, og kunnskap om utviklingen i EUs forskningspolitikk i våre råd om norsk forskningspolitikk, som utviklingen knyttet til samfunnsoppdrag.

Kunnskapsoppsummeringer

Forskningsrådet har de siste par årene aktivt tilbudt departementene prosesser for å kartlegge kunnskapsstatus på viktige og særlig forskningssvake sektorområder, noe stadig flere departementer benytter seg av. Nye kunnskapsoppsummeringer er utviklet blant annet for forbruksforskning og arbeidet med likestilling og mangfold. Den nye Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning har som mål at kunnskapsoppsummeringer skal brukes i større grad i offentlig sektor som et ledd i tilgjengeliggjøring av forskningens resultater. Slike kunnskapsoppsummeringer er også et nyttig supplement til analyser av Forskningsrådets porteføljer.

Evaluering av fagområder og virkemidler

Forskningsrådet har i 2022 satt i gang nye fagevalueringer av biovitenskap og naturvitenskap. Flere av Forskningsrådets interne arbeidsprosesser er også under evaluering. Blant annet har følgeevalueringen av porteføljestyring levert to delrapporter i 2022. Forskningsrådet er i gang med å gjennomgå og videreutvikle porteføljestyringssystemet blant annet basert på evalueringens funn og anbefalinger. Evaluering av felles søknadsbehandling for forskerprosjekter vil også følges opp i 2023.

Samarbeid i virkemiddelapparatet

Forskningsrådet har på oppdrag av Nærings- og fiskeridepartementet deltatt i en gjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet i prosjektet Virkemiddelapparatet 2.0. Arbeidet med prosjektet var ressurskrevende på ledernivå, men har gitt resultater i form av godt samarbeid, økt innsikt og gode forslag til løsninger. Blant hovedanbefalingene er en videreutvikling av en digital løsning som skal forenkle og styrke brukervennligheten for bedrifter (Én vei inn), en felles klassifisering av grønne prosjekter på grunnlag av EUs taksonomi, og en ny samhandlingsmodell i virkemiddelapparatet, blant annet en pilotsatsing på havvind.

Næringsminister Jan Christian Vestre presenterte i desember 2022 en rekke tiltak for et mer fremtidsrettet virkemiddelapparat. Foto: Innovasjon Norge

Nye finansieringsformer for forskning og utvikling

Forskningsrådet har tatt initiativ til å kartlegge hvordan privat kapital kan mobiliseres til å investere mer i forskning, utvikling og innovasjon (blended finance). Rapporten er planlagt å være ferdig våren 2023.

Vurdering av måloppnåelse: Relevante og velbegrunnede forskningspolitiske råd til departementene

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none"> • Forskningsrådet gir bedre råd om satsinger og har mer treffsikre utlysninger etter at det i 2022 er vedtatt porteføljeplaner for alle porteføljer. • Forskningsrådet har bidratt til at Norge har fått gjennomslag for viktige prioriteringer i Horisont Europa og European Research Area, som økt vekt utdanningsforskning og på likestilling og mangfold. • Forskningsrådet har gjennom rådgiving bidratt til at Langtidsplanen introduserer bruk av samfunnsoppdrag i norsk forskningspolitikk. • Forskningsrådet har samarbeidet med flere departementer om anskaffelse av kunnskapsoppsummeringer for å styrke kunnskapsgrunnlag på forskningssvake områder. • Forskningsrådet har i arbeidet med utviklingen av det næringsrettede virkemiddelapparatet, sikret at forskningen også i framtiden vil ha en sentral rolle i det næringsrettede innovasjonssystemet. • Vi har igangsatt nye fagevalueringer av biovitenskap og naturvitenskap.	<ul style="list-style-type: none"> • Det er gode muligheter for å utvikle porteføljestyringen til et verktøy for oppfylging av LTP, blant gjennom oppfølgingen av de to første rapportene i følgeevalueringen av porteføljestyringen. • Det er store muligheter i utvikling av nye samarbeids- og finansieringsformer for forskning, blant annet for å levere på de nye samfunnsoppdragene. • Flere av sektordepartementene har et behov for tilpasset og styrket rådgiving knyttet til forskningssvake områder. • Forskningsrådet endrer og forenkler også rådgivningsvirksomheten. Vi skal fortsatt levere gode analyser og kunnskapsgrunnlag, men begrense antall og spisse disse i større grad.

Oppfølging av Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning

Forskningsrådet skal rapportere på hvordan FoU-tildelingene er fordelt på regjeringens prioriteringer i *Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning*, både for rapporteringsåret og sammenlignet med tidligere år der det er mulig. På grunn av håndteringen av Forskningsrådets økonomiske situasjon i 2022 og at midler tildelt gjennom nysalderingen ennå ikke fullt ut er fordelt, er det verken fullt ut mulig eller hensiktsmessig å redegjøre for oppfølgingen av Langtidsplanen kun for 2022. Vi vil derfor her se på oppfølgingen i hele langtidsperioden fra 2019 til 2022.

Økt budsjettinnsats på alle mål og prioriteringer

Gjennom hele langtidsperioden er det tilført 4,76 milliarder kroner mer enn i forrige langtidsperiode, sammenlignet med siste år i forrige langtidsplanperiode (2018), eller i snitt 1,19 milliarder kroner hvert år gjennom perioden. Prosjektinnsatsen øker på alle områder bortsett fra de to målområdene Styrket konkurransekraft og Utvikle fagmiljøer, som er på samme nivå som i 2021.

Alle langtidsplanens mål og prioriteringer har i planperioden hatt økt budsjettinnsats, sammenlignet med nivået i 2018. Volummessig har særlig den næringsrettede delen av langtidsplanen fått økt budsjettinnsats i perioden. Innsatsen er økt mot bredden i næringslivet, grunnbevilgninger til den teknisk industrielle instituttsektoren, men også på sentrale nærings- og teknologiområder. Innsatsen mot målområdet *Styrket konkurransekraft og innovasjonsevne* har fått en betydelig økning, blant annet gjennom Grønn plattform. Det er også satset tungt innenfor *Klima, miljø og miljøvennlig energi*, men først og fremst mot miljøvennlig energi og lavutslippsløsninger, på områder som havvind og hydrogen, både gjennom innovasjonsprosjekter og senterordninger. Det prioriterte området *Hav* har opplevd noe økt budsjettinnsats, særlig mot maritim innovasjon og marine bioressurser. Petroleumsområdet er redusert i perioden. Den økte budsjettinnsatsen på ulike nærings- og teknologiområder kom i særlig grad gjennom tiltakspakkene.

Målområdet *Utvikle fagmiljøer av fremragende kvalitet* fremstår som et svakere prioritert område i langtidsplanen. Dette gjelder først og fremst rettede internasjonaliseringstiltak og forskningsinfrastruktur. Det siste skjer på tross av tildelingen i nysalderingen. Satsingen på fagmiljøer og talenter, og derigjennom banebrytende forskning, har fått en betydelig vekst muliggjort gjennom den siste store tildelingen i nysalderingen i 2022.

Fornyelse i offentlig sektor har svakt økt budsjettinnsats over perioden, men med betydelig ulik oppfølging på de ulike innsatsområdene. Områder knyttet til helse, forebygging og behandling, men også forskning knyttet til velferdstjenester, har fått betydelig reduksjon som følge av engangskuttene, mens utdanning og livslang læring har opplevd betydelig økt budsjettinnsats. Det samme har forskningsområder knyttet til demokrati, styring og forvaltning.

Muliggjørende og industrielle teknologier har samlet sett hatt en viss vekst i perioden. Dette gjelder utelukkende innenfor IKT- og digital transformasjon, mens innenfor nano- og bioteknologi og teknologikonvergens har det vært en betydelig reduksjon. Området preges av at mye av prosjektinnsatsen foregår innenfor andre prioriterte områder i langtidsplanen.

Samfunnssikkerhet og samhørighet i en globalisert verden har samlet sett hatt en viss økt budsjettinnsats i perioden. Tyngdepunktet i satsingen er innenfor global utvikling, internasjonale forhold og global helse. Her har det vært en betydelig redusert budsjettinnsats knyttet til store engangskutt. Det har vært betydelig og økende innsats knyttet til kulturelt mangfold, kulturmøter og migrasjon, men også sårbarhet og konflikt.

Tabellen nedenfor viser oppfølgingen av Langtidsplanen. Budsjettinnsatsen er de bevilgningene regjeringen har stilt til disposisjon det enkelte år, mens prosjektinnsats er de midlene som er iverksatt i prosjekter.

		Budsjettinnsats - Rev- budsjett (mill. kr)				Prosjektinnsats (mill. kr)			
		2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Mål 1	Styrket konkurransekraft og innovasjonsevne	3 006	3 809	3 326	3 250	6 328	6 677	7 668	7 627
Mål 2	Hav	980	1 211	950	982	1 743	1 837	2 139	2 364
	Klima, miljø og miljøvennlig energi	1 522	1 895	1 737	1 732	3 156	3 060	3 548	3 841
	Fonyelse i offentlig sektor	807	903	935	914	2 077	2 268	2 664	2 816
	Muliggjørende og industrielle teknologier	793	854	855	819	3 304	3 689	4 452	4 833
	Samfunnsikkerhet og samhörighet	611	544	469	613	1 127	1 263	1 723	1 965
Mål 3	Utvikle fagmiljøer av fremragende kvalitet	2 600	2 633	2 566	3 458	4 506	4 224	4 851	4 712

Styring og kontroll i virksomheten

Styring og kontroll i virksomheten

Virksomhetsstyring

Forskningsrådet har en egen uavhengig internrevisjon underlagt Styret. Internrevisjonen har i 2022 brukt store deler av sin tid på arbeid med revisorattestasjoner, hovedsakelig i forbindelse med Forskningsrådets deltagelse i EU-prosjekter i Horisont 2020, der det er krav om slike attestasjoner. Forskningsrådets virksomhetsstrategi og kvalitetssystem skal sikre god internkontroll. Kvalitetssystemet er bygget opp med utgangspunkt i ISO 9001 og ISO 27001. Forskningsrådet er opptatt av bærekraft og samfunnsansvar. Resertifiseringen av organisasjonen som Miljøfyrtårn i 2022, er ett av grepene for å sikre dette.

Riksrevisjonen trakk i juni tilbake revisjonsberetningen fra april og ga Forskningsrådet en ny revisjonsberetning av regnskapet for 2021. Der vises det til at note 11 i regnskapet ikke gir nok informasjon til å kunne danne seg et dekkende bilde av virksomhetens økonomiske stilling. Riksrevisjonen viser også til at note 20 manglet informasjon for å danne seg et nødvendig bilde av virksomhetens økonomiske forpliktelser som ikke er inkludert i virksomhetens balanse ved årsslutt. Riksrevisjonen konkluderte med at virksomheten har brutt med § 5 i bevilgningsreglementet ved å balansere positive overføringer med negative overføringer på kap. post-nivå. I Forskningsrådets oppdaterte oppgjørspakke for 2022 er den manglende informasjonen inkludert i en ny note 11A og i note 20. Den oppdaterte oppgjørspakken ble utarbeidet sammen med Kunnskapsdepartementet.

Risikostyring, trygghet og beredskap

Risikoanalyser er en sentral oppgave i virksomhetsstyringen. I 2022 er det spesielt omstillingen av Forskningsrådet og tilpasningen av virksomheten til et lavere virksomhetsbudsjett som har hatt stor oppmerksomhet. Det samme gjelder å sikre at økonomiforvaltningen vår er i tråd med bevilgningsreglementet og begrense konsekvensene av omleggingen for brukerne av Forskningsrådet. Informasjonssikkerhet og faren for å bli rammet av cyberkriminalitet er også en risiko som følges tett opp. I løpet av 2022 har Forskningsrådet revidert verdivurderingen av organisasjonen, og er i prosess med å revidere ROS-analysen med støtte av en ekstern partner. Områdene med høyest risiko er vurdert å være cybertrusselen fra statlige aktører/ statlig sponsede aktører og organiserte kriminelle.

Forskningsrådets beredskapsplanverk ble sist revidert 1. oktober 2022. Planverket omfatter beredskapsplanen for den sentrale beredskapsgruppen, en beredskapsplan for alle ledere og en egen plan for alle ansatte. Forskningsrådet legger til grunn «Policy for informasjonssikkerhet og personvern i høyere utdanning og forskning» for arbeidet med sikkerhet. Vi følger de årlige, åpne trusselvurderingene fra sikkerhetsmyndighetene og har faste kontaktmøter med Politiets sikkerhetstjeneste og Nasjonale sikkerhetsmyndighet for direkte støtte med trusselvurderinger og rådgivning. HK-dir evaluerte i 2022 Forskningsrådets arbeid med informasjonssikkerhet og personvern og konkluderte med at organisasjonen ikke har behov for å gjøre større endringer i dette arbeidet i 2023.

Årets kriseøvelse ble gjennomført sammen med Kunnskapsdepartementet. Øvelsen belyste sentrale forhold knyttet til roller og ansvar, betydningen av rask og sikker kommunikasjon mellom KD og den rammede virksomheten og tiltak for å sikre stabil drift av sentrale IKT-systemer. I evalueringen ble øvelsen vurdert som nyttig og lærerik.

I 2021 gjennomførte vi en grundig evaluering av Covid-19 håndteringen. I februar 2022 kom evalueringsrapporten. Læringspunkter innen menneskelige, organisatoriske og teknologiske forhold er tatt med inn i den reviderte beredskapsplanverket. Rapporten vil være et viktig kunnskapsgrunnlag for videre håndtering av koronapandemien og mulige pandemier i fremtiden.

Vurdering av framtidsutsikter

Foto: Jonas Bendiksen

Vurdering av framtidsutsikter

Vi lever i en tid med store utfordringer. Verden er rammet av en klima- og naturmangfoldskrise. Det er krig i Europa, med enorme humanitære kostnader og omfattende konsekvenser for energimarkedet og verdenshandelen. Norge skal gjennomføre en grønn og digital omstilling av næringslivet. For å løse disse utfordringene må vi satse mer på forskning og utvikling enn vi gjør i dag. Både erfaringene fra pandemien og dagens situasjon viser verdien av grunnleggende forskning når det haster å løse sentrale forskningsoppgaver. Forskning, utvikling, innovasjon og høyere utdanning er grunnleggende for verdiskapingen i samfunnet, og for at Norge og verden skal kunne lykkes med å løse de store utfordringene. Kunnskap gir oss mulighet til å finne nye løsninger på nye utfordringer, og til å tilpasse oss endrede omgivelser og forutsetninger. Kunnskap er den mest grunnleggende beredskapsressursen samfunnet har.

Høyt ambisjonsnivå i den nye langtidsplanen for forskning og høyere utdanning

Forskningsrådets støtter fullt opp om det høye ambisjonsnivået for norsk forskning og høyere utdanning som regjeringen signaliserer gjennom den nye langtidsplanen. Planen er godt egnet som veikart for å videreutvikle forskningsinnsatsen de nærmeste årene. Langtidsplanen er et viktig styringsdokument for Forskningsrådet og vil ligge til grunn for prioriteringer og investeringer i forskning og innovasjon de nærmeste årene. Det er imidlertid krevende å skulle følge opp ambisjonene når de ikke følges av konkrete økonomiske opptrappingsplaner eller anvisninger for hva som skal prioriteres ned. Både utfordringsbildet knyttet til klima- og naturkrise med tilhørende behov for grønn omstilling, sikkerhets- og energisituasjonen, samt de foreslåtte samfunnsoppdragene tilsier at det er nødvendig å tilføre ressurser. Det bør gis klarere signaler om hvordan det skal sikres nødvendige ressurser til prioriterte områder.

Nytenkning om finansierings- og samarbeidsordninger for forskning og innovasjon

Det er behov for å mobilisere nye ressurser til forskning og innovasjon, både nasjonalt og internasjonalt. Norge er en liten forskningsnasjon og er helt avhengig av tett internasjonalt og globalt samarbeid. De store samfunnsutfordringene løses bare gjennom samarbeid. Fremover må vi utvikle

nye finansierings- og samarbeidsordninger for å stimulere mer midler til forskning og innovasjon. Det er også behov for en tydeligere arbeidsdeling og bedre samspill mellom nasjonal og internasjonal FoU-finansiering. Langtidsplanen har en tydelig ambisjon om å øke næringslivets FoU-innsats. Det er et ambisiøst mål som vil bidra til et mer kunnskapsintensivt og omstillingsdyktig næringsliv, noe som er helt nødvendig for å stimulere til den grønne og digitale omstillingen som norsk økonomi må gjennom.

Langtidsplanen lanserer to norske samfunnsoppdrag: *Inkludere flere barn og unge i utdanning, arbeids- og samfunnsliv* og *Bærekraftig fôr*. I tillegg er *Sirkulær økonomi* lansert av utdannings- og forskningskomiteen i Stortinget. Samfunnsoppdragene åpner for en modell for tettere koordinering mellom kunnskapsutvikling og iverksettelse, mellom aktører, sektorer og fag. Det gir mulighet for en mer integrert forsknings- og innovasjonspolitik, der man bedre kan ta kunnskapen i bruk. Hvis man skal lykkes, er det viktig at samfunnsoppdragene ikke defineres kun som et sett med forsknings- og innovasjonsprosjekter, men legger vekt på forskningens samspill med politikk, forvaltning, næringsliv og andre samfunnsaktører. Forskningsrådets vil sikre at våre utlysninger støtter opp om samfunnsoppdragene. Forskningsrådet vil også kunne påta seg å lede eller følge opp samfunnsoppdragene i samråd med de ansvarlige departementene.

Forskningsrådet bringer sammen aktører for en bærekraftig utvikling

Forskningsrådet jobber for et samfunn der forskning blir skapt, brukt, utfordret, verdsatt og delt av alle, slik at det bidrar til omstilling, verdiskaping og et mer bærekraftig samfunn. Forskningsrådet fungerer som en koblingsboks som bringer sammen aktører fra ulike sektorer og fagområder. Samarbeid og koblinger på tvers mellom ulike aktører er avgjørende for å få til en bærekraftig utvikling. Forskningsrådet er i kontinuerlig utvikling og jobber med en omlegging av investerings-, rådgivnings- og dialogvirksomheten for å levere godt på vårt samfunnsoppdrag også i fremtiden. Kutt i Forskningsrådets virksomhetsbudsjett og pågående omstilling betyr at Forskningsrådets også fremover må jobbe med å få organisasjonen tilpasset nye rammer og leveranser. Regjeringen vil legge fram en stortingsmelding om forskningssystemet i løpet av inneværende stortingsperiode, basert blant annet på en gjennomgang av Forskningsrådet. Det er viktig at arbeidet legges bredt an og ser ulike forhold i sammenheng. Eventuelle endringer i Forskningsrådet bør utredes som del av gjennomgangen og ha som mål at Forskningsrådet skal kunne levere effektivt og med høy kvalitet til beste for det norske forskningssystemet.

Årsregnskap

Årsregnskap

Ledelseskommentar

Regnskapet omfatter Forskningsrådets virksomhet, som består av et FoU-regnskap og et virksomhetsregnskap, samt Kilden og Teknologirådet. Forskningsrådet er også forvalter av Eiendomsfondet. Dette regnskapet avlegges separat, jf. retningslinjer for statlige fond. Eiendomsfondet forvaltes etter egne statutter.

Regnskapsstandard

Regnskapet gir et dekkende bilde av Forskningsrådets virksomhet ut fra årets aktivitet og de regnskapsprinsipper som er lagt til grunn. Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv fra Finansdepartementet og krav fra Kunnskapsdepartementet. Norges forskningsråd revideres av Riksrevisjonen.

Regnskapet er avlagt etter statlige regnskapsstandarder (heretter kalt SRS), men avviker når det gjelder pensjonsforpliktelser utenom Statens pensjonskasse (SPK), jf. note for regnskapsprinsipper.

Under driftsinntekter og driftskostnader vises i hovedsak kostnader og inntekter til egen drift, drift av programmer/aktiviteter og drift av Kilden og Teknologirådet. I tillegg kommer driftskostnader i FoU-regnskapet.

Organisering

Forskningsrådet startet i 2021 et arbeid med å omorganisere virksomheten. Fra og med 1. september 2022 ble den nye organiseringen innført. Målet var å ha en organisasjon som styrker vår evne til å levere på målene for Forskningsrådet. Med denne modellen er toppledergruppen redusert fra syv til fem områdedirektører og i tillegg er også antall avdelinger redusert.

Forskningsrådet er i ferd med å gjennomføre en større omstilling og nedbemanning på grunn av kutt i virksomhetsbevilgningen. I statsbudsjett for 2023 er det gitt et kutt i bevilgningen på 62,8 mill. kroner. Dette kommer på toppen av en realnedgang i virksomhetsbudsjettet tilsvarende 170 mill. kroner i perioden 2017-2022. Forskningsrådet fikk sen beskjed om budsjettkuttene og har brukt siste del av 2022 på nødvendige forberedelser til å redusere kostnadsnivået og nedbemanne. Nedbemanningen gir redusert kapasitet og kompetanse, og gjør at oppgaver må nedskaleres eller endres. Planer er lagt for at primæroppgavene kan utføres og samfunnsoppdraget ivaretas.

Økonomisk drift

FoU budsjett

Forskningsrådet har i 2022 fått bevilget 12,6 mrd. kroner til FoU-formål mot 10,2 mrd. kroner i 2021, inkludert er 1,6 mrd. kroner i nysalderingen. Totalt utgjorde bevilgninger fra departementer 12,3 mrd. kroner. Midlene bevilget i nysalderingen skal brukes til å vesentlig redusere negative avsetninger på Kunnskapsdepartementets poster under kap. 285, og for å unngå en kraftig reduksjon i planlagte utlysinger. Forskningsrådet har i 2022 ikke allokert alle midlene på underliggende formål, og har en videre dialog med Kunnskapsdepartementet om bruken av midlene.

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) la i 2022 fram en rapport som gir nye avklaringer med konsekvenser for gjeldende praksis som gjelder bruk av avsetninger sett opp mot økonomiregelverket og bevilgningsreglementet. DFØs gjennomgang ble varslet i St. Prp nr. 1 (2021) og er utført etter bestilling fra KD. Rapporten stadfester at det ikke er tillatt med negative avsetninger

på enkeltposter ved årsslutt. Tidligere praksis, der avsetninger har vært håndtert på aggregert nivå, har dermed opphørt og avsetningene håndteres nå på kapittel og post.

Riksrevisjonen ga ny revisjonsberetning den 16.06.2022 hvor det vises til at note 11 i regnskapet ikke gir nok informasjon for å kunne danne seg et dekkende bilde av virksomhetens økonomiske stilling. Revisor viser også til at note 20 mangler informasjon for å danne seg et nødvendig bilde av virksomhetens økonomiske forpliktelser, som ikke er inkludert i virksomhetens balanse ved årsslutt. Riksrevisjonen konkluderte i ny beretning at virksomheten har brutt med regelverket for økonomistyring jfr § 5 i bevilgningsreglementet gjennom å balansere positive overføringer med negative avsetninger på kap. post nivå. I oppdatert oppgjørspakke for 2022 adresseres den manglende informasjonen gjennom en ny note 11A og ytterligere informasjon i note 20. Oppdateringen av oppgjørspakken er arbeidet fram i samarbeid med Kunnskapsdepartementet.

Gjennom 2022 har Forskningsrådets nye interimsstyre gjort flere tiltak for å forbedre likviditetssituasjonen. Totalt er det gjennomført reduksjoner i tildelingsrammen for 2022 og 2023, med total provenyeffekt på 1,9 mrd. over flere år. Tiltakenes effekt er langsiktig, og det vil ta tid før de har en effekt.

Differansen mellom tilførte midler og utdelte midler utgjør endringen i Forskningsrådets forskningsforpliktelser (overføringer), jf. kortsiktig gjeld i balansen. Overføringene ut 2022 er på 3,3 mrd. kroner, som representerer en økning på 0,88 mrd. kroner sammenlignet med 2021. Overføringene har økt som følge av midlene bevilget i nysalderingen og en økning i utsettelse av prosjektframdrift sammenlignet med tidligere år.

Totalt er fremtidige forpliktelser knyttet til forskningsaktiviteter og prosjekter på 45 mrd. kroner fra 2023 – 2030, ved tidspunktet for avsluttet regnskap som gjengitt i note 20. I regnskapsrapporten for 2021 var fremtidige forpliktelser på 33,6 mrd. kroner. Inkludert i forpliktelser er søknader fra 2022 som ikke har fått ferdigstilt kontrakt, men er gitt bevilgning. I note 20 for 2022 er grunnbevilgningene og gjennomstrømningsmidler videreført som uendrede forpliktelser, selv om avtalene inngås årlig i tråd med bevilgningene fastsatt i statsbudsjettet. Dette er en endring sammenlignet med tidligere år, og øker forpliktelsene under Styret fra 8 mrd. kroner i 2021-regnskapet til 22 mrd. kroner i 2022-regnskapet. Forpliktelsene er avhengig av årlige bevilgninger fra Stortinget og innebærer ingen risiko for Forskningsrådet.

Forskningsrådets avtaler om tilskudd er enkeltvedtak og reguleres derfor av forvaltningsrettslige regler. Avtalen gir derfor ikke en binding om flerårige tilskuddsutbetalinger. I avtalens generelle vilkår kapittel 18.1 heter det blant annet at Forskningsrådet kan heve avtalen dersom "*Sentrale forutsetninger for kontraktsforholdet svikter, herunder at Forskningsrådet ikke får de nødvendige midler stilt til rådighet, det skjer endringer i offentlige reguleringer eller det oppstår andre uforutsette omstendigheter av vesentlig betydning for gjennomføringen av prosjektet eller Forskningsrådets evne til å bidra til dette, jf. punkt 4.7.*"

Forskningsrådet estimerer at utbetalingene vil ligge jevnt under nivået på forpliktelsene på grunn av forsinkelser og endringer i de underliggende prosjektene.

Virksomhetsbudsjett

Virksomhetskostnadene finansieres ved én bevilgning fra KD, refusjoner fra FoU og andre inntekter. Bevilgningen fra KD var i 2022 på 787,1 mill. kroner, inkludert en økning i revidert nasjonalbudsjett på 4,9 mill. kroner. I revidert nasjonalbudsjett ble bevilgningen til virksomhetskostnader justert på grunn av økte kostnader for sekretariatsfunksjonen Prosess 21, etablering av digital inngang til virkemiddelapparatet (*Én vei inn*), og administrativ oppfølging av grønn omstilling og økt konkurransekraft av norsk skipsfart. Virksomhetsbudsjettet ble også redusert med 1 mill. kr pga. forventet varig endrede jobbreisevaner.

Andre inntekter og kostnadsrefusjoner var på totalt 23 mill. kroner. Samlet gir det et totalt inntektsbudsjett for 2022 på 808,8 mill. kroner. Ved inngangen til 2022 var det i tillegg overført 32,1 mill. kroner i administrativ avsetning, slik at totalt disponibelt budsjett var på vel 842 mill. kroner. Den administrative avsetningen ved utgangen av 2022 er på 37 mill. kroner, og blir overført inn i 2023. Disse midlene er i all hovedsak øremerket omstillingen av Forskningsrådet og nedbemanning gjennom sluttpakker.

Pensjonsforpliktelser utenom SPK utgjorde 38,4 mill. kroner pr 31.12.22. Årets endring føres mot egen linje i balansen ved årsslutt, og reduserer ikke virksomhetskapskapitalen.

Investeringer i anleggsmidler

I 2022 er det gjort investeringer i varige driftsmidler/immaterielle rettigheter for til sammen 82,7 mill. kroner:

- Investeringer og forbedringer i IKT-porteføljen – 24,2 mill. kroner
- Utvikling iFront – nytt sakssystem – 35,5 mill. kroner
- Driftsforbedringer, investeringer i møteromsutstyr og oppgradering av studio – 19,4 mill. kroner
- Ombygging Drammensveien 288 – 3,6 mill. kroner

I budsjettet for 2023 er det satt av 60 mill. kroner til investeringer i varige driftsmidler/immaterielle rettigheter.

10. mars 2023

Styret for Norges forskningsråd

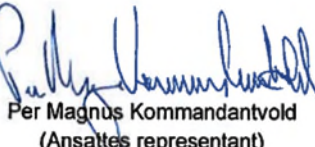

Kristin Halvorsen
(leder)

Birger Vikøren
(nestleder)

Gunnar Hovland

Linda Nøstbakken

Britt Elin Steinveg

Per Magnus Kommandantvold
(Ansattes representant)

Per Arne Karlsen
(Ansattes representant)

Mari Sundli Tveit
Administrerende direktør

Note regnskapsprinsipper

Norges forskningsråd er etablert som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og underlagt de krav som stilles til statlig økonomiforvaltning for nettobudsjetterte virksomheter.

Virksomhetsregnskapet er satt opp i samsvar med gjeldende statlige regnskapsstandarder (SRS).

Alle regnskapstall er oppgitt i 1000 kroner dersom ikke annet er særskilt opplyst.

Anvendte regnskapsprinsipper

Inntekter fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer

Inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres etter prinsippet om motsatt sammenstilling. Dette innebærer at inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres i takt med at aktivitetene som finansieres av disse inntektene utføres, det vil si i samme periode som kostnadene påløper (motsatt sammenstilling). Overskudd fra bevilgningsfinansiert aktivitet er presentert som Avregnet bevilgningsfinansiert aktivitet i del C Statens kapital i balansen. Tilskudd fra statlige etater, samt tilskudd fra andre som ikke er benyttet på balansedagen, er presentert som annen kortsiktig gjeld i balanseoppstillingen. Tilsvarende gjelder for gaver og gaveforsterkninger.

Den andelen av inntekt fra bevilgninger og tilsvarende som benyttes til anskaffelse av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler som balanseføres, inntektsføres ikke på anskaffelsestidspunktet, men avsettes i balansen på regnskapslinjen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler.

I takt med kostnadsføringen av avskrivninger av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler inntektsføres et tilsvarende beløp fra avsetningen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler. Periodens inntektsføring fra avsetningen resultatføres som inntekt fra bevilgninger. Dette medfører at kostnadsførte avskrivninger inngår i virksomhetens driftskostnader uten å få resultateffekt.

Inntekter fra transaksjonsbaserte inntekter

Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntekt resultatføres når den er opptjent.

Kostnader

Utgifter som gjelder transaksjonsbaserte inntekter, er kostnadsført i samme periode som tilhørende inntekt.

Utgifter som finansieres med inntekt fra bevilgning og inntekt fra tilskudd og overføringer, er kostnadsført i samme periode som aktivitetene er gjennomført og ressursene er brukt.

Pensjoner

SRS 25 Ytelser til ansatte legger til grunn en forenklet regnskapsmessig tilnærming til pensjoner. Statlige virksomheter skal ikke balanseføre netto pensjonsforpliktelser for ordninger til Statens pensjonskasse (SPK).

Vi har resultatført arbeidsgiverandelen av pensjonspremien som pensjonskostnad. Pensjon er kostnadsført som om pensjonsordningen i SPK var basert på en innskuddsplan. I tillegg har NFR en pensjonsordning som regnskapsføres etter NRS 6.

Leieavtaler

Vi har valgt å benytte forenklet metode i SRS 13 om leieavtaler og klassifiserer alle leieavtaler som operasjonelle leieavtaler.

Klassifisering og vurdering av anleggsmidler

Anleggsmidler er varige og betydelige eiendeler som disponeres av virksomheten. Med varige eiendeler menes eiendeler med utnyttbar levetid på 3 år eller mer. Med betydelige eiendeler forstås eiendeler med anskaffelseskost på kr 50 000 eller mer. Anleggsmidler er balanseført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger.

Kontorinventar og datamaskiner (PCer, servere m.m.) med utnyttbar levetid på 3 år eller mer er balanseført som egne grupper.

Egenutvikling av programvare

Kjøp av bistand til utvikling av programvare er balanseført. Bruk av egne ansatte til utvikling av programvare er kostnadsført.

Klassifisering og vurdering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. I tillegg er gaveforsterkningsmidler presentert som kortsiktig gjeld. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta er vurdert til kursen ved regnskapsårets slutt.

Statens kapital

Statens kapital utgjør nettobeløpet av virksomhetens eiendeler og gjeld. Statens kapital består av virksomhetskapskapital, avregninger og utsatt inntektsføring av bevilgning (nettobudsjetterte).

Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler

Avsetningen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler viser inntekt fra bevilgninger og tilsvarende som er benyttet til anskaffelse av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler.

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

Presenteres etter samme prinsipper som de er bokført (periodiseringsprinsippet)

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten inntektsføres i takt med kostnadene, i tråd med reglene om motsatt sammenstilling i SRS 10.

Ubrukte midler og tilskudd som ikke er utbetalt til bevilgningsmottaker, fremgår av *Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer* i balansen (forskningsforpliktelser).

Kontantstrøm

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den *direkte* metode tilpasset statlige virksomheter.

Statlige rammebetingelser

Selvassurandørprinsipp

Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser. Forskningsrådet har egen tariffavtale og faller ikke under personalforsikringsordningene i den statlige tariffavtalen. Forskningsrådet har derfor unntak for dette prinsippet for gruppeliv/ulykkes- og reiseforsikring for sine ansatte.

Statens konsernkontoordning

Statlige virksomheter omfattes av statens konsernkontoordning. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger daglig gjøres opp mot virksomhetens oppgjørskontoer i Norges Bank.

Virksomheten tilføres likvider løpende gjennom året i henhold til utbetalingsplan fra overordnet departement og disponerer en egen oppgjørskonto i konsernkontoordningen i Norges Bank. Denne renteberegnes ikke. Nettobudsjetterte virksomheter beholder likviditeten ved årets slutt. Bankkonti utenfor konsernkontoordningen er presentert på linjen *Andre bankinnskudd* i balanseoppstillingen.

Årsregnskap for Forskningsrådet med noter

Resultatregnskap	Note	31.12.2022	31.12.2021
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	807 713	847 794
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	25 209	18 615
Inntekt fra gebyrer	1		0
Salgs- og leieinntekter	1	90	0
Andre driftsinntekter	1	1	1 363
Sum driftsinntekter		833 013	867 772
Driftskostnader			
Varekostnader		0	0
Lønnskostnader	2	500 223	537 163
Avskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	4,5	51 441	35 301
Nedskrivninger av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	4,5	6 690	0
Andre driftskostnader	3	276 165	296 266
Sum driftskostnader		834 519	868 731
Driftsresultat		-1 506	-959
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	6	67	15
Finanskostnader	6	-174	-181
Sum finansinntekter og finanskostnader		-107	-166
Resultat av periodens aktiviteter		-1 614	-1 125
Endring pensjonsforpliktelser	19	1 614	1 125
Avregninger og disponeringer		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Tilskudd til andre	10	11 643 172	11 625 692
Avregning med statskassen tilskuddsforvaltning	10	-11 643 172	-11 625 692
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		0	0

Eiendeler	Note	31.12.2022	31.12.2021
A. Anleggsmidler			
Immaterielle eiendeler			
Programvare og lignende rettigheter	4	88 975	81 583
Immaterielle eiendeler under utførelse	4	35 472	25 462
<i>Sum immaterielle eiendeler</i>		124 448	107 044
Varige driftsmidler			
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	5	38 955	31 575
<i>Sum varige driftsmidler</i>		38 955	31 575
Finansielle anleggsmidler		0	0
B. Omløpsmidler			
Sum anleggsmidler		163 403	138 620
Beholdninger av varer og driftsmateriell		0	0
Fordringer			
Kundefordringer	13	163 605	189 064
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	17	0	0
Ansatte - lønnslån	14	112	205
Andre fordringer	14	49 481	11 027
<i>Sum fordringer</i>		213 198	200 296
Bankinnskudd, kontanter og lignende			
Bankinnskudd på konsernkonto i Norges Bank	16	5 779 909	5 006 943
Andre bankinnskudd	16	63 530	64 735
<i>Sum bankinnskudd, kontanter og lignende</i>		5 843 439	5 071 677
Sum omløpsmidler		6 056 637	5 271 974
Sum eiendeler drift		6 220 039	5 410 593

Statens kapital og gjeld		Note	31.12.2022	31.12.2021
C. Statens kapital				
Virksomhetskaper			0	0
Avregninger			0	0
Utsatt inntekstføring av bevilgning (nettobudsjetterte)				
Statens finansiering av immaterielle eiendeler og				
varige driftsmidler	4,5		163 403	138 620
Ikke inntekstført bevilgning	15		37 660	32 063
<i>Sum utsatt inntekstføring av bevilgning</i>			201 062	170 683
Sum statens kapital			201 062	170 683
Pensjonsforpliktelser	19		-38 097	-36 483
D. Gjeld				
Avsetning for langsiktige forpliktelser				
Pensjonsforpliktelser	19		38 416	36 802
<i>Sum avsetning for langsiktige forpliktelser</i>			38 416	36 802
Annen langsiktig gjeld			0	0
Kortsiktig gjeld				
Leverandørgjeld			128 041	33 775
Skyldig skattetrekk			21 339	20 623
Skyldige offentlige avgifter			23 859	22 727
Avsatte feriepenger			42 524	42 842
Mottatt forskuddsbetaling	17		300	896
Annen kortsiktig gjeld	18		53 659	109 306
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>			269 723	230 169
Sum gjeld			308 138	266 971
Sum statens kapital og gjeld			471 104	401 171
Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer				
Forskningsmidler under behandling	11		3 324 381	2 464 149
Forskningsmidler til utbetaling (leverandørgjeld)	8		2 424 555	2 545 273
<i>Sum gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer</i>			5 748 936	5 009 422
Sum statens kapital og gjeld			6 220 039	5 410 593

NOTE A SEGMENTNOTE

Resultatoppstilling	Note	FoU	Adm.	31.12.2022
Inntekt fra bevilgninger	1	50 584	781 912	832 496
- brutto benyttet til investeringer i anleggsmidler*	1	0	-76 224	-76 224
+utsatt inntekt fra avsetning til avskrivninger	1	457	50 984	51 441
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	1 235	23 974	25 209
Salgs- og leieinntekter	1	0	90	90
Andre driftsinntekter	1	0	1	1
<i>Driftsinntekter</i>		<i>52 276</i>	<i>780 737</i>	<i>833 013</i>
Lønn og andre driftskostnader*	2,3	34 657	744 967	779 624
Avskrivninger	4,5	457	57 674	58 131
Administrasjonsdel av departementsinntekter		17 162	-20 397	-3 235
<i>Driftskostnader</i>	<i>2,3,4,5</i>	<i>52 276</i>	<i>782 244</i>	<i>834 520</i>
Driftsresultat		0	-1 507	-1 507
Finansinntekter og finanskostnader*	6	0	-107	-107
Resultat av periodens aktiviteter		0	-1 614	-1 614
Endring pensjonsforpliktelse*	19			
Tilskuddsforvaltning	10	11 643 172	0	11 643 172
Avregning tilskuddsforvaltning	10	-11 643 172	0	-11 643 172
<i>Tilskuddsforvaltning</i>		<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Periodens resultat (til virksomhetskaper)		0	0	0

NOTE A SEGMENTNOTE

Resultatoppstilling	Note	FoU	Adm.	31.12.2021
Inntekt fra bevilgninger	1	74 402	791 285	865 687
- brutto benyttet til investeringer i anleggsmidler*	1	0	-53 194	-53 194
+utsatt inntekt fra avsetning til avskrivninger	1	457	34 844	35 301
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	1 973	16 642	18 615
Salgs- og leieinntekter	1	0	0	0
Andre driftsinntekter	1	0	1 362	1 362
<i>Driftsinntekter</i>		<i>76 832</i>	<i>790 939</i>	<i>867 771</i>
Lønn og andre driftskostnader*	2,3	56 613	779 454	836 067
Avskrivninger	4,5	457	34 844	35 301
Administrasjonsdel av departementsinntekter		19 762	-22 400	-2 638
<i>Driftskostnader</i>	<i>2,3,4,5</i>	<i>76 832</i>	<i>791 898</i>	<i>868 730</i>
Driftsresultat		0	-959	-959
Finansinntekter og finanskostnader*	6	0	-166	-166
Resultat av periodens aktiviteter		0	-1 125	-1 125
Endring pensjonsforpliktelse*	19	0	-1 125	-1125
Tilskuddsforvaltning	10	11 625 692	0	11 625 692
Avregning tilskuddsforvaltning	10	-11 625 692	0	-11 625 692
<i>Tilskuddsforvaltning</i>		<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Periodens resultat (til virksomhetskaper)		0	0	0

Note 1 – Driftsinntekter	Regnskap 31.12.2022	Regnskap 31.12.2021
Kunnskapsdepartementet	816 570	844 856
- brutto benyttet til investeringer i immaterielle eiendeler og varige driftsmidler (-)	-76 224	-53 194
+ utsatt inntekt fra avsetning til avskrivninger (+)	51 441	35 301
Sum inntekt fra bevilgninger til drift fra Kunnskapsdepartementet	791 787	826 964
<i>Bevilgninger til drift fra andre departement</i>		
Nærings- og fiskeridepartementet	12 210	14 971
Olje- og energidepartementet	1 125	426
Landbruks- og matdepartementet	7	4
Klima og miljødepartementet	1 615	832
Arbeids- og sosialdepartementet		778
Utenriksdepartementet		1 251
Helse- og omsorgsdepartementet	423	1 314
Barne- og familiedepartementet		839
Samferdselsdepartementet	16	2
Finansdepartementet		0
Kulturdepartementet		159
Justis- og beredskapsdepartementet	350	226
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	181	29
Forsvarsdepartementet		0
Sum bevilgninger til drift fra andre departement	15 927	20 831
Sum inntekt fra bevilgninger til drift	807 713	847 794
<i>Inntekt fra tilskudd og overføringer</i>		
Tilskudd fra andre statlige virksomheter	14 100	7 449
Tilskudd fra internasjonale organisasjoner	7 899	7 153
Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater		408
Tilskudd fra organisasjoner og stiftelser	1 345	1 620
Tilskudd fra næringsliv og private	1 865	1 985
Sum tilskudd og overføringer	25 209	18 615
<i>Salgs- og leieinntekter</i>		
Salgs- og leieinntekter	1	0
Andre inntekter	89	0
Sum salgs- og leieinntekter	90	0
<i>Andre driftsinntekter</i>		
Annen driftsrelatert inntekt	1	1 363
Sum andre driftsinntekter	1	1 363
Sum driftsinntekter	833 013	867 772

Note 2 - Lønnskostnader	31.12.2022	31.12.2021
Lønn	401 926	389 965
Feriepenger	44 073	42 924
Arbeidsgiveravgift	59 699	61 898
Pensjonskostnader*	1 085	45 988
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-10 784	-9 381
Andre ytelser	4 224	5 769
Sum lønnskostnader	500 223	537 163

Antall utførte årsverk: 434 423,4

På bakgrunn av betydelig kutt i virksomhetsbevilgningen har Forskningsrådet fra og med oktober 2022 satt i gang en stor omstillingsprosess som omfatter både nedbemanning og omlegging av viktige deler av virksomheten. Nedbemanningen ble gjort gjennom tilbud av frivillige sluttpakker. 84 sluttpakker ble innvilget og fratredelsen skjer i løpet av 2023. Målet er å komme ned til 360 årsverk ved inngangen til 2024. Sluttpakker i 2023 beløper seg til ca. 65 mill. kroner, og vil bli utbetalt i løpet av januar til juli 2023. Sluttpakkene kostnadsføres i regnskapet på tidspunkt for utbetaling i 2023, jf. SRS 25.

*Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet. Premiesats til Statens pensjonskasse er av SPK estimert til 13,7 prosent for 2022, siste prognose fra SPK.

Premiesatsen for 2021 var 12 prosent.

Fra 2022 har SPK lagt om pensjonspremiemodellen for statlige virksomheter. Fra 01.01.2022 betaler alle statlige virksomheter en virksomhetsspesifikk hendelsesbasert arbeidsgiverandel som del av pensjonspremien. At premien er virksomhetsspesifikk, betyr at den beregnes ut fra den enkelte virksomhets forhold, ikke for grupper av virksomheter samlet. At den er hendelsesbasert, betyr at den tar hensyn til de faktiske hendelser i medlemsbestanden i virksomheten, slik at premiereserven er ajour i forhold til medlemmets opptjening. Medlemsandelen på to prosent av lønnsgrunnlaget er uendret.

Forskningsrådet betalte i 2020 og 2021 for mye til SPK og beløpet ble refundert i 2022:

Innbetalt pensjonspremie SPK 2022	43 567
Refundert pensjonspremie for mye innbetalt 2020-1	-44 096
Pensjonskostnader aktuar	1 614
Samlet pensjonskostnad for 2022	1 085

Lønn og godtgjørelser til ledende personer oppgis i kroner i samsvar med faktiske utbetalinger for 2022.

Lønn og godtgjørelse til ledende personer	Lønn	Andre godtgjørelser
Styreleder		371 540
Administrerende direktør	2 159 652	

Administrerende direktør er medlem i den kollektive pensjonsordningen i SPK. Tidligere adm.dir. og to områdedirektører har avtale om tilleggspensjon for den del av lønnen som ikke dekkes av avtalen med SPK, begrenset oppad til henholdsvis 8 og 6G.

Note 3 - Andre driftskostnader	31.12.2022	31.12.2021
Husleie	57 956	55 486
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	9 959	7 845
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	32 805	48 110
Leie av maskiner, inventar og lignende	19 487	21 034
Mindre utstysanskaffelser	4 130	3 071
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr m.v.	1 970	2 190
Kjøp av konsulent tjenester	68 314	78 868
Kjøp av andre fremmede tjenester	62 963	69 219
Reiser og diett	11 272	2 802
Tap og lignende	0	12
Øvrige driftskostnader	7 308	7 629
Sum andre driftskostnader	276 165	296 266

Norges Forskningsråd leier lokaler i et flerbrukshus i Drammensveien 288, og har forpliktelser for husleie og faste driftskostnader (om lag 16 210 m²).

Tilleggsinformasjon om operasjonelle leieavtaler

	Type eiendel	
	Tomter, bygninger og annen fast eiendom	Sum
Varighet over 5 år	54 965	54 965
Kostnadsført leiebetaling for perioden	54 965	54 965

	Programvare og lignende rettigheter	Immaterielle eiendeler under utførelse	SUM
Note 4 - Immaterielle eiendeler			
Anskaffelseskost 31.12.2021	274 058	25 462	299 520
+ tilgang pr. 31.12.2022 (+)	17 827	35 472	53 299
- avgang anskaffelseskost pr. 31.12.2022 (-)	-19 661	0	-19 661
+/- fra eiendel under utførelse til annen gruppe (+/-)	25 462	-25 462	0
Anskaffelseskost 31.12.2022	297 686	35 472	333 158
- akkumulerte nedskrivninger 31.12.2021 (-)		0	0
- nedskrivninger pr. 31.12.2022 (-)	6 690	0	6 690
- akkumulerte avskrivninger 31.12.2021 (-)	-199 165	0	-199 165
- ordinære avskrivninger pr. 31.12.2022 (-)	-16 235	0	-16 235
+ akkumulert avskrivning avgang pr. 31.12.2022 (+)	0	0	0
Balanseført verdi 31.12.2022	88 976	35 472	124 448

Portalen Research in Svalbard

Nedskrevne eiendeler er utrangering av RISINVEST og nedskrevet kostpris for RISINV-3.0. RISINV-3.0 ble utviklet i 2020-2021, og satt i drift og avskrevet fra februar 2022. RISINVEST ble erstattet av RISINV 3.0.

Note 5 - Varige driftsmidler	Driftsløsøre, inventar, verktøy o.l.	Sum
Anskaffelseskost 31.12.2021	395 416	395 416
Tilgang i 2022	22 925	22 925
Anskaffelseskost 31.12.2022	418 341	418 341
Akkumulerte avskrivninger 31.12.2021	-363 841	-363 841
Ordinære avskrivninger i 2022	-15 545	-15 545
Balanseført verdi 31.12.2022	38 955	38 955

Aktivering av inventar gjelder til dels ombygging av utleielokaler i Drammensveien 288, og beløper seg til 2,8 mill.

Note 6 – Finansinntekter og finanskostnader	31.12.2022	31.12.2021
Finansinntekter		
Renteinntekter	84	7
Valutagevinst (agio)	-18	7
Sum finansinntekter	67	15
Finanskostnader		
Rentekostnader	-38	-55
Valutatap (disagio)	-6	-3
Gebyrer - bank	-19	-122
Annen finanskostnad	-111	
Sum finanskostnader	-174	-181

Note 8 viser leverandørgjeld knyttet til tilskuddsforvaltningen pr 31.12.

Note 8 - Forskningsmidler til utbetaling	31.12.2022	31.12.2021	Endring
Virkemiddel			
Program	1 127 005	1 065 286	61 719
Frittstående prosjekt	457 465	255 366	202 099
Infrastruktur tiltak	568 993	972 168	-403 175
Diverse FoU	16 704	9 360	7 344
Nettverkstiltak	222 661	204 994	17 667
Felleskostnader	0	5	-5
Forvaltning	31 726	38 094	-6 368
Sum	2 424 555	2 545 273	-120 718

Note 10 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

Tilskuddsforvaltning er utbetaling av forskningsmidler til eksterne prosjektansvarlige. I 2022 er det utbetalt 11,6 mrd. kroner. Tilskuddene vises nedenfor sortert på mottakers institusjonelle sektor, og virkemiddel. I tabell 2 vises tilskudd sortert på virkemiddel og styrende organ.

1. Tilskudd pr virkemiddel og sektor

Note 10 - Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten											
Beløp i millioner kroner											
	Kommune	Fylkes-kommune	Ikke finansielle foretak	Finansielle foretak	Hus-holdninger	Ideelle organisasjoner	Stats-forvaltning	Utlandet	Sum 2022	Sum 2021	Endring
Program	125	30	3 282	1	1	58	2 545	23	6 067	5 570	497
Frittstående prosjekt	0	0	385	3	0	19	1 117	1	1 525	1 437	88
Infrastruktur tiltak	9	0	1 979	0	0	9	1 136	42	3 175	3 714	-539
Diverse FoU	0	1	106	0	0	2	-3	0	106	100	6
Nettverks-tiltak	2	4	304	20	0	4	216	38	588	638	-50
Forvaltning	0	0	68	0	0	4	109	0	181	166	15
Sum sektor	136	36	6 125	24	1	95	5 121	104	11 643	11 626	17

Program er en målrettet forskningsinnsats for å framskaffe ny kunnskap på et avgrenset felt, og omfatter store programmer, brukerstyrte programmer, grunnforskningsprogrammer og handlingsrettede programmer. **Frittstående prosjekter** er bevilgninger til forskningsprosjekter som ikke er tilknyttet programmer eller infrastrukturtiltak, og omfatter stipend, prosjekt- og miljøstøtte, frittstående EU-prosjekter og andre frittstående prosjekter. **Infrastrukturtiltak** omfatter grunnbevilgninger til institutter, strategiske universitets- og instituttprogrammer, utstyr og instrumenter og andre infrastrukturtiltak, samt sentre for fremragende forskning. **Diverse FoU-kostnader** består av kontingenter til nasjonale og internasjonale organisasjoner, Informasjons-, formidlings- og publiseringstiltak, planlegging, utredning og evaluering samt stimulerings- og nettverksbygging. **Nettverkstiltak** er strategiske tiltak for å koble aktører i forskningssystemet og støtte til nasjonale samarbeidstiltak og møteplasser, samt internasjonale kontingenter og støtte til nettverksbygging bl.a. innenfor EUs forskningssamarbeid.

Forvaltning dekker særskilte forvaltningsoppdrag finansiert av departementene for å administrere tilskuddsordninger eller gjøre spesielle oppgaver som kommer i tillegg til Forskningsrådets ordinære virksomhet.

2. Tilskudd pr styrende organ og virkemiddel

Note 10 - Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten									
Beløp i millioner kroner									
	Program	Frittstående prosjekt	Infrastruktur tiltak	Diverse FoU	Nettverks-tiltak	Forvaltning	Sum 2022	Sum 2021	Endring
Humaniora og samfunnsvitenskap	0	389	0	0	0	0	389	325	64
Naturvitenskap og teknologi	19	337	0	98	0	0	455	417	38
Livsvitenskap	0	481	20	0	9	0	510	478	32
Muliggjørende teknologier	931	0	0	0	0	0	931	1 043	-112
Industri og tjenestenæringer	1 006	60	0	0	215	0	1 281	1 200	81
Landbasert mat, miljø og bioressurser	400	0	0	0	4	0	404	301	103
Petroleum	382	0	27	0	0	0	410	436	-27
Hav	644	0	0	0	0	0	644	614	30
Energi, transport og lavutslipp	737	0	186	0	0	0	923	882	41
Klima- og polarforskning	239	50	0	0	16	0	305	364	-59
Global utvikling	341	0	0	0	0	0	341	253	87
Helse	540	0	61	0	31	0	632	526	107
Demokrati, styring og fornyelse	221	0	10	0	0	0	231	163	69
Utdanning og kompetanse	274	0	32	2	0	0	308	256	52
Velferd, kultur og samfunn	298	0	0	0	0	0	298	267	32
Styret	24	193	2 838	6	312	0	3 372	3 890	-518
Bevilgningsutvalg	0	16	0	0	2	0	18	30	-12
AdmDir	0	0	0	0	0	182	182	165	17
Samisk forskning	10	0	0	0	0	0	10	16	-6
Sum virkemiddel	6 067	1 525	3 175	106	588	181	11 643	11 626	17

Note 11 Forskningsforpliktelser under behandling

Andelen av FoU-bevilgningene som ikke er benyttet ved regnskapsavslutningen, er å anse som en forpliktelse. Tildelte, ubenyttede bevilgninger, og midler som skal behandles tilsvarende, fremstår i balansen som forskningsforpliktelser under kortsiktig gjeld.

Forskningsforpliktelsene fordeler seg som nedenfor pr virkemiddel og styrende organ.

Note 11 - Forskningsmidler under behandling

Beløp i millioner kroner

Styrende organ/virkemidler	Program	Frittstående prosjekt	Infrastruktur tiltak	Diverse FoU	Nettverks-tiltak	Felles- Forvaltning	Disp.fond	2022	2021	Endring	
Humaniora og samfunnsvitenskap	0	-194	0	0	0	0	0	-194	-17	-177	
Naturvitenskap og teknologi	-2	-84	25	0	0	0	0	-61	59	-120	
Livsvitenskap	0	-148	0	0	5	0	0	-143	-31	-112	
Muliggjørende teknologier	-230	0	0	0	0	0	0	-230	272	-502	
Industri og tjenesteyring	304	32	0	0	150	0	0	486	850	-363	
Landbasert mat, miljø og bioressurser	162	0	0	0	25	0	0	187	224	-36	
Petroleum	23	0	25	0	0	0	0	48	164	-116	
Hav	44	0	0	0	0	0	0	44	244	-200	
Energi, transport og lavutslipp	249	0	122	0	0	0	0	371	412	-42	
Klima- og polarforskning	21	-4	0	0	9	0	0	26	66	-40	
Global utvikling	455	0	0	0	0	0	0	455	534	-79	
Helse	44	0	18	0	-12	0	0	51	564	-513	
Demokrati, styring og fornyelse	161	0	12	0	0	0	0	173	241	-68	
Utdanning og kompetanse	170	0	8	0	1	0	0	179	203	-24	
Velferd, kultur og samfunn	183	0	0	0	0	0	0	183	369	-187	
Styret	-4	660	63	77	63	0	11	730	1 600	-1 854	
Bevilgningsutvalg	0	-8	0	0	1	0	0	-7	20	-27	
AdmDir	0	0	0	0	0	152	2	153	141	12	
Samisk forskning	4	0	0	0	0	0	0	4	3	1	
Sum	1 584	254	273	77	242	152	12	730	3 324	2 464	860

Forskningsmidler under behandling (avsetninger) øker med 860 mill. kroner ved utgangen av 2022 sammenlignet mot 2021. Økningen kan i hovedsak tilskrives ekstrabevilgningene gjennom Nysalderingen av statsbudsjettet som stilsvarte 1,64 mrd. kroner og ble bevilget i desember 2022. Midlene ligger under virkemidlene "Frittstående prosjekter, Infrastrukturtiltak og Disp. fond." De 730 mill. kronene under "Disp. Fond" midler bevilget i nysalderingen som enda ikke er fordelt på underliggende virkemidler.

Noen porteføljestyre og virkemidler har negative avsetninger grunnet tidligere tildelinger. Dette gjelder særskilt porteføljene med midler under "Frittstående prosjekter" fordelt på tre fagporteføljer og midler under "Program" fordelt på porteføljestyret for Muliggjørende teknologier. Sistnevnte forbindes med teknologisatsingene IKTPLUSS, NANO2021 og BIOTEK2021 som har negative avsetninger grunnet tidligere tildelinger og flerårige budsjettkutt.

Som hovedregel vil negative avsetninger dekkes inn med framtidige inntekter. Om det ikke finnes framtidige inntekter på akkurat den finansieringskilden, må det dekkes via andre finansieringskilder. Den midlertidige fullmakten som Norges forskningsråd har fått til å postere eller flytte midler på tvers av kap./post, har ikke blitt benyttet i 2022 gjennom reell omdisponering, men gjennom at kap./post 541.50 var negativ ved utgangen av 2022.

Endringen av debetposten i 2021 tilskrives to forhold:

1. Omdisponering av tidligere engangskutt på totalt 1,8 mrd. kroner fra "Disp.fond" under Styret, til underliggende budsjettformål som er fordelt ut på samtlige styrer.

2. Som omtalt i noten, en ekstrabevilgning i forbindelse med nysalderingen på total 1,64 mrd. kroner hvor midlene er lagt til Styret. 730 av disse er plassert under "Disp.fond", resterende er delt mellom "frittstående prosjekt" og "infrastrukturiltak" med hhv. 670 og 240 mill. kroner.

Note 11 A Forskningsforpliktelser under behandling per kap. post. (beløp i 1000 kroner)

Departement	Posttekst	31.12.2022	31.12.2021	Endring
AID - Kap. 601.21	Spesielle driftsutgifter	0	4 435	-4 435
AID - Kap. 601.50	Norges forskningsråd	123 210	203 310	-80 100
AID - Kap. 671.50	Integreringsforskning	10 151	0	10 151
Sum Arbeids- og inkluderingsdepartementet		133 361	207 745	-74 384
BFD - Kap. 800.21	Spesielle driftsutgifter	0	663	-663
BFD - Kap. 842.21	Spesielle driftsutgifter	0	2 016	-2 016
BFD - Kap. 846.50	Norges forskningsråd	7 726	11 084	-3 358
BFD - Kap. 854.50	Forskning og utvikling	9 919	22 422	-12 503
Sum Barne- og familiedepartementet		17 645	36 185	-18 540
FIN - Kap. 1600.21	Spesielle driftsutgifter	30 236	23 188	7 048
	Forskning på og allmennopplysning om finansmarkedet			
FIN - Kap. 1600.70		27 596	23 137	4 459
Sum Finansdepartementet		57 832	46 325	11 507
FD - Kap. 1700.52	Norges forskningsråd	15 689	0	15 689
	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold			
FD - Kap. 1700.73		4 116	4 889	-773
FD - Kap. 1719.01	Norges forskningsråd	0	3 055	-3 055
FD - Kap. 1760.45	Norges forskningsråd	0	1 010	-1 010
Sum Forsvarsdepartementet		19 805	8 954	10 851
HOD - Kap. 732.21	Spesielle driftsutgifter	165	165	0
HOD - Kap. 780.50	Norges forskningsråd	109 261	180 910	-71 649
Sum Helse- og omsorgsdepartementet		109 426	181 075	-71 649
JD - Kap. 400.23	Norges forskningsråd	9 636	3 166	6 470
JD - Kap. 400.50	Norges forskningsråd	35 919	61 545	-25 626
Sum Justis- og beredskapsdepartementet		45 554	64 711	-19 157
KLD - Kap. 1410.50	Basisbevilgninger til miljøforskning sinstituttene	102	-146	248
KLD - Kap. 1410.51	Forskningsprogrammer Internasjonalt samarbeid om miljøforskning	134 039	233 853	-99 814
KLD - Kap. 1410.53		0	2 808	-2 808
KLD - Klima og miljøverndept.	Norges forskningsråd	250	0	250
Sum Klima- og miljødepartementet		134 391	236 515	-102 124
KDD - Kap. 500.50	Forskningsprogrammer Utvikling, gjennomføring og samordning av IT- og ekompolitikken	25 744	50 323	-24 579
KDD - Kap. 541.22		2 500	1 500	1 000
KDD - Kap. 541.50	Forskningsprogrammer Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljø	-38 291	32 534	-70 825
KDD - Kap. 553.74		67 611	79 480	-11 869
Sum Kommunal- og distriktsdepartementet		57 563	163 837	-106 274
KUD - Kap. 325.52	Norges forskningsråd	13 613	15 383	-1 770
KUD - Kap. 325.71	Norges forskningsråd	0	788	-788
	Andre museums- og kulturverntiltak			
KUD - Kap. 328.78		1 600	0	1 600
KUD - Kap. 335.73	Medietiltak	13 475	15 633	-2 158
KUD - Kulturdept.	Norges forskningsråd	0	0	0
	Spillemidler - foreligger ikke kapittel.post			
KUD - Kulturdepartementet		89	1 528	-1 439
Sum Kulturdepartementet		28 777	33 331	-4 554

Departement	Posttekst	31.12.2022	31.12.2021	Endring
KD - Kap. 201.21	Spesielle driftsutgifter	139 186	141 403	-2 217
KD - Kap. 226.21	Særskilde driftsutgifter Tilskott til forskning på tiltak for å auke gjennomføringa i vidaregåande	0	12 644	-12 644
KD - Kap. 226.60	opplæring Forskning på effektane av auka lærartettleik	0	4 207	-4 207
KD - Kap. 226.63		267	1 907	-1 640
KD - Kap. 226.71	Tilskudd til vitensentre	0	3 655	-3 655
KD - Kap. 231.21	Særskilde driftsutgifter	0	3 496	-3 496
KD - Kap. 231.51	Forskning	0	1 793	-1 793
KD - Kap. 258.21	Særskilde driftsutgifter	520	1 929	-1 409
KD - Kap. 275.21	Spesielle driftsutgifter	0	0	0
KD - Kap. 281.50	Tilskott til Noregs forskningsråd Langsiktig, grunnleggende forskning	0	17 154	-17 154
KD - Kap. 285.52		636 298	156 366	479 932
KD - Kap. 285.53	Sektoroverskridende og strategiske satsinger Forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse	381 012	-428 661	809 673
KD - Kap. 285.54		137 543	-301 333	438 876
KD - Kap. 285.55	Virksomhetskostnader		0	0
KD - Kap. 287.21	Særskilde driftsutgifter Grunnbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	930	4 277	-3 679
KD - Kap. 287.57	Regionale forskningsfond, tilskott til forskning	598	137	227
KD - Kap. 287.60		364	1 468	86 438
KD - Kap. 288.21	Spesielle driftsutgifter	87 906	118 114	-118 114
KD - Kap. 291.50	Norges forskningsråd	0	12 163	-12 163
KD - Kunnskapsdept.	Norges forskningsråd	0	-37 500	37 500
KD - Uspesifiserte inntekter	Norges forskningsråd	0	294	-294
Sum Kunnskapsdepartementet		1 384 624	-286 486	1 671 110
LMD - Kap. 1137.50	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd Basisbevilgninger mm, Norges forskningsråd	52 138	76 123	-23 985
LMD - Kap. 1137.51		0	-319	319
LMD - Kap. 1150.77	Utviklingstiltak	45 698	45 259	439
Sum Landbruks- og matdepartementet		97 836	121 063	-23 227
NFD - Kap. 900.21	Spesielle driftsutgifter	0	833	-833
NFD - Kap. 920.50	Tilskudd til forskning	332 163	727 280	-395 117
NFD - Kap. 920.51	Tilskudd til forskning	32 680	44 933	-12 253
NFD Nærings- og fiskeridept.	Norges forskningsråd	0	-107 500	107 500
Sum Nærings og Fiskeridepartementet		364 843	665 546	-300 703
OED - Kap. 1800.50	Norges forskningsråd	0	0	0
OED - Kap. 1830.50	Norges forskningsråd Infrastruktur og markedsutvikling for hydrogen	261 175	349 708	-88 533
OED - Kap. 1830.51		81 151	36 104	45 047
OED - Kap. 1840.50	Forskning, utvikling og demonstrasjon av CO ₂ - håndtering	1 620	-5 154	6 774
OED - Olje- og energidept.	Norges forskningsråd	0	-33 000	33 000
Sum Olje- og energidepartementet		343 946	347 658	-3 712
SD - Kap. 1301.50	Samferdselsforskning	18 212	47 580	-29 368
Sum Samferdselsdepartementet		18 212	47 580	-29 368

Departement	Posttekst	31.12.2022	31.12.2021	Endring
UD - Kap. 100.71	Hjelp til norske borgere i utlandet	0	5 853	-5 853
	Nordområdetiltak, samarbeid med Russland og atomikkerhet	85 992	83 772	2 220
UD - Kap. 118.70	Forskning, dialog og menneskerettigheter	41 165	37 076	4 089
UD - Kap. 118.74	Nødhjelp og humanitær bistand	11 124	6 875	4 249
UD - Kap. 150.70	Europa og Sentral-Asia	8 497	8 108	389
UD - Kap. 159.71	Regionsbevilgninger	732	0	732
UD - Kap. 159.75	Afrika	91 290	56 735	34 555
UD - Kap. 160.70	Helse	114 694	55 678	59 016
UD - Kap. 161.71	Forskning	20 909	17 397	3 512
UD - Kap. 161.72	Miljø og klima	0	2 727	-2 727
UD - Kap. 163.70	Bærekraftige hav og tiltak mot marin forøpling	0	8 562	-8 562
UD - Kap. 163.71	Likestilling	0	5 351	-5 351
UD - Kap. 164.70	Sårbare gruppe	0	4 590	-4 590
UD - Kap. 164.73	Forskning	1	89 329	-89 328
UD - Kap. 165.70	Faglig samarbeid	174	9 158	-8 984
UD - Kap. 165.71	Global helse	556	21 724	-21 168
UD - Kap. 169.70	Utdanning	1 612	13 675	-12 063
UD - Kap. 169.73	Norges forskningsråd	1 936	1 980	-44
UD - Utenriksdept.				
Sum Utenriksdepartementet		378 680	428 590	-49 910
Andre finansieringskilder		131 886	161 520	-29 634
Sum		3 324 381	2 464 149	860 232

Kap./post 541.50 under KDD har negative avsetninger ved årets slutt. Den negative saldoen kobles direkte til budsjettformålet IKTPLUSS som har store forpliktelser grunnet tidligere års tildelinger og redusert budsjett fra posten. Departementet er informert om at det var forventet med negative avsetninger i 2022 og også i en periode framover.

Dette er vurdert som i orden i henhold til fullmakten som er gitt Forskningsrådet i RNB 2022 for omdisponering av midler mellom kap./post.

Som hovedregel vil negative avsetninger dekkes inn med framtidige inntekter. Om det ikke finnes framtidige inntekter på akkurat den finansieringskilden, må det dekkes via andre finansieringskilder. Den midlertidige fullmakten som Norges forskningsråd har fått til å postere eller flytte midler på tvers av kap./post, har ikke blitt benyttet i 2022 gjennom reell omdisponering, men gjennom at kap./post 541.50 var negativ ved utgangen av 2022.

Endringen av debetposten i 2021 tilskrives to forhold:

1. Omdisponering av tidligere engangskutt på totalt 1,8 mrd. kroner fra "Disp.fond" under Styret, til underliggende budsjettformål som er fordelt ut på samtlige styrer.
2. Som omtalt i noten, en ekstrabevilgning i forbindelse med nysalderingen på total 1,64 mrd. kroner hvor midlene er lagt til Styret. 730 av disse er plassert under "Disp.fond", resterende er delt mellom "frittstående prosjekt" og "infrastrukturiltak" med hhv. 670 og 240 mill. kroner.

Note 13 - Kundefordringer	31.12.2022	31.12.2021
Norske kunder	163 282	188 412
Utenlandske kunder	324	652
Sum kundefordringer	163 605	189 064

Note 14 - Andre kortsiktige fordringer	31.12.2022	31.12.2021
Forskuddsbetalt lønn	303	236
Personallån	112	205
Andre forskuddsbetalte kostnader	42 345	7 660
Andre fordringer	6 832	3 132
Sum	49 593	11 232

Personallån består av lønnslån til ansatte i henhold til gjeldende avtaler for dette.

Note 15 Ikke inntektsført bevilgning - virksomhetsregnskapet

I tråd med prinsippet om motsatt sammenstilling inntektsføres virksomhetsbevilgningen i takt med kostnadene. Den administrative avsetningen tilsvarer underforbruk på tidligere års bevilgninger i virksomhetsregnskapet. Pr 31.12.2022 utgjør ubrukte bevilgninger 37,6 mill. kroner.

Note 15 - Ikke inntektsført bevilgning - administrasjonsregnskapet	31.12.2022	31.12.2021
Administrativ avsetning	37 660	32 063
Sum	37 660	32 063

Note 16 - Bankinnskudd, kontanter og lignende	31.12.2022	31.12.2021
Innskudd statens konsernkonto (nettobudsjetterte virksomheter)	5 779 909	5 006 943
Bankinnskudd for gaver og gaveforsterkninger	43 468	43 122
Øvrige bankkontoer	20 062	21 613
Sum	5 843 439	5 071 677

Note 17 - Mottatt forskuddsbetaling	31.12.2022	31.12.2021
Mottatt forskuddsbetaling	300	896
Sum	300	896

Note 18 - Annen kortsiktig gjeld	31.12.2022	31.12.2021
Påløpte kostnader		57 415
Avsetning ikke avviklet ferie/påløpt fleksitid	26 143	25 171
Annen kortsiktig gjeld	349	198
Midler fra EUs rammeprogram	27 167	26 522
Sum	53 659	109 306

I annen kortsiktig gjeld inngår kostnader som er påløpt, men ikke utbetalt i 2022.

Note 19 Pensjon

Norges forskningsråd har to kollektive pensjonsordninger, en i SPK, og en i DNB/Gabler. I tillegg er det inngått pensjonsavtaler utover ordinær ordning som tas over driften. Ordningene utenfor SPK bokføres i henhold til Norsk Regnskapsstandard som pensjonskostnader etter en ytelsesplan.

Premiefastsettelse og beregning av verdien av pensjonsforpliktelsene skjer etter aktuarberegninger i tråd med Norsk regnskapsstiftelses veiledende forutsetninger pr 31.08.19. Det blir simulert en forvaltning av fondsmidler. Avvik i faktisk utvikling fra de beregningsmessige forutsetninger vil kunne gi både en over- og underfinansiering av ordningene. Ordningen i DnB/Gabler gjelder for sju personer, mens pensjonsavtalen over drift utover ordinær ordning gjelder for seks personer.

Den resultatmessige effekten av endringene i pensjonsforpliktelsene disponeres ikke mot administrativ avsetning, da bevilgningene skjer etter ett-årsprinsippet til dekning av premie, mens pensjonsforpliktelsene er et uttrykk for Forskningsrådets langsiktige forpliktelse. Forskjellen mellom betalt premie og estimert kostnad føres direkte mot balansen på linje for pensjonsforpliktelse.

Forutsetninger lagt til grunn ved beregningene	DNB/Gabler	Drift
Årlig diskonteringsrente	3,2 %	3,2 %
Lønnsvekst	3,8 %	3,8 %
Pensjonsregulering	1,7 %	1,7 %
Frivillig avgang ~ Opptil 50 år	0,0 %	0,0 %
Frivillig avgang ~ Over 50 år	0,0 %	0,0 %
Forventet avkastning	4,9 %	4,9 %
Årlig G-regulering	3,5 %	3,5 %
Inflasjonsrate	6,5 %	6,5 %
Uttak AFP	N/A	N/A

Pensjonsforpliktelser i balansen	31.12.2022	31.12.2021
Verdi DNB 1.1	-2 065	-2 231
Endring	198	166
Verdi DNB 31.12	-1 867	-2 065
Pensjonsforpliktelse driftspensjoner 1.1	-34 736	-33 446
Endring	-1 812	-1 290
Verdi driftspensjoner 31.12	-36 548	-34 736
Sum endring i året	-1 614	-1 124
Avsetning pensjonsforpliktelse 31.12	-38 415	-36 801

Endring pensjonsforpliktelse	31.12.2022	31.12.2021
Verdi 1.1	-36 481	-35 358
Endring i året	-1 614	-1 124
Verdi endring pensjonsforpliktelse 31.12.	-38 096	-36 481

Beregning av DNB-ordningen:		
Sammenstilling av årets pensjonskostnad	31.12.2022	31.12.2021
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	139	138
Rentekostnader på pensjonsforpliktelsen	209	211
Årets brutto pensjonskostnad	348	349
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	174	129
Netto pensjonskostnad før amortisering	174	220
Amortisering av estimatavvik/aktuarielt tap/gevinst		-
Periodisert arbeidsgiveravgift	21	
Årets pensjonskostnad før arbeidsgiveravgift	195	220

	DNB	Drift	Sum
Sum pensjonskostnad	372	-3 511	-3 139
Innbetalt premie/utbetalinger -2021	-174	1 699	1 525
Endring pensjonsforpliktelse	198	-1 812	-1 614

Avstemming av pensjonsforpliktelser

Pensjonsordning med netto forpliktelse/ midler	31.12.2022	31.12.2021
Pensjonsforpliktelser brutto	14 145	14 294
Pensjonsmidler brutto	-13 252	-13 020
Netto pensjonsforpliktelser	893	1 274
Ikke resultatført estimatavvik	848	611
Arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelse	126	180
Netto pensjonsforpliktelser/ midler i balansen	1 867	2 065
Pensjoner over drift	31.12.2022	31.12.2021
Minsteforpliktelse	41 988	44 217
Pensjonsforpliktelse	41 988	44 217
Ikke resultatført estimatavvik	-5 440	-9 481
Netto pensjonsforpliktelse	36 548	34 736

Note 20 - Framtidige forskningsforpliktelser

Beløp i millioner kroner

Styrende organ/virkemidler	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	SUM
Humaniora og samfunnsvitenskap	541	387	222	95	29	7	1	0	1 282
Naturvitenskap og teknologi	663	535	344	185	111	98	95	94	2 125
Livsvitenskap	714	514	315	133	42	10	2	0	1 729
Muliggjørende teknologier	955	648	305	88	26	0	0	0	2 023
Industri og tjenestenæringer	1 451	823	360	77	35	7	0	0	2 752
Landbasert mat, miljø og bioressurser	532	401	200	54	16	0	0	0	1 203
Petroleum	458	234	115	60	26	20	17	0	929
Hav	725	426	157	43	14	2	0	0	1 367
Energi, transport og lavutslipp	1 141	767	337	173	87	51	58	3	2 617
Klima- og polarforskning	395	237	129	49	10	0	0	0	822
Global utvikling	379	211	92	42	14	2	0	0	741
Helse	779	567	320	161	78	52	49	11	2 018
Demokrati, styring og fornyelse	339	250	144	77	29	3	0	0	841
Utdanning og kompetanse	373	253	136	53	19	13	11	6	864
Velferd, kultur og samfunn	371	268	140	45	9	1	0	0	835
Styret	4 048	3 566	3 172	2 792	2 502	2 252	2 076	1 929	22 338
Bevilgningsutvalg	8	1	0	0	0	0	0	0	9
AdmDir	244	151	89	32	3	0	0	0	519
Samisk	18	15	7	2	1	0	0	0	44
Sum	14 134	10 254	6 584	4 163	3 051	2 518	2 308	2 044	45 056

Noten viser forpliktelser i henhold til inngåtte avtaler per 31.12.2022. Samlet er framtidige forpliktelser på vel 45 mrd. kroner over perioden 2023 til 2030. Forskningsrådet legger til grunn en videreføring av nullvekstnivå på bevilgningene i perioden etter 2023.

Forpliktelsene er en avtalerettslig plikt til utbetaling, men har forbehold om bevilgning fra Stortinget. Forskningsrådets avtaler om tilskudd er enkeltvedtak og reguleres derfor av forvaltningsrettslige regler. Avtalen gir derfor ikke en binding om flerårige tilskuddsutbetalinger. I avtalens generelle vilkår kapittel 18.1 heter det blant annet at Forskningsrådet kan heve avtalen dersom "*Sentrale forutsetninger for kontraktsforholdet svikter, herunder at Forskningsrådet ikke får de nødvendige midler stilt til rådighet, det skjer endringer i offentlige reguleringer eller det oppstår andre uforutsette omstendigheter av vesentlig betydning for gjennomføringen av prosjektet eller Forskningsrådets evne til å bidra til dette, jf. punkt 4.7.*"

Forskningsrådet estimerer at utbetalingene vil ligge jevnt under nivået på forpliktelsene på grunn av forsinkelser og endringer i de underliggende prosjektene.

Forpliktelsene er ikke neddiskontert, men viser de reelle avtalene.

De store forpliktelsene under Styret er i hovedsak Forskningsinfrastruktur og grunnbevilgningene til instituttsektoren. Grunnbevilgningene er videreført som uendrede forpliktelser selv om avtalene

inngås årlig i tråd med bevilgningene fastsatt i statsbudsjettet. Avtalene inngås for et år av gangen ifm. Stortingets vedtak av bevilgning. Grunnbevilgninger er gjennomstrømningsmidler som utbetales til instituttsektoren, og som ikke er konkurranseutsatt. Siden midlene er av såpass størrelse, og av stor sikkerhet, har vi valgt å vise det som årlige forpliktelser i perioden framover, selv om avtalene inngås for ett år av gangen. Dette for å vise tydelig hva som er den forventede utbetalingen.

Prinsipp for bevilgningsoppstilling

Virksomhetsregnskapet for statlige forvaltningsorganer med særskilte fullmakter til bruttoføring utenfor statsbudsjettet (nettobudsjetterte virksomheter) er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer i bestemmelser om økonomistyring i staten. Virksomhetsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsenes punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og tilleggskrav fastsatt av Kunnskapsdepartementet.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til bestemmelsenes punkt 3.7.1. Nettobudsjetterte virksomheter får bevilgningen fra Kunnskapsdepartementet innbetalt på sin bankkonto. Beholdninger på virksomhets oppgjørskonto i Norges Bank overføres til nytt år.

Bevilgningsoppstillingen omfatter perioden fra 1. januar til den aktuelle balansedagen.

Bevilgningsoppstillingens del I viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i henhold til tildelingsbrev og hvilke utbetalinger som er registrert i statens konsernkontosystem. Utbetalingene er knyttet til og avstemt mot tildelingsbrevene og er satt opp etter inndelingen Stortinget har fastsatt for budsjettet og de spesifikasjonene som er angitt i tildelingsbrevene.

Bevilgningsoppstillingens del II omfatter det som er rapportert i likvidrapporten til statsregnskapet. Likvidrapporten viser saldo og likvidbevegelser på virksomhetens oppgjørskonto og øvrige konti i Norges Bank. Beholdningene rapportert i likvidrapporten er avstemt mot statens konsernkontosystem og øvrige beholdninger i Norges Bank.

Bevilgningsoppstillingens del III viser alle finansielle eiendeler som virksomheten er ført opp med i statens kapitalregnskap. Beholdningene i statens kapitalregnskap er basert på at transaksjonene er ført med verdien på betalingstidspunktet. Verdien på balansedagen er satt til historisk kostpris på tidspunktet.

Bevilgningsrapportering for Norges forskningsråd - tildeling i henhold til tildelingsbrev:

Kapittel og post pr departement	Kapittelnavn	Posttekst	Samlet tildeling
DEL I			
Arbeids- og inkluderingsdepartementet			
AID Kap. 601.50	Utredningsvirksomhet, forskning mm	Norges forskningsråd	176 175
AID Kap. 671.50	Arbeids- og inkluderingsdepartementet	Integreringsforskning	10 151
Barne- og familiedepartementet			
BFD Kap. 846.50	Familie- og oppveksttiltak	Norges forskningsråd	12 780
BFD Kap. 854.50	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	Forskning og utvikling	18 960
Forsvarsdepartementet			
FD Kap. 1700.52	Forsvarsdepartementet	Norges forskningsråd	16 000
FD Kap. 1700.73	Forsvarsdepartementet	Forskning og utvikling	3 945
Finansdepartementet			
FIN Kap. 1600.21	Finansdepartementet	Spesielle driftsutgifter	17 700
FIN Kap. 1600.70	Finansdepartementet	Forskning på og allmennopplysning om finansmarkedet	13 900
Finansdepartementet	Finansdepartementet	Ikke angitt kapittel post	215
Helse- og omsorgsdepartementet			
			0

Kapittel og post pr departement	Kapittelnavn	Posttekst	Samlet tildeling
HOD Kap. 780.50	Forskning	Norges forskningsråd	370 562
Justis- og beredskapsdepartementet			0
JD Kap. 400.23	Justis- og beredskapsdepartementet	Spesielle driftsutgifter	11 450
JD Kap. 400.50	Justis- og beredskapsdepartementet	Norges forskningsråd	48 732
Kunnskapsdepartementet			0
KD Kap. 200.21	Kunnskapsdepartementet	Særskilte driftsutgifter	500
KD Kap. 201.21	Analyse og kunnskapsgrunnlag	Særskilte driftsutgifter	208 750
KD Kap. 226.71	Kvalitetsutvikling i grunnskoleopplæringen	Tilskudd til vitensentre	94 651
KD Kap. 275.21	Tiltak for høgare utdanning og forskning	Særskilte driftsutgifter	1 500
KD Kap. 285.52	Norges forskningsråd	Langsiktig, grunnleggende forskning	2 378 476
KD Kap. 285.53	Norges forskningsråd	Sektoroverskridende og strategiske satsinger	2 682 908
KD Kap. 285.54	Norges forskningsråd	Forskningsinfrastrukturav nasjonal, strategisk interesse	1 005 607
KD Kap. 285.55	Norges forskningsråd	Virksomhetskostnader	787 158
KD Kap. 287.57	Basisbevilgning til samfunnsvitenskap. forskningsinstitutter	Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	228 426
KD Kap. 288.21	Internasjonale samarbeidstiltak	Spesieller driftsutgifter	25 814
Klima- og miljødepartementet			0
KLD Kap. 1410.50	Kunnskap om klima og miljø	Basisbevilgninger til miljøforskningsinstituttene	221 190
KLD Kap. 1410.51	Kunnskap om klima og miljø	Forskningsprogrammer	384 190
KLD Kap. 1410.53	Kunnskap om klima og miljø	Internasjonalt samarbeid om miljøforskning	7 419
KLD - Klima og miljøverndept.	Kunnskap om klima og miljø	Norges forskningsråd	1 500
Kommunal- og distriktsdepartementet			0
KDD Kap. 500.50	Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Forskningsprogrammer	45 000
KDD Kap. 541.22	IT- og ekopolitikk	Utvikling, gjennomføring og samordning av IT- og ekopolitikken	1 000
KDD Kap. 541.50	IT- og ekopolitikk	Forskningsprogrammer	152 302
KDD Kap. 553.74	Regional- og distriktsutvikling	Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljø	24 150
Kulturdepartementet			0
KUD Kap. 325.52	Allmenne kulturformål	Norges forskningsråd	14 770
KUD Kap. 328.78	Museer m.m.	Andre museums- og kulturverntiltak	5 000
KUD Kap. 335.73	Medieformål	Medietiltak	8 700
KUD Kulturdepartementet	KUD - Kulturdepartementet	Spillemidler - foreligger ikke kapittel.post	1 387
Landbruks- og matdepartementet			0
LMD Kap. 1137.50	Forskning og innovasjon	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd	206 290
LMD Kap. 1137.51	Forskning og innovasjon	Basisbevilgninger mm, Norges forskningsråd	194 486
LMD Kap. 1150.77	Til gjennomføring av jordbruksavtalen mm	Utviklingstiltak	71 474
Nærings- og fiskeridepartementet			0
NFD Kap. 920.50	Norges forskningsråd	Tilskudd til næringsrettet forskning	1 594 180

Kapittel og post pr departement	Kapittelnavn	Posttekst	Samlet tildeling
NFD Kap. 920.51	Norges forskningsråd	Tilskudd til marin forskning	608 470
Olje- og energidepartementet			0
OED Kap. 1800.50	Olje- og energidepartementet	Overføring til andre forvaltningsorganer	1 900
OED Kap. 1830.50	Forskning og næringsutvikling	Overføring til Norges forskningsråd	736 500
OED Kap. 1830.51	Forskning og næringsutvikling	Infrastruktur og markedsutvikling for hydrogen	195 000
OED Kap. 1840.50	CO ₂ -håndtering	Forskning, utvikling og demonstrasjon av CO ₂ -håndtering	82 000
Samferdselsdepartementet			0
SD Kap. 1301.50	Forskning og utvikling mv	Samferdselsforskning	104 500
Utenriksdepartementet			0
UD Kap. 118.70	Utenrikspolitiske satsinger	Nordområdetiltak, samarbeid med Russland og atomsikkerhet	40 000
UD Kap. 118.74	Utenrikspolitiske satsinger	Forskning, dialog og menneskerettigheter	20 600
UD Kap. 150.70	Humanitær bistand	Nødhjelp og humanitær bistand	7 500
UD Kap. 159.71	Regionbevilgninger	Europa og Sentral-Asia	4 000
UD Kap. 159.75	Regionbevilgninger	Afrika	3 500
UD Kap. 160.70	Helse	Helse	40 000
UD Kap. 161.71	Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Forskning	156 250
UD Kap. 161.72	Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Kunnskapsbanken og faglig samarbeid	15 000
UD - Utenriksdept.	UD - Utenriksdept.	Ikke angitt kapittel post	2 000
Sum samlet tildeling			13 064 619

DEL II		
Beholdninger rapportert i likvidrapporten for Norges forskningsråd	Note	Regnskap 31.12.2022
<i>0677.50.00021 Drift</i>	16	
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank 31.12.2021		5 006 943
Endring i perioden		772 966
<i>Utgående saldo i Norges Bank 31.08.2022</i>		5 779 909
<i>0677.60.00084 Gaveforsterkning</i>	16	
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank 31.12.2021		43 122
Endring i perioden		346
<i>Utgående saldo i Norges Bank 31.08.2022</i>		43 468

DEL III					
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)					
Konto	Tekst	Note	31.12.2022	31.12.2021	Endring
810209	0677.60.00084 Gaveforsterkning	16	43 467 928	43 121 819	346 109
820201	0677.50.0021 Drift	16	5 779 908 771	5 006 942 791	772 965 980

**Kontantstrømpoppstilling for nettobudsjetterte virksomheter
(direkte modell)**

31.12.2022 31.12.2021

Kontantstrømmer fra driftsaktiviteter

Innbetalinger

innbetalinger av bevilgning fra fagdepartementet	813 310	864 658
innbetalinger av bevilgninger fra andre departementer	0	0
innbetalinger av tilskudd og overføringer	25 209	18 615
innbetalinger fra salg av varer og tjenester	91	1 363
innbetalinger av skatter, avgifter, gebyrer og lisenser	0	0
innbetaling av refusjoner	0	0
andre innbetalinger	0	0

Sum innbetalinger 838 610 884 636

Utbetalinger

utbetalinger av lønn og sosiale kostnader	500 223	537 163
utbetalinger for kjøp av varer og tjenester	223 224	303 884
utbetalinger av skatter og offentlige avgifter	0	3
andre utbetalinger	0	0

Sum utbetalinger 723 447 841 050

Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter* 115 163 43 586

Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter

innbetalinger ved salg av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler (+)	0	0
utbetalinger ved kjøp av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler (-)	-82 914	-53 194

Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter -82 914 -53 194

Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter 0 0

Kontantstrømmer knyttet til overføringer 31.12.2022 31.12.2021

innbetalinger fra fagdepartementet til tilskudd til andre (+)	6 626 631	4 867 034
innbetalinger fra andre departement til tilskudd til andre (+)	5 576 243	5 043 524
innbetalinger fra andre til tilskudd til andre (+)	352 847	295 622
utbetalinger og overføringer til andre statlige regnskaper (-)	-6 695 477	-4 547 459
utbetalinger og overføringer til andre virksomheter (-)	-5 120 731	-6 651 708
avgifter og gebyrer direkte til statskassen innkrevingsvirksomhet (+)	0	0
avregning med statskassen innkrevingsvirksomhet (-)	0	0

Netto kontantstrøm knyttet til overføringer 739 513 -992 987

Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter (+/-) 771 762 -1 002 595

Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse 5 071 677 6 074 272

Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt 5 843 439 5 071 677

Årsregnskap Eiendomsfondet

Ledelseskommentar

Norges forskningsråd er forvaltningsorgan med særskilte fullmakter (nettobudsjettert virksomhet). Rådets rolle som eiendomsforvalter har sin bakgrunn i Stortingets vedtak i 1993 der man fikk overført ansvaret for forvaltning av bygninger og eiendommer eid av Norges Teknisk Naturvitenskapelige Forskningsråd (NTNF). I forbindelse med dette ble det opprettet et eiendomsfond som er regulert med egne statutter.

Forvaltningen er selvfinansierende med eget budsjett og regnskap. Resultatet av eiendomsdriften blir overført til fondet som har til formål å fremme forskningsstrategiske mål og forvaltning av eiendomsverdier.

Årsregnskapet gir et dekkende bilde av eiendomsfondets virksomhet ut fra årets aktivitet og de regnskapsprinsipper som er lagt til grunn. Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten og rundskriv fra Finansdepartementet. Regnskapet er avlagt etter statlige regnskapsstandarder (heretter kalt SRS), og revideres av Riksrevisjonen.

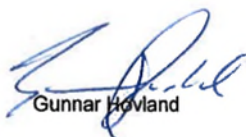
Alle regnskapstall er oppgitt i 1000 kroner dersom ikke annet er særskilt opplyst.

10. mars 2023

Styret for Norges forskningsråd

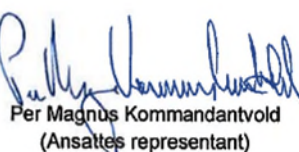

Kristin Halvorsen
(leder)

Birger Vikøren
(nestleder)

Gunnar Hovland

Linda Nøstbakken

Britt Elin Steinveg

Per Magnus Kommandantvold
(Ansattes representant)

Per Arne Karlsen
(Ansattes representant)

Mari Sundli Tveit
Administrerende direktør

Prinsippnote bevilgningsrapportering for Eiendomsfondet

Årsregnskap for statlige fond er utarbeidet og avlagt etter retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene og Finansdepartementets rundskriv.

Et statlig fond er en formuesmasse (kapital) som regnskapsmessig er adskilt fra statens øvrige midler, og der anvendelsen er bundet til et nærmere fastsatt formål med varighet utover ett budsjettår. Fond har en forenklet rapportering til statsregnskapet. Eiendomsfondet er et B1-fond og er plassert på en rentebærende konto innenfor statens konsernkontoordning. Rentegruppen er kortsiktig flytende rente. Beholdninger på oppgjørskontoen overføres til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Øvre del av oppstillingen viser hva som rapportert i likvidrapporten til statsregnskapet. Likvidrapporten viser fondets saldo og likvidbevegelser på fondets oppgjørskonto i Norges Bank. Alle finansielle eiendeler og forpliktelser som fondet er oppført med i statens kapitalregnskap, vises i oppstillingens nedre del. Note A utgår, da det ikke gis tildelinger over statsbudsjettet til Eiendomsfondet.

Tabell 1: Oppstilling bevilgningsrapportering 2022

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2022				
Beholdninger rapportert i likvidrapport		Regnskap 2022		
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank		86 901		
Endringer i perioden		7 141		
<i>Sum utgående saldo oppgjørskonto i Norges Bank</i>		94 042		
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)				
Konto	Tekst	2022	2021	Endring
64xxxx	Ordinære fond (eiendeler)	94 042	86 901	7 141
810205	Beholdning på konto i Norges Bank	94 042	86 901	7 141

Prinsippnote til årsregnskapet for Eiendomsfondet

Fondsregnskapet

Fondsregnskapet tilsvarer oppstillingen av virksomhetsregnskapet i årsregnskapet for statlige virksomheter. Fondsregnskapet er utarbeidet etter statlige regnskapsstandarder. Notene nummereres fortløpende.

Resultatoppstillingen inneholder alle overføringer til og fra fondet i regnskapsåret. Overføringer til fondet består av festeavgifter, renteinntekter og eiendomsskatt. Periodens resultat er forskjellen mellom overføring til fondet og overføring fra fondet, og viser netto endringer i fondskapitalen. Resultatet er overført til opptjent fondskapital i balanseoppstillingen.

Eiendomsfondet har ansvaret for forvaltning av eiendommene i Gaustadbekkdalen. De opprinnelige tomtene overtok Forskningsrådet vederlagsfritt fra staten i 1952. Etter dette er det kjøpt tilleggarealer for 14,7 mill. kroner for å få eksisterende arealer mer

hensiktsmessige. Kjøpene ble finansiert ved bruk av Eiendomsfondet. Fra 2015 fører nye kjøp til en avsetning på konto 215 - statens finansiering av varige driftsmidler. Da de tidligste kjøpene har redusert virksomhetskapskapitalen med 9,5 mill. kroner, er det ikke vurdert som nødvendig å etablere en avsetning på konto 215 for disse. Beløpet innebærer ikke en reell forpliktelse fremover - verdiene er ikke avskrivbare.

Årsregnskap for Eiendomsfondet

Årsregnskap for eiendomsfondet	Note	31.12.2022	31.12.2021
Resultatregnskap			
Driftsinntekter			
Festeavgifter	1	8 787	8 685
Annen driftsinntekt	1	0	26 400
<i>Sum driftsinntekter</i>		8 787	35 085
Driftskostnader			
Lønnskostnader	2	1 855	1 775
Andre driftskostnader	4	628	599
Tap ved avgang av anleggsmidler	1	0	69
<i>Sum driftskostnader</i>		2 483	2 443
Driftsresultat		6 304	32 642
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter		742	18
<i>Sum finansinntekter og finanskostnader</i>		742	18
Resultat av periodens aktiviteter		7 047	32 660
Avregninger og disponeringer			
Disponering av resultat til eiendomsfond		7 047	32 660
<i>Sum avregninger og disponeringer</i>		7 047	32 660

EIENDELER	Note	31.12.2022	31.12.2021
A. Anleggsmidler			
Immaterielle eiendeler			
Varige driftsmidler			
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	3	14 611	14 611
<i>Sum varige anleggsmidler</i>		14 611	14 611
Finansielle anleggsmidler			
Sum anleggsmidler		14 611	14 611
B. Omløpsmidler			
Beholdninger av varer og driftsmateriell			
Fordringer			
Kundefordringer	5	-	98
Bankinnskudd		94 042	86 901
<i>Sum bankinnskudd, kontanter og lignende</i>		94 042	86 901
Sum omløpsmidler		94 042	86 999
Sum eiendeler		108 653	101 610

C. Statens kapital

Virksomhetskapskapital

Eiendomsfond	6	103 528	96 481
<i>Sum virksomhetskapskapital</i>		<i>103 528</i>	<i>96 481</i>

Avregninger

Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler

Ikke inntektsført bevilgning knyttet til tomter		5 125	5 125
<i>Sum statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler</i>		<i>5 125</i>	<i>5 125</i>

Sum statens kapital

108 653	101 606
----------------	----------------

D. Gjeld

Avsetning for langsiktige forpliktelser

Annen langsiktig gjeld

Kortsiktig gjeld

Leverandørgjeld		1	4
Sum kortsiktig gjeld		1	4
Sum gjeld		1	4

Sum statens kapital og gjeld

108 653	101 610
----------------	----------------

Note 1 Driftsinntekter

Driftsinntektene i fondet hvert år består av festeavgifter og eiendomsskatt. Festekontraktene har normalt en løpetid på 80 år, og regulering er hjemlet i lovverket. Noen festekontrakter inngått før 1985 har i henhold til daværende regelverk en festeavgift på kroner null pr. år. Avhendingsinstruks og statsstøttereglement er implementert, og nye festekontrakter er basert på markedstilpasning. Fondet står på rentebærende konto og renteinntekter tilføres fondet.

Note 2 Lønnskostnader

Det er overført 1,85 mill. kroner til Forskningsrådet som forvalter Eiendomsfondet. Dette er refusjon av lønn og indirekte kostnader virksomheten har hatt i forbindelse med administrasjon av fondet.

Note 3 - Varige driftsmidler - tomter

Anskaffelseskost 31.12.2021	14 611
Tilgang i 2022	0
Anskaffelseskost 31.12.2022	14 611
akkumulerte avskrivninger	0
Balanseført verdi 31.12.2022	14 611
Avskrivningssatser (levetid)	Ingen avskrivning

Tomter som er kjøpt ved bruk av Eiendomsfondet er ført i balansen til kostpris. I tillegg har fondet ved Forskningsrådet, hjemmel til betydelige arealer i Gaustadområdet som ble overdratt vederlagsfritt fra staten (Innst.nr 199, 21.juni 1952).

Note 4 - Andre driftskostnader	2022	2021
Juridisk bistand	71	43
Reisekostnader	1	0
Eiendomsskatt	557	556
Tap ved avgang av anleggsmidler	0	69
Sum	628	668

Note 5 - Kundefordringer	2022	2021
Kundefordringer	0	98
Sum	0	98

Note 6 Virksomhetskapi tal

Virksomhetskapi tal kan bare opptjenes etter særskilt fullmakt fra Stortinget. Virksomhetene kan ikke etablere virksomhetskapi tal innenfor den bevilgningsfinansierte virksomheten. Opptjent virksomhetskapi tal tilsvarer dermed resultatet fra den eksternt finansierte virksomheten.

Note 6 – Virksomhetskapi tal	
IB pr 1.1.2022	96 481
Resultat 2022	7 047
31.12.2022	103 528

Opptjent virksomhetskapi tal består av eiendomsfondet jf. Virksomhets- og økonomiinstruks for Norges forskningsråd pkt. 5.2 (godkjent av Kunnskapsdepartementet):

«Eiendomsvirksomheten i Norges forskningsråd er selvfinansierende og reguleres med eget budsjett og regnskap. Forskningsrådet har et eget Eiendomsfond regulert med egne statutter. Årsresultatet av eiendomsvirksomheten føres mot Eiendomsfondet.»

Norges forskningsråd

Besøksadresse: Drammensveien 288
Postboks 564
1327 Lysaker

Telefon: 22 03 70 00
Telefaks: 22 03 70 01

post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no

Publikasjonen kan lastes ned fra
www.forskningsradet.no/publikasjoner

ISBN: 978-82-12-03963-6 (pdf) Årsrapport 2022

